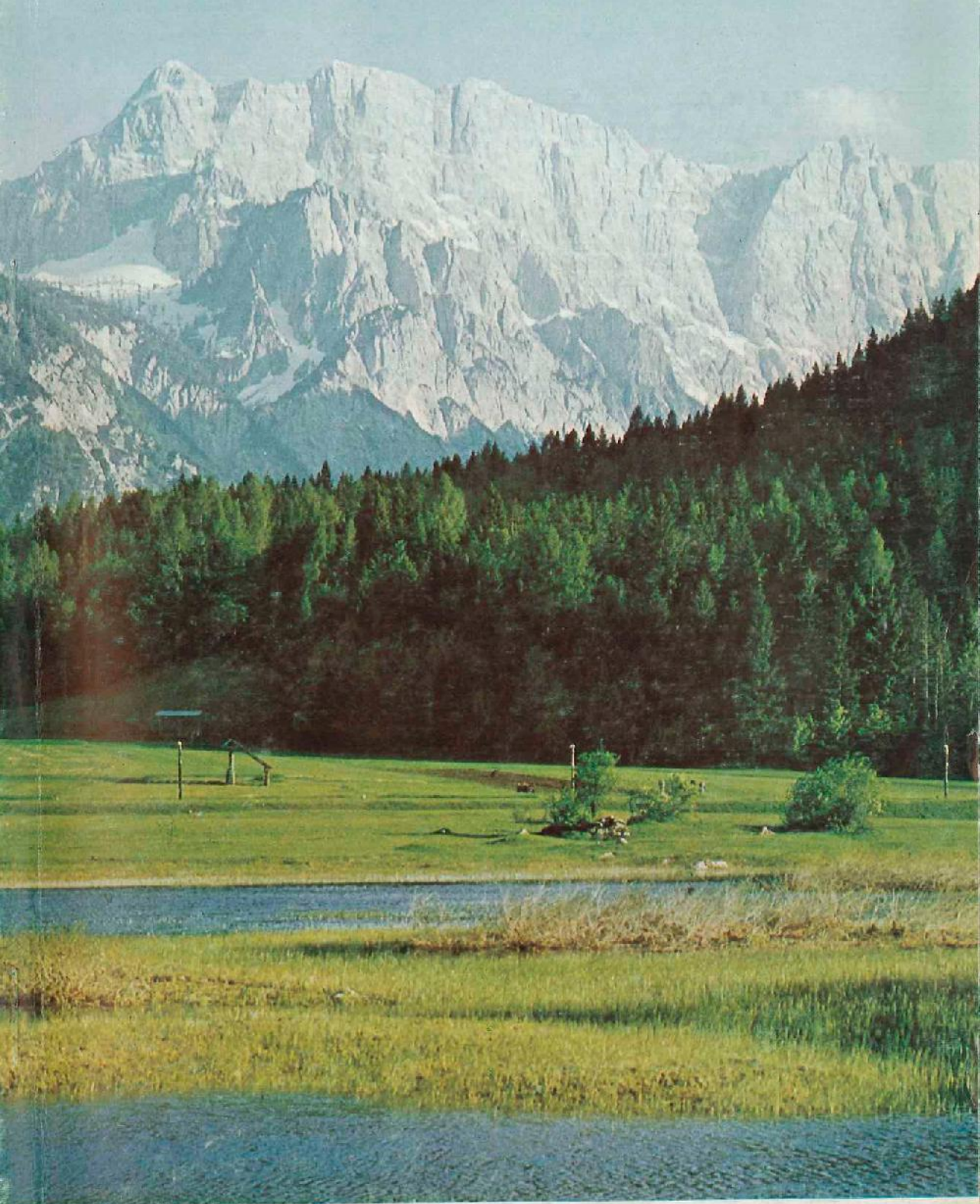

PLANINSKI VESTNIK

LETNIK LXXV

1895 1975

5
1975

PLANINSKI VESTNIK
GLASILO PLANINSKE ZVEZE SLOVENIJE
 IZHAJA OD LETA 1895

Miha Marenče Ing. arh. Dušan Černič	Planinski vodnik	249
Tine Mihelič	Špička pod Jalovcem	251
Vanja Matijevac	in podobni problemi	254
Ing. Janez Aljančič	Leto 1974 v stenah	258
	V ledeni vertikali	
	I. Jugoslovanska alpinistična odprava na Aljasko –	
Dr. Peter Soklič	Mt. Mc Kinley	261
Janez Pretnar	Zdravstveno poročilo	267
Dr. Peter Soklič	Aljasko in Mt. Mc Kinley	268
	Danes je prvi dan ostanka tvojega življenja ...	271
Ing. Jaco Balant	Oprema odprave na	
	Mt. Mc Kinley	276
	I. jugoslovanska odprava na	
Nada Kostanjevič	Aljasko – Mt. Mc Kinley 6194 m	278
	Iz popotne torbe vipavskih planincev	279
Ing. Pavle Šegula	Pismo uredništvu	
	ali dva popravka	288
Nevina Prevec	Spomin na dve nesreči	289
Drago Peršl – Gregor Rupnik	Mini odprava na Kozjak	290
Ing. Pavle Šegula	Razmišljanje ob težajih na Tirolskem	291
	Društvene novice	294
	Alpinistične novice	303
	Iz planinske literature	305
	Razgled po svetu	307
	Naslovna stran:	
	Gore nad Planico	
	Foto Joško Dolničar	

Poštšina plačana v gotovini

Lastnik: Planinska zveza Slovenije, Ljubljana. – Glavni urednik: Prof. Tine Orel, naslov: 61111 Ljubljana – pošta 11, p. p. 39, odgovorni urednik: Stanko Hribar. – Uredniški odbor: Ing. Tomaž Banovec, prof. Marijan Krišelj, prof. Evgen Lovšin, dr. Miha Potačnik, Janez Pretnar, prof. Janko Ravnik, Franci Savenc, Tone Strojinar, dr. Tone Vraber. – Naslov uredništva in uprave: Planinska zveza Slovenije 61001 Ljubljana, Dvořakova 9, p. p. 214. – Tekoči račun pri NB 50101-670-47046, telefon 312-553. – Planinski Vestnik izhaja praviloma vsak mesec. Letna naročnina 100 din, plačljivo tudi v štirih obrokih, za inozemstvo 160 din (9 US \$). Oglase vodi Rada Lavrič. – Reklamacije se upoštevajo dva meseca po izidu številke. Spremembe naslova javljajte upravi glasila, navedite vedno tudi novi naslov s tiskanimi črkami. Odpovedi med letom ne sprejemamo. Upoštevamo pismene odpovedi do 1. decembra za prihodnje leto. – Rokopisov ne vračamo. – Tiska in klišeje izdeluje Tiskarna »Jože Moškrič« v Ljubljani.

Ko se prijetno utrujeni,
lačni in žejni vračate z naših
prelepih planin, obiščite naše
renomirane obrate:

Restavracijo »Šestica«
na Titovi 16,

Samopostrežno restavracijo
»Emona« na Titovi 11,

Restavracijo »Pod lipo«
na Borštnikovem trgu 3

Povsod tam boste postreženi
solidno in poceni!

Vabi gostinsko podjetje
»Šestica« iz Ljubljane

**Gozdarstvo in
lesna industrija
Nazarje**

Proizvajamo:

gozdne sortimente, žagan les,
ladijska tla, klasična okna,
vezana okna, vrata, zložljive
stopnice, opaž, iverne plošče,
ostrešja, montažne objekte
(weekend hišice),

oplemenitene iverne plošče

PLANINSKI VESTNIK

GLASILO PLANINSKE ZVEZE SLOVENIJE

75. LETNIK

5

1975

PLANINSKI VODNIK

MIHA MARENČE

Planinska zveza Slovenije je dosegla v zadnjih letih izreden vzpon in širino v vzgojnih prizadevanjih, zlasti pri mladih planincih, pa tudi sicer na drugih področjih. Lahko rečemo, da je vzgoja dobila prvo mesto, kar je največja garancija za uspešnost našega planinstva. Ni neznano dejstvo, da je na tem področju prvi in največji korak naredila mladinska komisija, kar seveda ne pomeni, da tudi druge komisije niso sodelovale pri vzgojnih prizadevanjih.

Pri vzgoji je bilo potrebno rešiti najprej vprašanje ustreznih kadrov, kajti brez njih si ne moremo zamišljati vzgojo v najširšem smislu, to je, vsega članstva, kar je dolgoročni cilj vzgojne in izobraževalne poti. Seveda pa bo tudi v prihodnosti treba oblikovati kadre, kar je, kot smo že ugotovili, pogoj za »masovno« vzgojo.

V prizadevanjih za vzgojo kadrov so se izoblikovali nekakšni profili oziroma »planinske stopnje« v vzgojnem smislu, ki jih praksa potrjuje kot uspešne. Tu mislimo konkretno zaporedje od cicibana planinca... pa do gorskega vodnika. Vse oblike vzgoje potekajo več ali manj po šolskem sistemu, kar ima svoje prednosti, ker zagotavlja kvaliteto rast planinske osebnosti. Vendar je prav tako potrebna množičnost kadrov, kar pa z nekim togim okvirjenjem v šolske norme ne bomo dosegli. Zato moramo »šolanje« razumeti kot zelo širok planinski pojem, ki bo privlačno in vzpodbudno za množično kvaliteto oziroma vzgojo.

Vzgojne rešitve, ki jih poznamo danes, so pokazale, da še ne zadoščajo za praktične potrebe. Ljudi, ki želijo organizirano v gore, je vedno več in seveda je v zvezi s tem potrebnih tudi vedno več vodnikov. V okviru Planinske zveze Slovenije imamo pravzaprav le dve vrsti vodnikov, ki so si pridobili kvalifikacijo na ustreznih tečajih. Mislimo na mladinske vodnike vseh smeri (letne in zimske razmere ter mentorje) in gorske vodnike. Mladinski vodniki so predvsem mlajši, od osemnajstega leta dalje, pa tudi starejši, zlasti iz vrst mentorjev. Tako je starostna struktura mladinskih vodnikov zelo pestra, prevladujejo pa mlajši. Mladinski vodnik torej ne pomeni mladincev do 27 let starosti, temveč vsakega, ki je uspešno zaključil program za mladinske vodnike ne glede na starost. Glavna naloga je, organiziranje in vodstvo mladih planincev. Mnogi namreč napačno razumejo vlogo in pomen mladinskega vodnika. Razumljivo je, da vsi, ki opravijo tečaj, še niso sposobni za samostojno vodstvo, ker jim manjka praktičnih izkušenj. Ni namen mladinskih vodniških tečajev izoblikovanje dokončnega vodnika, ker je to praktično nerealno in tudi nepravilno. Težimo namreč tudi k množičnosti kadrov, ki jih potrebujemo; kvaliteta in sposobnost vodstva pa naj se izoblikujeta postopoma s prakso. Nemogoče je postavljati zahtevo po večletnih planinskih izkušnjah pred prihodom na tečaj iz čisto praktičnih razlogov. Društva namreč kadrujejo, kar imajo na voljo, in so zelo vesela, če dobe nove društvene delavce. Še posebno se to izkaže v primeru npr. novo ustanovljenega mladinskega oddelka. Primernih kadrov ni, potrebno pa jih je po najhitrejši poti zagotoviti. Tu pa priskočijo društvom na pomoč razni tečaji in seminarji. Mladi ali pa tudi starejši planinec, ki se je šele dobro vključil v naše vrste, ima veliko veselja in volje do dela, seveda pa je brez izkušenj in vzpodbud, kar pa je še pomembnejše. Kot takšen pride na tečaj za mladinske vodnike ali mentorje. Povsem razumljivo je, da v nobenem primeru ne bo pridobil v tistih nekaj dnevih potrebnega vodniškega znanja, kar tega lahko da le šola v gorah, torej praksa in izkušnje ob primerni teoretični osnovi. Praksa in teorija šele izoblikujeta vodnika. Vendar pa bo na tečaju vsakdo pridobil in si ustvaril široko planinsko obzorje, in istočasno dobil

»v kri«, kot pravimo, »planinski strup«. Dojel bo bistvo in pomen planinstva, navdušil se bo in še bolj bo pripravljen za delo.

S tečajem bo dobil šele smernice in razgledanost. Dopolnitev teorije je nenehno izpopolnjevanje in nabiranje izkušenj. Le z vsemi opisanimi pogoji se izoblikuje pravi vodnik. Odgovorni za tečaje se zavedajo vseh naštetih dejstev, zato vsakemu po opravljenem zagovoru napišejo stopnjo sposobnosti za vodstvo npr. sposoben za sredogorje, za visokogorje, tovariša M. N. priporočamo kot pomoč pri vodstvu in svetujemo da nadaljuje izpopolnjevanje itd. Iz vsega naštetega je torej razvidna narava mladinskih tečajev.

Povedali smo že, da prihajajo na mladinske vodniške tečaje tudi starejši, ki imajo veselje do dela z mladino. Vendar je starejših manj, kot bi pričakovali, čeprav se po društvi mnogi ukvarjajo tudi z mladinsko problematiko. Iz razgovorov smo lahko ugotovili, da je glavni vzrok v težjem vživljanju med mlajše planince, kar je seveda psihološke narave. Vendar to je dejstvo in to dejstvo je pred nami, zato ga moramo upoštevati. Torej nam na tem področju manjkajo mladinski vodniški tečaji za starejše. Tej problematiki, ki je ostala v ožjih okvirjih, pa se zadnji čas pridružuje nova, namreč vprašanje pomanjkanja vodniškega kadra za vodstvo društvenih in sindikalnih izletov, torej starejšega dela članstva. Mladinski vodniki so za to vrsto vodstva premalo avtoritativni, kajti težko bo starejši poslušal mlajšega, čeprav to v nekaterih primerih utegne biti opravičeno. Napačno pa je tolmačenje, da mladinski vodnik ni v organizacijskem in tehničnem smislu sposoben voditi starejše, seveda tisti vodnik, ki vodi mladinske izlete. Potrdili bodo tisti, ki vodijo mlajše in starejše, da je vodstvo mladine težje in odgovornejše opravilo. Na drugi strani pa so gorski vodniki, ki predstavljajo drugo področje vprašanj in odgovorov. Med njimi je verjetno pomembno dejstvo, da so že kar preveč kvalificirani za vodstvo društvenih izletov po nadelanih poteh in da ni potreben tako »močan« profil za tovrstno dejavnost. Morda gre tudi za stroške ali pa za premajhno odzivnost. Ne vem. Dejstvo je, da je vodniškega kadra za planinske izlete premalo in da se morajo tudi s tem področjem dela ukvarjati planinski organizatorji oziroma vodilni planinski delavci v društvu.

Tako je, zaradi naštetih problemov, ki so čakali na svoj čas, prišlo do konkretnega predloga komisije za vzgojo in izobraževanje o planinskem vodniku. Neposreden povod je dala komisija za alpinizem, oziroma vodniška podkomisija (gorski vodniki), ki je v lanskem letu naletela na konkreten problem pri opravljanju izpitov za gorske vodnike. Prijavitelcev za izpite je bilo namreč rekordno število in to večina takih, ki niso ustrezali zahtevam, oziroma niso pokazali dovolj znanja in sposobnosti za gorskega vodnika. Ker pa je naša organizacija amaterska in potrebuje številne kadre, bi bilo seveda nepravilno zavrnilo večinski del tega števila. Tako so prišli do kompromisa planinskega vodnika. Ta rešitev se mi zdi pravilna. Vendar pa je prišlo do različnih tolmačenj, ki so pripeljale do nasprotujočih mnenj in predlogov. Nekateri menijo, naj bo planinski vodnik vmesna vodniška stopnja med mladinskim in gorskim vodnikom. Zagovarjajo poseben učni načrt. Ne morem se otresti vtisa, da te vrste zagovorniki želijo eno stopničko več v naši organizaciji, ki je morda že tako preveč »stopničasta«. Gre namreč predvsem za razmerje med mladinskim in planinskim vodnikom. Kako je s to stvarjo?

Mladinska komisija vztraja namreč pri mnenju, da je mladinski vodnik popolnoma enakovreden planinskemu, kar izhaja iz vseh prejšnjih ugotovitev. Naloga planinskega vodnika je vodstvo društvenih in sindikalnih izletov po nadelanih poteh, naloga mladinskega vodnika pa je predvsem vodstvo mlajših planincev (v okviru mladinskega odseka) prav tako po nadelanih poteh.

V čem je tu razlika, naj mi odgovorijo tisti, ki hočejo planinskega vodnika postaviti za stopnjo višje od mladinskega? Takšno gledanje samo razvrednoti pomen in odgovornost mladinskega vodnika in ustvarja neprijetno vzdušje, češ da je mladinsko vzgojno prizadevanje nepomembno. Prav tako je nerazumljivo, zakaj se postavlja nov predmetnik, ko ga že imamo in smo ga preizkusili za mladinske vodnike. Potrebno ga je le v nekaterih stvareh prilagoditi in nič drugega. Letnica ustanovitve SPD je vendar samo ena in zato vsem enaka, drža cepina je samo taka in nič drugače itd. itd. Popolnoma nepravilno se mi zdi, da bi moral mladinski vodnik pri dopolnjenem 23. letu starosti (to je spodnja meja za planinskega vodnika po predlogu komisije za vzgojo) opravljati še neke dodatne izpite za planinskega vodnika. S tem se potrjuje, da je vodstvo starejših zahtevnejše od vodstva mladih. Kdo si upa to trditi? Predlaga se, da bi mladinski vodnik s 23. leti avtomatično postal planinski vodnik in s tem dosegel višjo stopnjo v kadrovski lestvici. Zakaj je to potrebno, se vprašujem. Sem mladinski vodnik in zelo hvaležen planinski organizaciji, ki me je s svojo obliko vzgoje pripeljala do takšnega vrednotenja planinstva, kot ga pač imam. Ne čutim pa prav nobene potrebe, da bi zaradi pridobitve naslova opravljal neke formalnosti. Naslovi in stopnice naj kar ostanejo, kjer so. Svojo osnovno znanje sem dobil v mladinskih vzgojnih akcijah, vprašanje sposobnosti in izkušenosti pa je tako področje šole v gorah, ta pa teče vse življenje ob vztrajnem in prizadevnem delu v

gorah in društvu. Ko mi bo nekdo očital, da nimam kvalifikacije in sposobnosti kot mladinski vodnik za vodsvo tudi članskih izletov, se bom dokončno poslovil od starejšega dela članstva in pomagal le mladini, ki ne bo vprašala po uradnem naslovu, temveč le po pripravljenosti pomagati in usmerjati jo pri delu.

Odgovornost in poslanstvo mladinskih, planinskih in gorskih vodnikov je enaka. Vse veže skupni cilj. Razlika je le v tehnični izurjenosti, mladinski in planinski vodniki vodijo po nadelanih potih, gorski pa tudi po brezpotjih.

Samo v tem smislu moramo pojmovati vse vrste vodnikov, katerakoli druga pot pomeni zgrešen cilj vzgoje. Ljudi je potrebno varno voditi po gorah, da zdravi in polni lepih doživetij stopijo nasproti vsem tisočim težavam današnjega sveta, – in pri tem ni pomemben naziv, temveč sposobnost in pripravljenost vodnika, da opravlja svojo plemenito dolžnost.

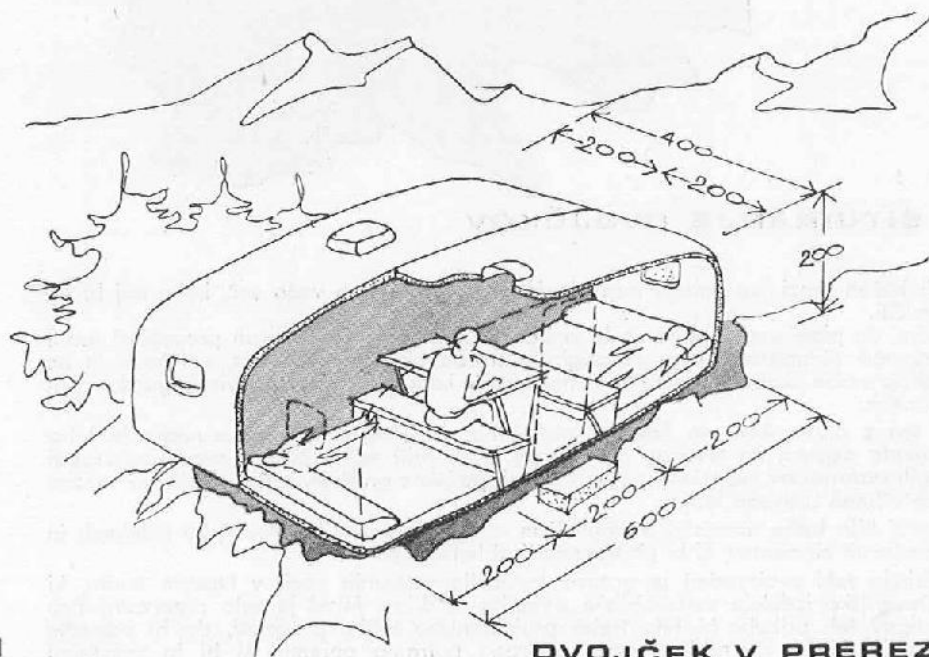
ŠPIČKA POD JALOVCEM IN PODOBNI PROBLEMI

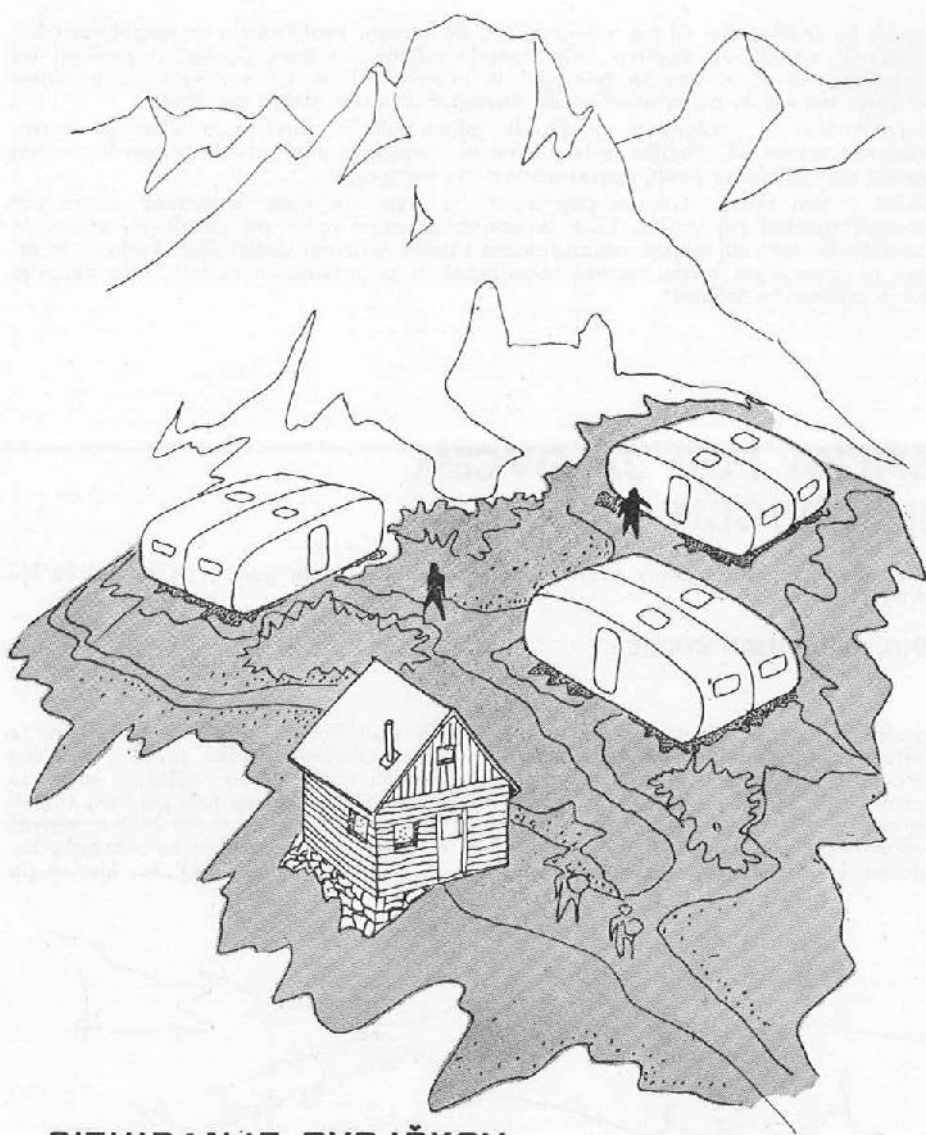
(Učinkovita in hitra rešitev nočitvenega problema v naših gorah, pa morda še kje drugje.)

ING. ARH. DUŠAN ČERNIČ

ansko jesen me je pot pripeljala k zavetišču pod Špičko, najbližje in najmanjše izhodišče postojanke pod Jalovcem. Tam mi je oskrbnik bridko potožil, kolikšen promet je imel poleti in kako na gosto so planinci spali noč za nočjo, ne samo po obeh pogradih, ki jih ima kot edini ležišči na razpolago, temveč tudi po tleh, klopeh in celo v spalnih vrečah kar na prostem. To seveda ni problem samo Špičke, temveč večine naših visokogorskih postojank, kjer je masovnost planinstva že prerastla zastarele kapacitete koč in domov, najbolj pa je pereč v območju Triglava, kjer se po

SITUIRANJE DVOJČKOV

vseh kačah skozi vse poletje tare planincev. Oskrbniki ne vedo več, kako naj bi jih prenočili.

Mislím, da planinska društva ne bi smela ostati samo pri načrtih in prepuščati usodi masovnost planinstva, ki ga propagirajo. Treba bi bilo najti hiter, učinkovit in ne predrag način izgradnje predvsem nočitvenih kapacitet na naših visokogorskih postojankah.

Ko sva z oskrbnikom na Špički pretehtavala različne možnosti, se nama je hitro pokazalo dejstvo, da klasična gradnje ne more priti več v poštev, predvsem zaradi dragih transportov materiala, pa tudi zaradi počasne gradnje, saj je gradbena sezona v teh višinah bistveno krajša.

Zato bi bilo treba razmisliti o montaži in to celih enosobnih industrijsko izdelanih in opremljenih elementov, ki bi jih transportiral helikopter.

Najbližja taki proizvodnji je gotovo Industrija motornih vozil v Novem mestu, ki velikoserijsko izdeluje avtomobilске prikolice »Adria«. Misel je zelo preprosta: Eno od tipov teh prikolic bi bilo treba projektantsko toliko predelati, da bi odpadlo podvozje, ki ga ne rabimo, pa vsa draga notranja oprema, ki bi jo zamenjali

z dvema fiksnimi ležišči in klopjo z mizo. Konstrukcijo in streho bi bilo treba nekoliko okrepiti, da je pozimi ne podre sneg. Na lokaciji, ki bi bila praviloma v neposredni bližini obstoječih postojank, bi zgradili iz kamena, ki ga je povsod dovolj na razpolago, kamenite podstavke za ustrezno število »prikolic«. Ko bi jih helikopter drugo za drugo v enem dnevu zvozil z najbližje ceste, do koder bi jih vozili s kamioni, in odložil na pripravljene podstavke, bi jih monter samo spojil in z žicami trdno pripel na skale, da jih veter ne bi odnesel.

Zaradi serijske proizvodnje bi morali izdelovati en sam tip enosobnega elementa, ki bi predstavljal polovico dvojčka. Po dva taka enosobna elementa bi na lokaciji spojili v en dvojček, ki bi v bistvu predstavljal dve »prikolici«, spojeni v eno dvojno. Vsaka od obeh »prikolic« bi imela tri zunanje stene izolirane, eno notranjo pa ne. Tako bi lahko sestavljali po potrebi in možnosti več ločenih dvojčkov, s čimer bi se izognili monotoniji barakarskega videza in dosegli videz paviljonske izgradnje, ki je lepši in omogoča še postopno povečevanje nočitvenih zmogljivosti na posameznih kočah.

Vsaka polovica dvojčka bi imela kot celota en sam prostor, v katerega bi bil vhod s strani in ki bi bil v notranjosti opremljen z dvema pogradoma na tleh, levo in desno od vhoda. Vsak od obeh pogradov bi bil širok 2 m in bi na njem prenočevalo v primeru navala troje, sicer pa dvoje planincev. Ob srednjem prehodu bi bila levo in desno ob pogradu klop, dvizna miza pa v sredini. Pod klopjo bi bil prostor za čevlje in nahrbtnike. V taki enoti bi bilo torej prostora za največ 6 ljudi, v dvojčku za 12. Vsaka enota bi imela poleg vhodnih vrat še dve okenci nad pogradoma in strpno ventilacijsko laputo nad mizo v sredini.

Dvojčki ne bi bili prirejani za zimsko uporabo, ko je obisk bistveno manjši, zato odpade problem kurjave, obstaja pa kljub temu možnost, da eno ali dve taki sobi opremimo s plinsko kurjavo in jih štejemo za zimske sobe. Zanje dobe ključ le alpinisti v planinskem društvu.

Matična planinska koča bi ostala predvsem kot gostinski objekt in bi imela le sobe z manjšim številom postelj.

Vprašanje je še, odkod helikopter za prevoz elementov na lokacijo.

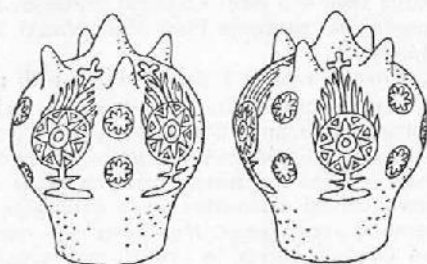
Naša armada ima helikoptere, ki so sposobni prenašati tako težo z opremo vred. Treba bi bilo stopiti v stik z vojaško komando. Če bi pravemu generalu obrazložili, da planinska društva pričakujejo pomoč armade ob dejstvu, da je masovno planinstvo pravzaprav najširša pripava našega naroda za splošni ljudski odpor, najboljšo vzdrževanje fizične kondicije širokih množic, da drugih kvalitet planinstva ne omenjam – potem bi lahko računali na pomoč vojske.

Kaj pa cena takih prikolic?

Znano je, da je le velika serija v proizvodnji zagotovilo za cenejšo proizvodnjo. Ker pa takih elementov ne potrebujemo samo v planinstvu, temveč bi bili potrebni in uporabni še marsikje drugje – recimo v gradbeništvu za nastanitve delavcev na gradiliščih, kjer sedaj zamudno postavljajo in zopet podirajo barake, pa povsod drugod, kjer je treba na hitro začasno nastaniti večje število ljudi – potem nam je že zagotovljeno večje povpraševanje in s tem cenejša velikoserijska proizvodnja. Tudi v primeru naravnih katastrof so taki elementi uporabnejši in trajnejši od drugih prikolic »Adria« in solidnejši od vsakega šotora. Lahko bi bili uporabni tudi za vojaške potrebe.

Še zadnje – gotovo bistveno vprašanje: Ali ne bo taka gradnja porušila idiličnosti naših lepih gor? Možnosti sta samo dve: da ostanejo gore take, kot so sedaj in dostopne samo tolikim planincem, kolikor jih prenesejo današnje prenočitvene kapacitete – ob nekulturnem prenočevanju še za tiste, ki sploh lahko prenočijo, ali pa poiščemo nove možnosti in nove oblike hitre, cenene gradnje, po obliki pa kompromis med idilično brunarico in funkcionalnim montažnim sistemom.

Morda se zde vse te misli marsikomu iluzionistične. V bodočnosti bodo gotovo prodrle. Težki montažni sistemi ne samo posameznih sten, temveč kar celih prostorov z opremo vred se v svetu že uveljavljajo.

LETO 1974 V STENAH

TINE MIHELIC

1. Zimska sezona

imska sezona 1973/74 je navrgla rekordno število prvenstvenih vzponov (30), sem in tja pa celo kako ponovitev. Deloma gre to pripisati medli in zato dokaj »lahki« zimi, še bolj pa dejstvu, da se je dejavnost slovenskih alpinistov v zadnjih letih resnično razmahnila. Tako sedaj skoraj več ne poznamo mrlve sezone, večina navez, zlasti mladih, pleza takorekoč vse leto. Sodobna oprema je zimske vzpone tudi precej olajšala. Bivak v snegu že dolgo ni več nikak bavljav, kot je bil npr. v »herojski« dobi našega zimskega alpinizma okrog leta 1950. Tako lahko plezalci posegajo po dosti težjih ciljih, ne da bi jih pri tem ves čas zasledovala grožnja ozeblin in podobnih nevarnosti. Seveda pa izboljšana oprema ni prav nič olajšala plezanja samega. Napredovanje prek posameznih metrov stene bo v zimskem času bržkone vedno ostalo tako kot nekdanj: garaška in pustolovska borba s sovražno zimsko naravo, ki pa prinaša v primeru uspeha plezalcu izjemno zadoščenje.

Iz množice srednje pomembnih tur, opravljenih v tej sezoni, bodeta v oči dve »veliki«. Zajeda Šit in Schinkova v Frdamanovih policah. Nad povprečje se dvigujejo tudi prvi zimski vzponi prek Bosove smeri v Brani, Centralne v Široki peči, smeri Modec-Režek v Turski gori in grebensko prečenje Jalovec-Bavški Grintavec.

Zimske prvenstvene:

Z steber Batognice: Fon, Kapitan, 23. 12. 73,
Centralna smer v Malem Grintavcu: Bauman, Trobevšek, Volkar, 30. 12.,
Majska smer v Planjavi: Klemenc, Pollak, 30. 12.,
Severni raz Vežice: ista dva, 5. 1. 74,
SV žleb Hudega Vršiča (Kanin): M. Mlekuž, 12. 1.,
smer Bauman-Trobevšek v M. Grintavcu: Klemenc, Pollak, 12. 1.,
smer Fon-Rakušček v Z steni Krna: Fon, Kragelj, Rakušček, 13. 1.,
Pustolovska smer v V steni Kočne: Hobič, M. Štremfelj, 13. 1.,
grebensko prečenje Vršičev in JZ greben Lope (Kanin): D. Mlekuž, 19. 1.,
Centralna smer v S steni Široke peči: B. Klinar, J. Rožič, 19. 1.,
smer Andrejčič-Mlač v SZ steni Slemenove špice: Bregar, zakonca Mlač, 19.-20. 1.,
Bosova smer v Z steni Brane: Humar, Škarja, 19.-20. 1.,
Zajeda Šit: Klemenc, Kramar, Pollak, 19.-23. 1.,
prečenje Stadorja (Kanin): B., D. Mlekuž, 20. 1.,
nova smer v Z steni Kočne (»Oltarja«): Gabršek, Perčič, Oštrek, 20. 1.,
Z stena Vel. Babe (Jezerko): Šegregur, Zalarjeva, Alifova, Dolenc, Perčič, 21.-22. 1.,
smer Modec-Režek v S steni Turske gore: Čanžek, Črepinšek, 24. 1.,
Dušanov steber v V steni M. Rinke: Čanžek, Gabrovšek, Knez, 26. 1.,
smer Humar-Škarja v JV steni Planjave: Jerman, Močnik, Retar, 26. 1.,
Direktna smer na JV greben Kukove špice: Dolžan, Smolej, 27. 1.,
Nedeljska smer v JV steni Planjave: Leb, Šuštaršič, Vrankar, 27.-28. 1.,
nova smer (»Namizni prt«) v Z steni grebena Zeleniških špic: Leb, Retar, Šuštaršič, Vrankar, februarja,
nova smer v Z steni Stadorja (Kanin): Fon, Kapitan, Rakušček, 17. 2.,
nova smer v Z steni Krna: Fon, Kapitan, 13. 3.,
grebensko prečenje Škrbina Za Gradom-Pelci (Kloniški)-Skutnik-Kanja-Bavški Grintavec: Cedilnik, Krivic, 15.-16. 3.,
Kamniška smer v Z steni Vršičev: Leb, Šuštaršič, Vrankar, 16. 3.,
Z raz Vežice: Klemenc, Pollak, 16. 3.,
nova smer v S steni Kalškega grebena: Dolenc, A. Štremfelj, 16.-17. 3.,
grebensko prečenje Hudi Vršič-Visoki Kanin-Vrh Laške Planje: Cuder, Mlekuž, Šter 16.-18. 3.,
Schinkova smer v S steni Frdamanovih polic: Belak, Manfreda, 16.-20. 3.

K zimski alpinistični dejavnosti je treba prišteti tudi novo – ekstremno – zvrst turnega smučanja. Strmi smuki, ki so postali zadnja leta v Alpah velika moda zlasti po zaslugi spektakularnih podvigov švicarskega vodnika Sylvaina Saudana, dobivajo tudi pri nas navdušene pristaše. Naše gore se sicer ne morejo postavljati z ravno prvovrstnimi možnostmi za to dejavnost, zato pa so redke primerne strmine in grape tembolj »zabeljene«. Med tovrstnimi dosežki sezone je treba omeniti dvojico: aprila so Grošelj, Šerjak in Švegelj presmučali do 55° strmo vzhodno steno V. Ozebnika,

v maju pa se je Janez Dolžan spustil z grebena Triglava naravnost (»Müllerjev kamine«) na ledenik. To je nedvomno mnogo naravnejši in tudi bolj smučarski spust s Triglava, kot je bil močno publicirani podvig iz leta 1973.

2. Poletna sezona

Kar zadeva domače stene, so si slovenski plezalci po rekordni sezoni 1973 v letu 1974 nekoliko »oddahnili«. Ta po številu vzponov sicer zelo bogata sezona se po kvaliteti dosežkov ne more meriti s prejšnjo. Treba pa je povedati, da je bilo vreme leta 1974 slabše kot leto poprej, predvsem pa so se stene že sredi septembra odele v sneg in je odpadla dolga, lepa jesen, ki smo se je v preteklih letih že kar navadili. Obveščala pa je tudi tradicija, da je plezalska sezona v domačih gorah precej skromna v letih, ko gre na pot himalajska odprava.

Število prvenstvenih vzponov je sicer veliko, vendar pa ni med njimi niti enega, ki bi se lahko meril z vidnejšimi dosežki sezone 1973. Nekoliko bolje je pri ponovitvah. Zelo pozitivno je, da se nadaljuje prodor mladih plezalcev v vrh. Hvalevredno je tudi dejstvo, da se rojevajo ali oživljajo vedno nova plezalska žarišča. Hitro se razvija alpinistična dejavnost med prebivalci Posočja, Idrije, Primorja... Število plezalcev skokovito raste, narašča pa tudi poprečje njihovih sposobnosti. To gre pripisati prizadevanjem odsekov za čim boljšo vzgojo naraščajo. Ta prizadevanja so večinoma pravilno usmerjena, tu in tam pa vendar prihaja tudi do tendenc, ki niso v skladu z idejo in cilji alpinizma. Tu gre predvsem za prepotenciranje športne komponente alpinizma (rekorderstvo, tekmovanje...), kar bi lahko pripeljalo do neljubih stranpoti. Te danes k sreči »strašijo« po tujih prizoriščih. Prav nič si ne želimo, da bi se pojavile tudi na naših tleh.

Prvenstveni vzponi:

- Dne novi smeri v V steni Škednja (Kanin) (IV–VI): Fon, Kapitan, Rakušček 23., 24. 3.,
SZ stena V. Zvoha (IV–): Gselman, Jurič, Šturm, 31. 3.,
V stena V. Ruše (Mangrt) (II, III): Mlekuž, Šter, 6. 4.,
JZ stena Vratnega vrha (Kanin) (III, V–): Cuder, Gradišar, Peršl, Šter, 20. 4.,
Z stena Planjave (III, IV): Škofic, Tratnik, 21. 4.,
Strevčeva peč (IV, V): Čanžek, Mesarec, 10. 5.,
Centralni stebel v SZ steni Macenovca (Kot) (V, VI): Bregar, Debevec, 18. 5.,
Leva smer v isti steni (III–V): B., N. Mlač, Župet, 18. 5.,
V stena Pršivca (Rjavina) (III, IV): T. Mihelič, Rupar, 18. 5.,
Majska smer v JZ steni Vratnega vrha (III, IV): Cuder, Mlekuž, 19. 5.,
varianta Hunikine v Vežici (V, VI): J. Perko, Vogeltnik, Zrim, 19. 5.,
smer Miniatura v SV steni Škarij (III): Gselman, Podrepšek, 2. 6.,
V stena Dimnikov (IV, VI–): Herzog, Jeromen, J., T. Mihelič, Rupar, 8. 6.,
Centralna smer v V steni Rjavčevega vrha (Logarska) (V, VI, A2): Čanžek, Črepinšek, 8. 6.,
S stena Planjave (III, V): Jošt, Prelog, 9. 6.,
Zajeda v S steni Turske gore (IV+): Knez, Zupan, 22. 6.,
Škofova glava (Kočna) (III, V): Gabršček, Šegregur, 30. 6.,
J stena Širuce (V+, A1–3): Klemenc, Pollak, 4. 7.,
Triglavska stena (zahodni del) (IV, V–): Dolžan, Smolej, 7. 7.,
Drežkova smer v S steni Frdamanovih polc (V, VI): Perčič, Štremfelj, jul.,
Soštaričeva smer v S steni Frdamanovih polc (V+): Hočevan, Kalan, Matijevan, julija,
Kosmata smer v V steni Stenarja (III, IV): T. Mihelič, Slapernik, 22. 7.,
S stena Srebrnjaka (III, IV): Poljanšek, Rotner, 23. 7.,
Skriti stebel v SZ steni Cmira (III, IV): T. Mihelič, 28. 7.,
V stena M. Rinke (IV, V): Mesarec, 28. 7.,
S stena Prisajnika (III, IV): Kalan, Pučko, 1. 8.,
S stena Tosca (III, IV): J. Mihelič, 1. 8.,
S stena Srebrnjaka (III, IV–): Osterman, 3. 8.,
S stena Srebrnjaka (III, V): Osterman, Stritar, Žumer, 5. 8.,
S stena Tosca (IV): J., T. Mihelič, 16. 8.,
S stena Vršaca (III, IV+): Rupar, Šlamberger, 18. 8.,
S stena Lope (Kanin) (IV, V–): Marka, B., G. Mlekuž, 25. 8.,
S greben Vrbanove špice (II, IV): Herzog, T. Mihelič, Rupar, Šlamberger, 25. 8.,
S stena Šit (Lopa) (III, IV): Tomažič, Ulčar, 30. 8.,
V raz Jerebice (IV): Jereb, Krivic, 7. 9.,
V stebel M. Rinke (IV+): Knez, Zupan, 8. 9.,
S stena Skrlatice (III, IV): Kapitan, Rakušček, 10. 9.,
SV stena Temena (Rjavina) (III): J. Mihelič, 12. 9.,

S stena Bovškega Gamsovca (III, V): Kapitan, Rakušek, 12. 9.,
S stena Vrha Zlebičev (Razor) (III, V): Kapitan, Rakušek, 13. 9.,
Okno v S steni Škarij (IV): Gselman, Jurič, Sturm, 15. 9.,
Staničeva smer v J ostenju Rjavine (II, III): Uroš Župančič, 15. 9.

Med številnimi ponovitvami težavnih smeri zavzemata posebno mesto prva in druga ponovitev smeri Cozzolino-Bernardini »Velika zajed« v S steni Malega Koritniškega Mangrta. Ta smer nedvomno sodi v najožji vrh najtežjih smeri v Julijcih. Kar zadeva logiko in čistost izvedbe, pa skoraj nima primere, saj poteka po najpravičnejši in najvišji zajedi celotnih Alp. Ponavljalci so bili B. Klinar in J. Rožič ter Herzog in Krivic.

Najmanj štirikrat je bil ponovljen Steber Šit, dvakrat pa Centralna smer v Rzeniku. Preplezani sta bili tudi dve smeri v Sfinji: Obraz in smer Mojstranških veveric. Kar množičen obisk so v tem letu dočakale stene Špika in Frdamanovih polic, saj je bil plezalni tabor tokrat v Martuljku. Smer JLA v Šitah je doživela solovzpon (Matež Suhač), imenitno »prečenje« Julijskih Alp pa sta izvedla Erjavec in Grošelj, ki sta v štirih dneh zaporedoma preplezala Ašenbrenerja v Travniku, Rdečo zajedo v Rakovi špici, Zajedo spominov v Štenarju in Skalaško s Čopovim stebrom v Triglavski steni.

3. Izvenalpska gorovja v Jugoslaviji

Prvi slovenski alpinisti so se podali v južne predele Jugoslavije že februarja. Koroški alpinisti so skupaj s svojimi poljskimi prijatelji organizirali plezalski tabor v dolini Grbaji ob vnožju Prokletij na albanski meji. Žal tokrat sreča plezalcem ni bila naklonjena. Te daljne in samotne gore, ki so tokrat prvič dočakale pomembnejši zimski obisk, so sprejele alpiniste s slabim vremenom, ki je onemogočilo vzpone. Tabor se je tragično končal: v velikanskem plazju sta končala svojo življenjsko pot koroška alpinista Maks Čas in Branko Logar.

Tudi v tradicionalnem prvomajskem srečanju jugoslovanskih plezalcev v Paklenici vreme tokrat ni bilo naklonjeno, kar pa ni oviralo alpinistov, da ne bi množično naskakovali sten Aniča Kuka in sosedov. Kar zadeva udeležbo, so bili znova polnolčeni vsi rekordi, vzponov pa je bilo zaradi dežja nekoliko manj. Opravljene so bile tri prvenstvene ture: Bence in Grohar sta preplezala Tržiško smer (V, A1) v Aniča Kuku, Golli in Suhač pa novo smer (IV, VI, A2) v Glavici in smer »Forma viva« (V, VI, A3) v Aniča Kuku. S tem sta rešila enega izmed zadnjih lepih problemov v teh stenah. Kar štirikrat je bil ponovljen Raz Klina (najprej naveza Kofler-Rabič, 2. ponovitev), prvo ponovitev pa je dočakala smer Ščetin-Haider v Glavici (plezala Bešlin in Herzog). Večkrat je bila preplezana Funkcija, v Klinu pa so se naveze kar vrstile, da ne govorimo o drugih, manj zahtevnih smereh.

Slovenski plezalci v pomladnem času vedno pogosteje obiskujejo tudi steno Kleka nad Ogulinom. V aprilu 1974 so zabeležili tudi pomemben vzpon: prvo ponovitev najtežje smeri v tej steni – Železničarske (plezala Bešlin in Marincič). Prvi slovenski obisk je dočakala tudi Kuželjska stena nad dolino Kolpe. Obiskali so jo mariborski alpinisti, ponovili staro smer in preplezali prvenstveno (V, plezala Curk in Šubic).

4. V tujih gorah

Poleti 1974 so bile vremenske in snežne razmere v Centralnih Alpah ugodnejše kot prejšnja leta. Ker se je slovenska »kolonija« tokrat zbrala v Chamonixu o pravem času, je bila bera vzponov izredno velika. Čeprav se plezalci niso lotili nobene izmed ta čas največjih tur v masivu Mont Blanca in se kvaliteta dosežkov še zdaleč ni približala fantastični sezoni 1969, je treba šteti sezono 1974 nad Chamonixom za uspešno. To pa predvsem zato, ker so se lotili sten in grebenov Mont Blanca večinoma mladi plezalci, med katerimi so mnogi sploh prvič plezali v ledu in granitu. Večina vzponov je bila opravljena med 1. in 15. avgustom.

Po nekaj letih so slovenski alpinisti spet uspeli v Grandes Jorasses. Walkerjev steber – po mnenju številnih poznavalcev najlepša izmed skrajno težavnih smeri v skupini Mont Blanca – so preplezali Bence, Bergant, Lončar in D. Srečnik.

Naveza Dornik – Osterman je poleg klasičnega S stebra Aig. du Chardonnet preplezala tudi znano smer Bonatti-Gobbi v Grand Pilier d'Angle, ki je bila že vrsto let na seznamu želja slovenskih alpinistov.

Pomembno dejanje je uspelo v SV steni Aig. d'Argentière. Tam so Gselman, Šter in M. Štremfelj preplezali smer (desno od Messnerjeve), ki je po njihovih podatkih prvenstvena. V S steni iste gore so preplezali eno izmed lednih smeri tudi Jamnik,

Mogu in Ručigaj. Jamnik, Ručigaj, Šegregur in M. Štremfelj pa so bili uspešni tudi na SV stebri Les Courtes.

Naveza Ažman-Bauman-Kramar je preplezala tri težavne ledne smeri: diagonalno smer v Brenvi, smer čez ledene odlome med Les Droites in Les Courtes ter smer Grelot-Roch v Aig. du Triolet.

Bešin in Erjavec sta se pomerila s severozahodno steno Aig. de Bionassay, s SZ razom Aig. de la Blaitière in z Gervassuttičevim stebrom v Mont Blanc du Taculu, ob koncu pa sta preplezala še SV steno Aig. d'Argentières (verjetno po Messnerjevi smeri). Naveza Golli-Suhač je bila uspešna v Gervassuttičevem stebri, opravila pa sta tudi (verjetno) prvo ponovitev smeri Desmaison-Pollet-Villard v Aiguille du Triolet.

Tudi Bocalattejev stebri v Mont Blanc du Taculu je doživel slovenski obisk. Preplezala sta ga Grasselli in Marinčič. Slednji je v navezi z Brišarjem preplezal še strmi ozebnik med Aiguille Verte in Les Droites (na argentijski strani). Naveza Brišar-Grošel-Svegelj je preplezala Brownovo smer v Aig. du Plan, sama Grošel in Svegelj pa še S steno Aig. d'Argentières. V sosednji Aig. du Chardonnet sta Metljak in Mrežarjeva preplezala vzhodni greben.

Pri veliki večini omenjenih tur gre za prve slovenske ponovitve. Seveda pa so bili opravljeni še številni manj zahtevni vzponi. Kar zadeva število vzponov, je bila ta sezona v stenah nad »Chamom« nedvomno doslej najbogatejša.

Dva pomembna vzpona sta bila opravljena tudi v Valiških Alpah. Bregar, Mlač in Zupet so preplezali direktno smer v SV steni Breithorna, prva dva pa še sama smer Stefan-Diemberger v SV steni Lyskamma. Gre za ledni turi velikega formata.

Tudi dolomitska sezona je bila še kar uspešna. Med dosežki leta 1974 prednjači prva pomembnejša prvenstvena smer slovenskih plezalcev v tem gorovju. Slovensko smer v J steni Marmolate (600 m, V+, A3) sta v juliju preplezala Gradišar in Herzog. Gre za samostojno in naravno smer, ki pomeni rešitev enega izmed zadnjih problemov v najvišji gori Dolomitov. V istem času je dočakala prvi slovenski obisk tudi Messnerjeva smer (VI) v isti steni (plezala Dornik in Osterman). Od ostalih važnejših ponovitev je treba omeniti še drugi slovenski ponovitvi Raza Veveric (VI, A3), plezala Perčič in A. Štremfelj in v Cassinove (VI, Čanžek, Palir) v Zahodni Cini. Svojo imenitno zbirko dolomitskih smeri pa neumorno izpolnjuje neuničljivi veteran Sandi Blažina, ki se izogiba modnih »direttissimi« in si izbira ture, za katere je značilno elegantno prosto plezanje. Letos je poleg drugih preplezal tudi Espositoovo smer v Pali del Rifugio (VI-, skupina Pala).

Po nekaj letih je slovenskim plezalcem uspelo preplezati tudi nekaj lepih smeri v Tatrah. Tam sta gostovala Perčič in A. Štremfelj. Poleg nekaj težavnih ponovitev sta jima uspeli tudi dve prvenstveni: Desni stebri v JV steni Velikega Ganeka (V) in J stebri v Dračjem grebenu (IV, V).

5. Odprave

(O odpravah je PV in dnevni tisk že podrobneje poročal, zato se v tem pregledu omejujem na osnovne podatke.)

Na pot so v tem letu krenile tri odprave. Vse so dosegle svoje cilje.

Prvič so slovenski alpinisti obiskali »Saharske Dolomite« – alžirsko gorovje Hoggar. Osemčlanska odprava APD (vodja F. Jeromen) je v januarju preplezala na področju Tamanrasset nekaj prvenstvenih smeri. Najpomembnejša je bila smer v Iharenu (IV, A3).

Tudi Aljaska do maja 1974 še ni gostila slovenskih alpinistov. To daljno deželo, ki sodi med izredno privlačna alpinistična področja, je obiskala štiričlanska odprava APD (vodja J. Aljančič). Cilj odprave je bil najvišji vrh Severne Amerike – Mt Mc Kinley (6187 m). Najvišjo točko so dosegli trije člani odprave.

5. JAHO (vodja T. Škarja) je uspešno dopolnila nedokončano pot naše druge himalajske odprave. Čeprav so jih spomladi prehiteli Poljaki, so se slovenski alpinisti lotili »svoje« nekdanje gore. Tudi ta odprava je delovala v pomonsunski dobi, kar je postalo za nas stalna praksa. Na Kangbačen (7902 m) je priplezalo kar devet članov odprave in en šerpa. Poleg tega so se plezalci povzpeli tudi na dva dotlej deviška vrhova v sosesčini glavnega cilja: JAHO Peak (6500 m) in Wedge Peak (6850 m).

OBVESTILO

Tov. IGNAC OMAHEN, Ljubljana, Ražna dolina c. 17 ima naprodaj PV od 1925–1940, vezane 1941–1943, ter 1948–1972.

Tov. JANKO PRELOVEC, Idrija, Rozmanova 43, ima naprodaj stare PV od leta 1930–1972.

Tov. GABRIEL PINTARIČ, Ljubljana, Škrabčeva 19 ima naprodaj PV od leta 1933–1937.

V LEDENI VERTIKALI

(Dularjeva zajeda)

VANJA MATIJEVEC

ster snežen rob loči senco od svetlobe. Prestopim ga in v mesečini se odpre razgled daleč tja na avstrijske in italijanske hribe. Dolini Koritnice in Trente spita potopljene v črmino zimske noči in senco, ki jih mečejo z mesečino obliti in v srebro vkovani velikani okrog njih. Iz mrakobne sence se izvijajo postave prijateljev. Tri dni in skorajda tri noči nas je družila ena misel in ena želja. Zdaj je izpolnjena.

Globoko pod nami leže z ledom zalite razpoke in sneženi balkoni, previsni odlomi. Globoko v senci in tišini leži temna severna stena Jalovca. Votlina v vznožju Dularjeve zajede spet sameva prazna in mrzla, potem ko nam je dve noči dajala zavetje. Velika ledena sveča, ki visi z njenega stropa, najbrž še ni dovolj zrasla, da bi zaradi teže zgrmela po strmini. Noč je jasna, severni veter podi po nebu osamljene oblačke. Globoko v dolini gori lučka – zimska soba v Tamarju je še živa.

Po ostri sneženi rezi zavijemo v dolinski mrak, a misli in srce se še ne morejo odtrgati od senčne strani gore, ki nam je naklonila prelepo doživetje prostranstev posrebljenih z mesečino.

Pred tremi dnevi nas je čudovito sončno jutro zbralo v senčni votlini z velikansko ledeno svečo. Z narejeno veselostjo premetavamo opremo. Z negotovostjo v nogah si izbiram kline za prvi raztežaj. Precej navez je že poskušalo priti tu čez, a stena je do sedaj zavrnila vse poskuse. Najviše sta prišla Erjavec in Rebula v zimi 72/73. Odnehati sta morala približno na polovici smeri. Negotovost je torej umevna. Vstop je zaledenel in zasnežen. Klin za klinom najde svoje mesto v algasti poči. Počasi se oddaljujem od varnega snega pred votlino. Sneženi balkončki tu in tam poskrbijo za igro na srečo, vendar se položaj vedno sežide v mojo korist. Še en balkon me loči od stojišča. Ukanim ga z globokim posegom v njegov trebuh, kjer olipam skalni roglič, in že me sprejme v varstvo dobro zabiti klin. Pritrjena vrv omogoči Janezu hitro napredovanje. Komaj si malo oddahnem, je že pri meni. Zamenjava. Počasi in previdno se pomika po napihanem snegu okrog roba. Ne vidim ga več, vendar mi rdeča-beli najlonski živec natanko posreduje vsak njegov premik. V rokah čutim prijateljev zagrizeni boj s težnostjo in metri. Visoko zazveni klin, vponka tleskne in spet je pridobljen nov meter višine. Počasi se odvija štrana vrvi pri nogah. Boj za ta raztežaj je končan. Vrv za vzpon se napne, lahko se odpravim v vertikalo. Pravzaprav je stena rahlo previsna, saj vrv prosto visi v zraku, vendar mi prižeme omogočijo dokaj hitro napredovanje. Nekaj problemov mi povzroča le izpenjanje klinov, saj mi pri vsakem grozi, da bom zanihal nad globino. Prav pošteno se moram držati, da

---

VSI SONCE SMO

RINALDO STEINER

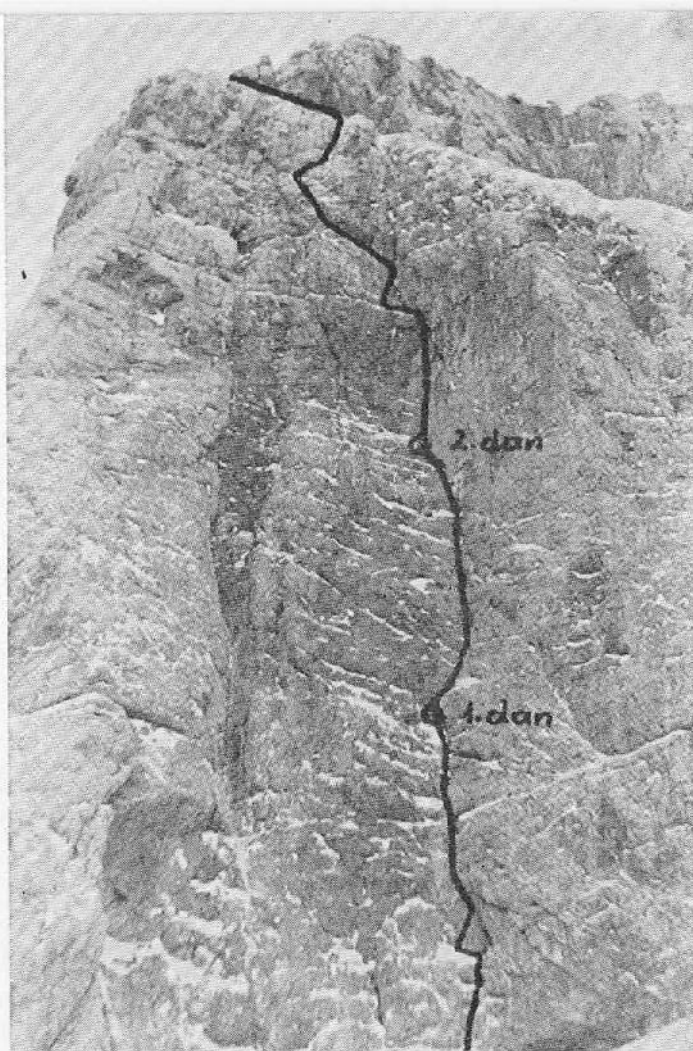
*Iz mrke enoličnosti neba
med dolgočasni mrak puščobnih dni
in v črni molk pogreznjenih noči,
nenehno pada dež na trudna tla.*

*Kot siva tenja s pravljničnega sna
drsi ob stenah megla na dlani
okrešljev in poražena beži
pred zarjo, ki prižiga luč sveta.*

*Vsi sonce smo in dež in noč in mrak,
ki tih in plah kot strah na duri trka,
naj sonca žarek mrak in skrb posrka.
še jasni misli ohromi korak.*

*Odvrti skrb in mrak, neurja mrka,
med večnost sten zavriskaj v sinji zrak.*

se obdržim. S tesnaga stojišča drži smer čez trebušaste odstavke po nekakšni poči. Spet me čakajo snežni balkončki. Odkopavam, podiram in se le počasi oddaljujem od prijatelja, ki napeto sledi mojim manevrom. Ogledujem si zadnji previs, ki zapira vstop pod zajedo. Zagozda v njem je videti zdrava, brezskrbno se izvesim. V naslednjem trenutku bingljam nekaj metrov niže z glavo navzdol. Presenečenje je skorajda popolno. Nekoliko ihtavo se spravim spet v normalen položaj in sem spet pod previsom. Kaj mi je omogočilo ta nenadni polet? Razklana zagozda! Molče se mi posmehuje iz poči. Zabijem »bong« in nad izdajalsko zagozdo še enega. Večer se bliža, pohiteti moram. Previdno se v razkoraku polegнем pod previs in se počasi iztegnem. Bong prileti k meni in spet visim na istem mestu nekaj metrov niže. Za danes bo dovolj. Pritrdim vrh na dva dobra klina in z Janezom se odpeljeva k vznožju stene. Malo sem pretresen in potrtn, vendar še nisem izgubil volje.

Jože in Zvone sta skuhala obilno večerjo, z Janezom si privoščiva pravo pojedino. Med jedjo natanko opisujeva današnje dogodke. Za previs bo treba vzeti lesene zagozde, drugače pa bo kar šlo. Zgornji del je videti pretežno kopen, optimizem preveva naše načrte za naslednji dan.

Počasi dogoreva sveča in praviljična mesčeva luč nam riše v steno Kotove špice fantastične sence. Izgubimo se v sanjski svet.

Še preden uspe sonce osvetliti vrhove okrog nas, sta prijatelja že na nogah. Pripravimo zajtrk, ob katerem bosta prebila ves dan, v steni ni časa za razkošje. Komažda se noč dobro razblini, že odtelovadita po pritrjenih vrveh navzgor. Z Janezom imava dan počitka, zato še malo poleživa. Le sem in tja zapustiva topli spalni vreči, da napraviva nekaj posnetkov. Proti poldnevu pridejo iz doline prijatelji, ki so nam že včeraj pomagali nositi opremo. Skupaj opazujemo napredovanje naveze v steni. Pričakovali smo, da bo šlo hitreje, vendar stalna kanonada ledenih okruškov, ki brne

v sneg pod steno, priča, kako smo se včeraj motili. Zajeda je obita in okovana v nekaj centimetrov debel led. Kladiivo odmeva skoraj nepretrgoma. Sonce hiti proti zahodu in ostenja Kotove špice zažare v rdeči svetlobi umirajočega dneva. Jože in Zvone sta skorajda dosegla stojišče v luknji pod tehničnim raztežajem. Zdaj se po pritirjenih vrhov vrata v varno votlino. Še preden sta na tleh, sta v roju najinih vprašanj. Stena je odeta v led in mestoma v sneg, kline in zagozde sta zabijala med led in skalo, bolj za moralno oporo, še zlasti v zadnjem raztežaju, ki sta ga morala končati kakih pet metrov pod stojiščem, pregnala ju je tema. Na splošno jima je bilo prej »pasje« kot prijetno. Vendar se strinjata, da jutri lahko izplezamo. Do vrha so še dobri štirje raztežaji, od tega je eden povsem kopen zaradi previsnosti. Prečnica izpod strehe in izstop pa nista več problematična. Po Jožetovih besedah ne presegata poštene štirice. S polnimi usti naredimo načrt za jutrišnje plezarijo in se nato zatečemo v spalne vreče. Transistor nam pričara toplo domačnost zakurjene sobe, Marjan Kralj pa poskrbi, da se tudi sami spomnimo že davnaj pozabljenih smešnic. Srebro, razlito po grebenih nam polni oči in trudna telesa se kljub trdim ležiščem izročajo spancu. V naših srcih ni skrbi in ne bojazni, vsak od nas je že preizkusil samega sebe. Vemo, da lahko jutri izplezamo in da bomo to tudi storili.

Zvezde še niso izgubile sijaja, ko je na bivaku že vse živo. Zadnje priprave za odločilni naskok so v polnem teku. Vseokrog še vlada jutranji mrak, ko se z Janezom že vzpenjajo po pritirjenih vrhov. Jože in Zvone bosta tačas pospravila bivak in opravila transport opreme do kuloarja. S seboj bomo vzeli le nujno potrebne stvari. Ko zažare vrhovi okoliških gora v soncu, sva že precej visoko in okrog devetih sva pri opremi, ki sta jo včeraj pustila prijatelja. Ovesim se s klini in vponkami. Odkopljem se čez snežene odstavke do votlinice. Pred njo je zamej, ki ga moram podreti, da se lahko prerinem vanjo. Prvikrat v steni lahko udobno sedim, ko varujem. Ko Janez pleza mimo mene, naredim še nekaj posnetkov, nato pa moram vso pozornost posvetiti njemu. Nad nama je raztežaj tehničnega plezanja, vseskozi previsen in za dodatek ovešen z belimi ledenimi svečami. Prosojne vitke lepote druge za drugo žvenkatajo v globino in se na skalah drobje v tisoče iskrecih drobcev. Počasi leze prijatelj nad globino, le dve tenki vrvi in roke, razbite od plezarije, ga priklepajo na steno. Prekratke so lestvice, jeza, robantenje. Napetost se mora sem ter tja sprostiti. Z divjim kričanjem oznani, da je raztežaja konec. Ko napne vrv, vidim, da si tokrat s prižemami ne bom mogel prav nič pomagati. Vrv visi predaleč od stene, da bi jo lahko dosegel. Torej bo to normalna plezarija, si mislim, ko se v razkoraku kopljem iz luknje. Predstave o normalnosti se mi podro, ko se pretolčem do prvega klina. Vse nad menoj je previsno, klini pa so tako narazen, da jih ni mogoče doseči. Povrhu pa jih je Janez v strahu, da mu ne bi zmanjkalo vponk, nekaj že izpel za seboj. K sreči je oprimkov še kar nekaj in na rokah se potegnem, kolikor visoko morem. »Janez, držil« in spet nov poteg na rokah, medtem ko noge le s težavo najdejo kako oporo, ko nahrbtnik sabotira in nagaja, kolikor le more. Težko gre, toda dvigam se!

Po nekaj metrih se pojavi globoka poč, ki mi omogoči nekolikani lažje napredovanje. Še kratek prestop in zgrudim se na stojišče. Lovim zrak in si ogledujem naslednji raztežaj. Prečenje pod streho, v odprto steno in nato po njej kakih 20 metrov navzgor odpira pot na polico, ki drži okrog roba v izstopno grapo. Spravim se pod streho. Ko rinem po drobčenih stopih, držeč se za ledene sveče, proti levi, se spomnim Jožetovih včerajšnjih besed o štirici. Štirica ja, pa še kaj! Klin pod ozko lašto mi je vse bliže in končno ga vpnem. Oba z Janezom si globoko oddahneva. Pod menoj pada stena v enem zamahu do snežišč na Kotovem sedlu. Jože in Zvone sta naju že dohitela in zdaj z zanimanjem spremljata dogajanja. Svetujeta mi, naj prečim še malo v levo in nato prestopim navzgor. Lašta dovoljuje napredovanje le na rokah, vendar mi uspe priti okrog roba, kjer se nato vzdignem na poličko in z nje do klina v odprti steni. Spet sem potreben oddiha. Naprej gre lažje in kar hitro v loku dosežem polico. Dober klin poskrbi za varnost, sidrišče pa za napredovanje prijateljev, ki so z manjšimi peripetijami kmalu na polici. Janez se takoj odpravi naprej okrog roba in po žlebu za njim navzgor. Pri tem lomi cele sklade zbitega snega in ledene skorje. Stojišče si uredi na pomolčku na koncu žleba. Hitro smo vsi pri njem. Ura je štiri, pred nami je še en raztežaj na pogled lažje plezarije. Pod steno se oglašajo prijatelji. Ko jim zagotovimo, da je vse OK., odidejo proti dolini in spotoma pobero še nahrbtnike z opremo, ki smo jo pustili pod ozebnikom. Hvala!

Prepričani smo, da bomo s prvim mrakom na robu stene, saj ni videti nobenih težav več. Kot že tolikokrat se tudi tokrat izkaže, kako hudo se človek lahko zmoti. Zvonetov poskus, prodreti naravnost navzgor, se konča v ledu z umikom. Jože se nato odloči za prečenje desno v nekakšno grapo in po njej navzgor. Snegu in ledu se pridruži še mrak. Jože opravlja garaško delo. Grapa mu omogoči dokaj hitro napredovanje, izstop iz nje pa se pokaže kot težko rešljiva uganka. Dolgo se prestopa na mestu, preden si pripori naslednji meter višine. Malo pod robom mu zmanjka primernih klinov. Mar bomo res bivakirali tu, en sam raztežaj pod vrhom? Prebrskamo nahrbt-

nike, najdemo še tri specialčke, ki jih Jože potegne k sebi. Za nas, ki nedelavno spremljamo dogajanja na robu stene, teče vse skupaj neskončno počasi. Da bi bil Jože čimprej na varnem! To bi pomenilo tudi konec našega čakanja.

Končno votlo zadoni snežena opoka in vrv se nekoliko hitreje premakne. Po zaledenem snegu se Jože korak za korakom prebija v varno zavetje vršne stene. Tu mu ne sme zdrsniti in tega se dobro zaveda. Hitro napreduje čez poledenelo vesino in že ga slišimo, kako zabija svedrovec na slojišču. Kamnit plaz zgrmi čez steno – utrgal se je z naših src. Odleglo nam je zares. Ko se vrv napne, odtelovadimo proti robu. Jože je opravil res veliko delo, še posebej, če prištejemo temo. Pet ur se je dajal z raztežajem, zdaj je stena dokončno pod nami. Veselo se zapodimo po strešni ploščadi proti vrhu. Ob 23. stojimo vsi štirje na njem. Prevzame nas čudovit pogled, z mesečino oblitih znani in neznani vrhovi. Šele ostri severni veter nas spomni, da moramo še sestopiti do tople zimske sobe v Tamarju.

Hvaležni neznanim obiskovalcem zimskega Jalovca se spuščamo po njihovih sledih in kmalu so za nami strme na jug obrnjene vesine Jalovčeve piramide. Še sestop skozi ozebni, ki je lepo prehodan, in spet se znajdemo med mogočnimi ostenji Jalovca, Šit in Travnika. Zdaj je v nas ena sama misel, ki premaguje utrujenost – Tamar in zakurjena soba. Vsakih nekaj korakov se mi vdre, prekucnem se v sneg, ker se mi ne da loviti ravnotežja. Tako se prekopicujemo vsi, padamo in se pobiramo skoraj do roba gozda, ko se pred nami nenadoma zasveti lučka. Sanjamo? Res je! Prijatelji so nam sredi noči prišli nasproti. Še bolj kot topla kava in čaj se prileže zavest, da nismo bili sami, da so za nas skrbeli ljudje, ki jih drugače poznam le po imenih. Srečni smo. Doživeli smo goro, ki nam je bila naklonjena, doživeli prijateljstvo, tovarništvo. Besede ne povedo nič ali pa zelo malo. Dokler bodo med nami taki možje, bo vrisk mladine prešerno odmeval od sten in vrhov. Mrkim stenam se bodo razsvetlila oblija in naklonile bodo svojo ljubezen vsem, ki si jo bodo iskreno želeli.

Tehnični podatki:

Jalovec, severna stena, Dularjeva zajeda, 300 m, letna ocena VI, prva zimska ponovitev, 21., 22. in 23. decembra 1974, efektivnega plezanja 31 ur, dva bivaka.

Plezali: Zvone Andrejčič AO Matlica, Janez Kalan, Vanja Matijevc, oba AO Medvode, in Jože Rožič AO Mojstrana.

Oprema: 3 vrvi 80 m 9 mm, ca. 40 različnih klinov in zagozd, ca. 40 yponk, oprema za bivakanje, 7 prižem (štiri Petzi, tri Hiebeler), osebna oprema za plezanje, hrana za 4 dni.

I. JUGOSLOVANSKA ALPINISTIČNA ODPRAVA NA ALJASKO – MT. MC KINLEY

ING. JANEZ ALJANČIČ

Izbira cilja

ilj smo izbrali med vrhovi in gorstvi, ki jih še niso obiskali jugoslovanski alpinisti, kar bi pomenilo za našo deželo odkrivanje novih področij, spoznavanje njih posebnosti v geografskem, meteorološkem in alpinističnem smislu in posredno tudi proučevanje možnosti za prihodnja alpinistična udejstvovanja na še neobdelanih območjih. Nadalje naj bi bil tak vrh visok okoli sedem tisoč metrov ali pa vsaj najvišji v obiskanem gorstvu, kajti na pripravljanih sestankih smo ugotovili, da organizacijske težave, ki trajajo pri resni alpinistični odpravi eno do dve leti, zahtevajo tudi resen cilj. Ustavili

yugoslav expedition	
	leader: janez aljančič
	members: peter soklič
	joco balant, janez pretnar
6187m	yugoslavia
	61000-ljubljana celovška 25
alaska "74 - mc kinley	

ing. Janez Aljančič

J. Aljančič

Letališče na ledeniku pod Mt. Hunter (14 589 čevljev)

Foto ing. J. Balant

smo se pri treh vrhovih, in sicer: Nošaku – sedemtisočaku v Hindukušu, Aconcagui – najvišjem vrhu južne Amerike, in Mt Mc Kinleyu, ki je bil izmed teh najnižji, vendar po zahtevnosti na prvem mestu.

V začetku se je tehnika nagibala na stran Aconcague, še razmeroma dostopne iz Argentine, vendar je Mc Kinley s svojimi klimatskimi posebnostmi in težavami v višini polarnega kroga in do leta 1970 relativno ne preveč obiskan zelo vabil. Nošak – modni vrh v Hindukušu je bil v ozadju in je veljal le kot rezervni cilj zaradi svoje višine prek 7000 m.

Pri izbiri je končno pomagala politika. Nemirna južna Amerika, težave socialistične vlade Allendeja v Chilu in nemiri peronistične Argentine, na meji katerih leži Aconcagua, so odločili: Mt Mc Kinley, najvišji vrh severne Amerike in Združenih držav Amerike s svojimi 6194 m.

Priprave:

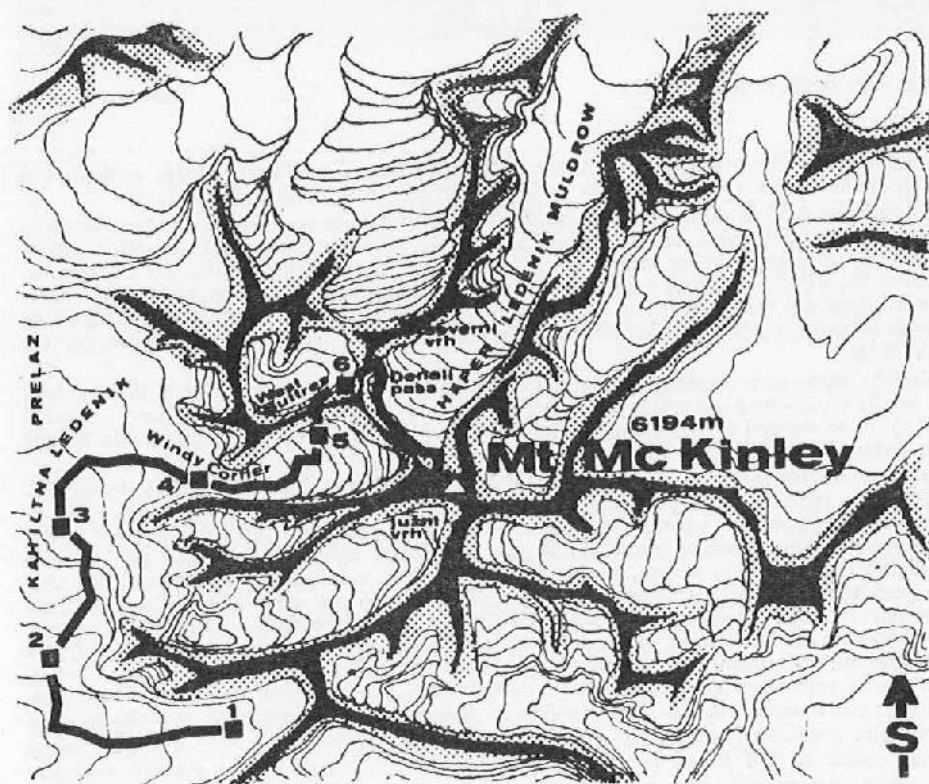
Pričetek priprav sega v leto 1972, ko smo izbrali ekipo in pričeli zbirati podatke o gori, meteoroloških razmerah, dostopu v prometnem in alpinističnem smislu. Vse je narekovalo za takojšnje razmere najboljše opremo. Iz teoretičnih spoznanj in sklepov smo napravili praktičen program in si delili delo. Janez Aljančič je prevzel administracijo, finančno službo, transport in bil soglasno izbran za vodjo odpravo. Peter Soklič je prevzel zdravstvo, testiranje, zbiranje podatkov o gorstvu in tujo korespondenco, Joco Balant tehnično opremo in fotografsko problematiko, Janez Pretnar pa poleg tehnične opreme še avionski prevoz in geografske podatke. Tako smo prešli na najtežje delo, na zbiranje sredstev, na stotine poti do znanih in neznanih poslovnih ljudi, planinskih društev in odsekov, na formalna dovoljenja od alpinistične komisije do Planinske zveze in komisije za odprave v tuja gorstva ipd. Kljub ogromni administrativni obremenjenosti nismo pozabili na zdravstveno testiranje, na skupne ter individualne priprave, ki so nujna kontrola in pomemben dejavnik pri uigravanju zlasti tako majhne ekipe, ki mora popolnoma homogena in vedno enotna, ne le koordinirano nastopati, saj bi na Aljaski bila resnejša nesreča ali nepravilna odločitev pri štiričlanski odpravi alpinistični neuspeh, obenem pa bi ogrozila zdravje ali celo življenje vse odprave. Zato nismo hoteli ničesar prepustiti naključju in smo teoretičen program priprav z malenkostnimi odmiki v celoti izpolnili, kar se nam je kasneje bogato obrestovalo.

Dostop

Že od vsega začetka je za prevoz prišel v poštev le avion. Obilica variant je po dokončnem premisleku, moramo reči, po sila velikem nerazumevanju naših letalskih pa tudi nekaterih inozemskih firm, izbrala za najugodnejši prevoz z nizozemsko firmo KLM, s katero smo končno tudi leteli prek severnega tečaja na Aljasko in sicer 1. maja 1974 ob 10. uri iz Brnika v Frankfurt, od tu v Amsterdam nato pa direktno prek Groenlandije mimo severnega tečaja v Anchorage na Aljaski, kamor smo prispeli 1. maja ob 18. uri. Tu smo bili klienti ledeniškega pilota Don Sheldona iz Talkeetne, ki nas je z malo »cesno« odložil na ledeniku Kahiltna 2100 m visoko ob vznožju Mt Hunter nekako 30 km daleč od našega cilja že 2. maja popoldan. Zanimivo je, da bi sicer lahko pristal višje in bližje, toda zaradi strogega varstvenega režima, Mt Mc Kinley leži v območju nacionalnega parka, niso dovoljeni razen v primeru nesreč, niti preleti ožjega varstvenega območja in to v res skomercializirani Ameriki. Prav to pa daje še danes gorstvu Mt My Kinleya pečat prvobitnega alpinističnega območja, kjer ni ne helikopterjev, ne nosačev-šerp in so alpinisti odvisni kot v klasični dobi alpinizma le od svojih sposobnosti in moči.

Vzpon in sestop

2. maja smo postavili I. tabor na ledeniku Kahiltna 2100 m visoko. Razdelili smo opremo na štiri več ali manj enake dele, da bi tudi v primeru izgube enega tovora lahko nadaljevali vzpon. Ta navidez malenkostna nepazljivost je prav tako šfiričlanski japonski odpravi preprečila vzpon na vrh, ko je eden izmed članov odprave padel v razpoko, njega so rešili, opreme pa ne. V njegovem tovoru pa je bila kompletna

TABORI: 1- 2100 m
2- 2300 m
3- 2700 m

4- 3100 m
5- 4300 m
6- 5250 m

PRVA JUGOSLOVANSKA
ALPINISTIČNA
ODPRAVA "ALASKA 74"

Proti vrhu Mt. Mc Kinleya

Foto ing. J. Bolant

energetska oprema odprave – bencin in plinske bombice. Sicer le lažje poškodovan alpinist in z njim vsa odprava so se morali vrniti, ker ni bilo s čim kuhati.

Gibanje na gori je do tabora V – 4300 m visoko potekalo razmeroma počasi, ker smo poli med posameznimi tabori opravljali dvakrat, saj smo na ledenik pripeljali 300 kg opreme, od tega smo za rezervo pustili v prvem taboru 20 kg, 280 kg pa smo postopoma znosili do tabora 4 na višino 3100 m, kjer smo pustili v enem šotoru in rezervnem igluju del rezervne hrane in del opreme. V tabor 5 (4300 m) smo sicer morali še dvakrat nesti opremo, toda od začetnih 35 kg na plezalca je ostalo le še po ca. 25–28 kg.

Nad 5. tabor smo opremo še nadalje zmanjšali tako, da smo v tabor 6 šli le enkrat s po 25 kg opreme na osebo. S seboj nismo več nosili šotorov, spali smo v snežni luknji in se omejili na najnujnejšo količino hrane in opreme, ki bi zadostovala največ za teden dni. V tem času bi morali priti na vrh ali pa sestopiti.

Tabor 1 – 2100 m, tabor 2 – 2300 m, tabor 3 – 2700 m, tabor 4 – 3100 m, tabor 5 – 4300 m in tabor 6 – 5250 m, taka je bila razvrstitev. Gibanje na gori je razvidno iz grafične priloge. Za vzpon smo izbrali zahodni greben, za razliko do pred nekaj leti normalnega pristopa s severa. Vzpon poteka do tabora 4 pretežno po ledeniku Kahiltna, ki je zelo položen, preprežen z neštetiimi toda ozkimi razpokami. Tu smo le počasi pridabivali na višini. Od tabora 4 dalje gre pot pod Windy Cornerjem po temenu v dolino navpično lomečega se ledenika, kjer stanovitno pihajo močni vetrovi. Razpoke so še številnejše in globlje, saj pada rob ledenika v enem samem odlomu na jug več kot 600 m globoko na ledenik Kahiltna. Tabor 5 je bil na večjem platoju, od koder smo se v ledeni vesini z naklonino prek 50° povzpeli na greben West Buteries, po katerem je še 1800 dolžinskih metrov lažjega plezanja po skalnem in mestoma snežnem grebenu do platoja pod Denalli passom, kjer smo v snežni luknji imeli tabor 6. Od tu se je po težkem vzponu prejšnjega dne v slabem vremenu in vetru, omrznjenih nog moral vrniti dan pred naskokom na vrh Janez Pretnar, k sreči zaradi pravočasne intervencije zdravnika Petra Sokliča in pravočasnega umika brez resnejših posledic (v dolini amputacija prsta ni bila potrebna).

Drugi trije člani odprave pa so 19. maja 1974, prek na sever obrnjene ledene vesine Denalli passa in po zahodnem vršnem grebenu ob 18. uri zvečer stali na 6194 m

(uradni podatek biltena Mc Kinley National Park) visokem južnem najvišjem vrhu Mt Mc Kinleya. V tabor 6 smo se vrnili ob 23. uri.

Ze naslednjega dne smo sestopili ob evakuaciji taborov 6 in 5 do tabora 4 – 3100 m, od tod pa z Elanovimi smučmi presmučali v enem dnevu 20 km poti do tabora 1 – kjer nas je ob 21. uri zvečer 21. maja pobral Don Sheldon s svojo Cesno.

Janez Pretnar se je dva dni pred nami vrnil z amerškimi alpinisti iz Oregona v dolino, kjer smo v Talkeetni skupaj počivali še en dan.

Povratek

Vračali smo se iz Talkeetne z vlakom, z avtom prek Glenallena, Valdeza, Wittiera in Aleske v Anchorage, od koder smo 27. maja ob 12,25 odleteli v Amsterdam in prišli 28. maja ob 16. na Brnik.

Sklep

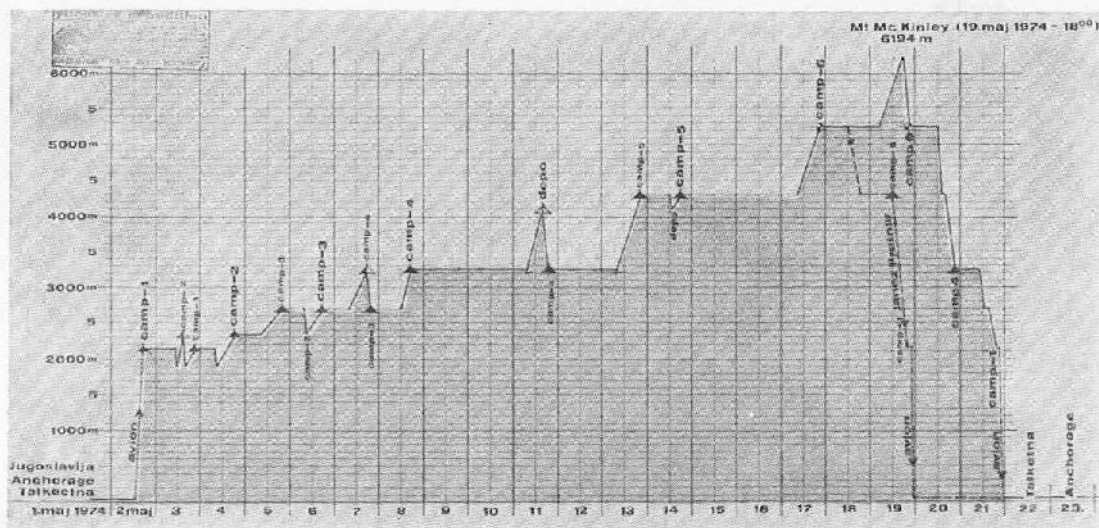
Aljaska je ena izmed zveznih držav Združenih držav Amerike, ki je prepustila vsa dovoljenja za vzpone v pogorje Mc Kinleya upravi Nacionalnega parka. Izpolniti smo morali, vsak član posebej, vprašalne pole s podatki osebnega in alpinističnega značaja. Pred vzponom v Talkeetni stacionirani pooblaščenec Nacionalnega parka pregleda odpravo opremo in evidentira odhod. Zahtevajo radijsko zvezo, za kar smo imeli prenosne radijske sprejemno-oddajne postaje »Iskra«, ki so se odlično obnesle. Kasneje niso praktično nadzirali napredovanje odprave, tako da bi pravzaprav lahko imeli navadne lažje aparate le za medsebojno sporazumevanje. Dovoljenje smo dobili takoj, že v Ljubljano. V bistvu gre le za registracijo in preprečitev lahkomišelnosti opremljenih in nesposobnih odprav, kajti reševanje je ob slabem vremenu praktično nemogoče, tudi sicer pa zaradi velikih dimenzij in oddaljenosti civilizacije sila drago. Torej preventiva in rešeto za neizkušene!

Pri izbiri smeri brez dvoma odloča odgovornost članov odprave do slovenske javnosti, ki je finančno in materialno pomagala pri odhodu.

Možnosti sta dve. Izbrati smer, ki jo je ob normalno pripravljenih članih odprave, ob primerni časovni rezervi objektivno možno obvladati, ali izbrati ekstremno težko smer, ki tudi ob eventualnem neuspehu (nezavzet vrh) že samo odkrivanje smeri opravičuje pot in stroške.

Imeli smo premalo časa (Japonci so za Cassinov greben Mc Kinleya planirali 60 dni!), premalo denarja in tudi premalo številni smo bili, zato smo se tudi odločili za ne sicer najlažjo, vendar zadnje tri leta že prevladujočo smer po zahodnem grebenu.

Organizacijski, časovni in višinski profil jugoslovanske ekspedicije »Aljaska 74« – Mc Kinley

Kljub temu je bila psihična obremenitev spriču neizprosne nujnosti, da pridemo na vrh, za člane velika. Bilo je treba precej potrpeti v kritičnih trenutkih, ko je iztekal čas v slabem vremenu in smo morali poležavati v šotoru (tik pod vrhom v taboru 5 tri dni in v taboru 6 en dan). Temperatura je bila najvišja -5°C na višini 2100 m opoldne in najnižja -33°C v taboru 6 ob 19. uri, vse merjeno s toplomerom na soncu, nočne temperature pa cenimo na maksimum -17°C in minimum -40°C . V sicer še dokaj ugodnem vremenu (temperatura -25° do -30°C s sneženjem in vetrom na grebenu s hitrostjo največ 80 km/h – West Butteries) smo vsi prišli omrznjenih rok, nog in obraza v tabor 6, kjer smo potem spali v snežni luknji ob notranji temperaturi -22°C . Pretnar se je zaradi ponovnih, tokrat zelo hudih omrzlin celo moral vrniti v dolino. Poležavati zaradi slabega vremena je prijetno le en dan, vsaka naslednja ura, ko se človek odpočije, pa je muka ob misli, da morda pri lepem vremenu ne bomo dovolj visoko, da bi ga izkoristili za vzpon na vrh.

Pri glasovanju za odhod ali proti njemu je lažje igrati junaka, trezna presoja se prerada šteje za strah. Sicer pa so alpinistom te dileme znane.

Imeli smo srečo, da so se vse odločitve potrdile kot pravilne s čimer so odpadle včasih mučne razprave »post festum«.

Opreme žal nismo imeli najboljše. Šotori so bili (Monclaire 2 kom. in Induplati 1 kom.) precej dotrajani in so uporabni le še za Alpe ali naše tabore v dolinah. Pred odhodom smo jih s puhačo opremo vred (Monclaire) zašili, popravili in očistili. Tada težkim razmeram na Aljaski ta del opreme ni bil kos: temperature so bile prenizke, veter premočen, materiali pa dotrajani. Zato smo imeli s silnim mrazom nepotrebne dodatne težave. Prihodnjič bi tudi manjše – žepne odprave, kot je bila naša, veljalo bolj podpreti z opremo in ne le z vsem odsluženim blagom.

Visoke škornje nam je izdelala Alpina. Bili so topli in udobni, za plezanje v gležnju premeški. Rezervni par čevljev smo imeli predvsem za hojo in smučanje na položnem ledeniku z Elanovimi smučmi. Vendar smučanje tudi ob povratku zaradi več kot 30 kg težkih nahrbtnikov ni bilo prijetno.

Zelo pohvalno se moram izraziti o izolacijskih ploščah, ki nam jih je Konim – zastopstvo ameriške firme, dostavil direktno k Don Sheldonu na Aljasko. Štiri centimetre debele plošče smo zvijali v svitke premera 50 cm in v njih, privezane na krošnje, še dodatno nosili lažjo opremo. Spali smo na njih neprimerno udobneje kot na prejšnjih podvigih na stroporpu. So elastične in so se nam lomile šele pri temperaturi okoli 30°C in več stopinj pod ničlo. Z njimi smo opremili vse tabore na gori. »Armafle« se je torej obnesel.

Hrano smo zaradi predpisov o teži na avionu vso kupili v Ameriki. Dobili smo dehidrirano hrano ameriške vojske, zelo lahko in začuda tudi okusno. Če bi morali nositi klasično hrano, bi bili v gibanju še bolj omejeni, tako pa večjih težav s prehrano ni bilo, čeprav smo vsi shujšali v treh tednih od 6–8 kg. Imeli smo plinske kuhalnike na butanove bombice in en bencinski kuhalnik, ki smo ga pretežno uporabljali, ker se je dobro obnesel. Je pa težak in transport bencina je manj pripraven kot pa prenašanje priločnih butanskih bombic. Te pa na mrazu, žal, slabše delujejo, bombice smo pred uporabo grel, nato pa kuhali na armafleksu, da se niso od spodaj preveč hladile.

Končna ugotovitev – brez pretirane skromnosti – je, da je odprava vsestransko uspela. Člani so dokazali, da so ne le sposobni kot alpinisti priti na vrh zahtevne gore, ampak so se izkazali tudi kot dobri organizatorji. Želel bi poudariti, da se mora Planinska zveza in njena komisija za odprave v tuja gorstva odločiti, ali bo poleg velikih zveznih odprav na Himalajo in morda še meddržavnih izmenjav alpinistov s Sovjetsko zvezo podpirala tudi resno pripravljene male odprave. Nujno bi bilo treba zagotoviti pri ZTKOS in TKS SR Slovenije redna letna sredstva za alpinistične odprave v tuja gorstva kot vrh alpinistične piramide. Gre tudi zato, da se prizna alpinizem za vrhunski šport.

Trudili smo se, da bi odpravo izpeljali načrtno, resno in pošteno. Dobili smo uradne pristanke matičnega AO Akademskega planinskega društva iz Ljubljane, nato UO Planinske zveze Slovenije in KOTG Planinske zveze, ki smo jih z mesečnimi poročili o delu odprave tudi sproti obveščali, skratka izpolnili smo vse po predpisih, ker mislimo, da je to dolžnost sleherne odprave. Mislimo pa tudi, da so uspehi malih odprav prav tako pomembni kot velikih.

Na koncu se iskreno zahvaljujemo vsem kolektivom in posameznikom v planinski organizaciji in zunaj nje, ki so nam z razumevanjem priskočili na pomoč z materialom, denarjem ali samo moralno. Želimo, da bi tudi v bodoče po svojih močeh pomagali alpinističnim odpravam v tuja gorstva, saj smo že nešteto dokazali v veličastnih svetovnih gorskih arenah, kjer ni vzpodbujajočih gledalcev, da smo majhen narod velikih src.

ZDRAVSTVENO POROČILO

DR. PETER SOKLIČ

načilnost majhnih odprav je njihova velika ranljivost. Nenadna obolelost ali poškodbe enega samega člana lahko prisili odpravo k umiku in pomeni njen neuspeh. Po drugi strani so člani »mini« odprav mnogo bolj telesno in psihično obremenjeni kot njihovi kolegi, udeleženci velikih odprav klasičnega tipa. Vso opremo in hrano morajo znesti na goro na lastnih plečih. Ves čas vzpona so navezani le na svoje duševne in telesne moči. Odprava se mora gibati hkrati v celoti, nima torej pravega zaledja. Razumljivo torej, da so tudi v zdravstvenem pogledu pred majhno odpravo številni pomembni problemi. Osnovno vodilo je preprečiti obolenja in poškodbe. Na terenu mora biti odprava (zdravnik) opremljen tako, da so možne hitre in učinkovite, čeprav improvizirane intervencije. Vedno morajo imeti člani toliko energetskih in moralnih rezerv, da je možna samo in predvsem vzajemna pomoč.

Priprave

Upoštevajoč načelo preventive smo v okviru priprav na odpravo opravili vrsto medicinskih pregledov. Vsi člani smo bili klinično pregledani, opravljeni so bili laboratorijski pregledi krvi in seča, rentgenske preiskave želodca, pljuč, srca in obnosnih votlin. Med priprave je sodil tudi pregled, oz. sanacija zobavja. Na Visoki šoli za telesno kulturo je bila vsem članom ocenjena kardiorespiratorna kapaciteta. Testi so bili opravljeni na vrteči se preprogi. Obremenitev smo stopnjevali do submaksimalnih vrednosti. Med obremenitvijo smo merili pulze, krvni pritisk in porabo kisika. Pred in po obremenitvi smo posneli EKG. Vsi rezultati preiskav in pregledov so bili v mejah normalnih vrednosti, razen ORL statusa pri enem članu. Konzultirali smo otorinolaringologa.

Srečanje naše ekspedicije »Aljaska 74« z Japonci iz Tokia v taboru 3 (2700 m)

Od leve: ing. J. Aljančič, Japonca z zastavo, Janez Pretnar, Japonec, dr. P. Soklič in ing. J. Balant

Foto ing. J. Balant

Odprava je v obdobju večmesečnih intenzivnih priprav opravila vrsto skupnih tur, kar je prav gotovo veliko doprineslo k psihološkemu soočenju in pripravljenosti za napore pri vzponu na Mc Kinley.

Medicinska oprema

Vsak član je imel v svoji osebni opremi minimalno količino osnovnih zdravil. Zdravila (večinoma le par tablet) so bila iz skupin analgetikov, spazmolitikov, miotonolitikov, vazodilatatorjev, uspaval in poživil. Zdravila so bila skupaj z navodili zavarjena v embalažo PVC. Prav tako je imel vsak član minimalno količino obvezilnega materiala (prvi povoj in hansaplast) in sredstva zoper sončne opekline.

Zdravnik odprave je imel s seboj obsežnejši izbor zdravil iz našteti skupin, dodatno še antibiotike pa potrebni injekcijski in infuzijski material za terapijo višinske bolezni.

Patologija

Najčešča patologija pri vzponu na Mc Kinleya je višinska bolezen in poškodbe zaradi mraza in padcev v ledeniške razpoke. Med bivanjem odprave na gori so bili skoraj edini zdravstveni problemi poškodbe zaradi mraza. Kljub preventivi (dobra obutev, masaža nog) je Janez Pretnar utrpel na višini 5200 m omrzline na prstih desne noge. Najhuje je bil prizadet palec (omrzlina II., delno površinske III. stopnje). Večurno intenzivno segrevanje v vodni kopeli in i. v. aplikacija complamina sta zaustavila proces.

Naslednje jutro, tj. dan pred naskokom na vrh je pri odlični splošni kondiciji moral začeti z umikom v dolino. Dokončno je bila poškodba ozdravljena na Kliniki za kardiovaskularno kirurgijo v Ljubljani. Operativni poseg ni bil potreben.

Drugi trije člani so imeli minimalne poškodbe zaradi mraza na rokah po povratku z vrha (fotografiranje in filmanje). Drugih poškodb, razen manjše oparine zaradi nezgode pri kuhanju v šotoru, ni bilo.

Težjih znamenj višinske bolezni ni bilo. K temu je vsekakor pripomogla delno neprostovaljna 3-dnevna aklimatizacija na višini 4300 m (slabo vreme). Nobeden izmed članov na odpravi ni zbolel.

Sklep

S temeljitimi pripravami in doslednim upoštevanjem vseh možnih preventivnih ukrepov (oprema, hrana, tehnika gibanja) smo se uspeli med tritedenskim gibanjem na ledu pri zelo nizkih temperaturah in velikih naporih izogniti skoraj vsem nevarnostim za zdravje. Edini zdravstveni problem so bile poškodbe zaradi mraza.

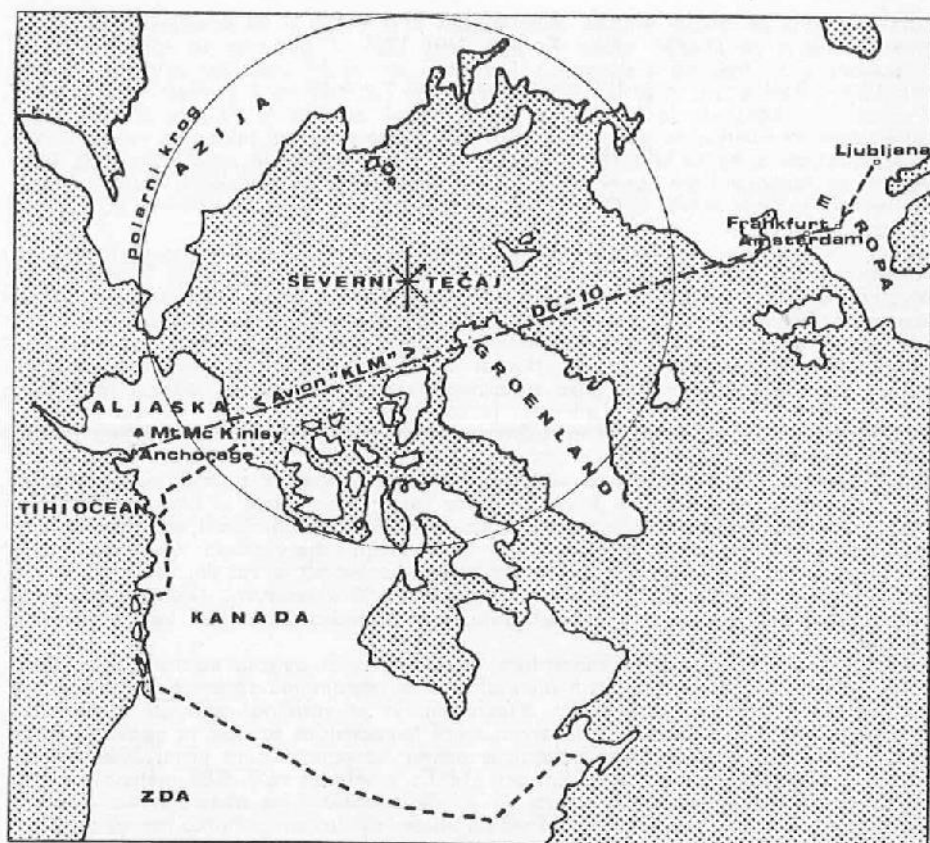
ALJASKA IN MT. MC KINLEY

(Kratek zemljepisni in zgodovinski oris)

JANEZ PRETNAR

Aljaska je največja država v sklopu Združenih držav Amerike, saj meri 1 500 000 km². Na tem ogromnem prostranstvu živi le 300 000 prebivalcev, od tega 60 000 prvotnih prebivalcev (Aleutov, Eskimov in Indijancev). Obala je zelo razgibana, ravno tako tudi ozemlje samo. Ker ob Aljaski poteka tihomorska tektonska prelomnica, potresi niso redkost, včasih tudi katastrofalni. Zadnji večji potres je bil leta 1964, ko je bila obala popolnoma opustošena in le zaradi lahke gradnje hiš ni bilo veliko človeških žrtev, materialna škoda pa je bila ogromna. Na Aleutskih otokih in polotoku Alaska je tudi precej ognjenikov, nekaj med njimi je tudi aktivnih. Najvišji Mt. Wrangell je visok skoraj 4000 metrov. Na severu se na razdalji 1000 kilometrov vleče Brooksovo pogorje, ki dosega višino 3000 metrov. Zaradi slabih prometnih razmer planinstvo zaenkrat še ni zanimivo, odpira pa vsekakor neomejene možnosti pristopov. Na jugu

Bili smo prav blizu polarnega kroga

se v smeri Z-V vleče Aljaško pogorje, katerega vrhovi segajo prek 5000 metrov visoko. Med 20 najvišjimi vrhovi Severne Amerike jih je kar 11 na Aljaski. Med obema gorskima verigama se razprostira Yukonska ravnina, pokrita z gozdovi. Rastlinska odeja ni raznolika, saj se gozdovi naglo spremenijo v tundro. Poletja so kratka in vroča. Težko jih je prenašati zaradi rojev komarjev, ki se pojavijo takoj, ko izgine snežna odeja. Zime so dolge in mrzle. Favna je tipično arktična. Severni jeleni, losi, beli, rjavi in črni medved, divje ovce, v rekah pa je veliko salmonidnih rib. To so najznačilnejše živalske vrste.

Industrije pravzaprav ni veliko, veliko več je rudnikov (od zlata do urana). Izmed 33 strateških kovin jih ima Aljaska 32. V zadnjem času so odkrili tudi nafto, domačini ponosno izjavljajo, da Aljaska plava na nafti. Zdaj že grade naftovod (1600 km dolg) od vratine visoko na severu do пристanišča Valder, kjer bodo nafto prečrpavali na tankerje, ki bodo nafto vozili na zahodno obalo ZDA in Japonsko. Pomemben delež gospodarstva sta tudi lesna industrija in ribištvo. Poljedelstvo in živinoreja sta dosegla prve uspehe, na kar so Alaskanci še posebej ponosni. V zadnjem času se razvija turizem, ki pa je omejen zaradi mrzlih zim.

Prebivalci prebivajo razkropljeni, večji mesti sta le Anchorage (pristanišče in mednarodno letališče) in Fairbanks (poljedelstvo, industrija). Glavno mesto je Juneau. Prometne zveze so za ameriške razmere skromne, močvirja in gore ovirajo gradnjo cest in železnic. Ceste povezujejo le večja naselja, železnica je le ena, povezuje pa Anchorage in Fairbanks in služi za prevoz rud na jug. Izredno pa je razvit letalski promet, ki v zimskem času predstavlja edino zvezo med severnimi zaselki in jugom. Ladijski promet je še v povojih, vlada ga zelo pospešuje in danes že deluje nekaj linij med aljaškimi pristanišči in Britansko Kolumbijo (Vancouver).

Ker Aljaska leži na severu, je bila dolga leta odmaknjena od svetovnih dogodkov. Prvi, ki je raziskoval obale Aljasko, je bil Danec Viltus Bering, ki je v službi ruskega carja plul po arktičnih morjih (1741). Tudi znani angleški pomorščak James Cook je

odkrival zahodno obalo Aljaske. Rusi so bili prvi belci, ki so naseljevali obale in otoke. Najprej so naselili otoko Kodiak, leta 1784. V glavnem so to bili trgovci s krznom, ki so trgovali z domačini. Ker ruski car ni bil posebno zainteresiran za nadaljnjo kolonizacijo, so jo leta 1867 za smešnih 7,2 milijona \$ prodali Američanom. V ameriškem kongresu je bila velika afera zaradi nakupa in Aljasko so imenovali »Sewardov hladilnik«, po podpredsedniku ZDA, ki je podpisal pogodbo. No, razmere so se spremenile, ko so leta 1896 odkrili zlato. Zlata mrzlica je trajala do 1902. leta. Vendar se Američani teh časov ne spominjajo radi, kajti na Aljaski je vladalo nasilje in brezpravje. Šele po letu 1942 se je pomen Aljaske povečal, pravi »boom« pa dosega po odkritju nafte.

Mount Mc. Kinley je najvišja gora Severne Amerike. Visok je 6194 m, nekateri podatki navajajo višino 6220 metrov, leži pa na 63° severne širine. Kamenine, ki sestavljajo Aljaško pogorje, kamor Mc. Kinley spada, so granit in gnajs. Zelo spominjajo na kamenino, ki sestavlja Visoke Ture. Pogorje je dolgo okrog 250 kilometrov in več kot dvajset vrhov je višjih kot 3000 metrov. Pobočja Mt. Mc. Kinleya niso prelinirano strma, več okoliških vrhov kot Mt. Hunter in Mt. Huntington pa predstavljajo višek alpinističnih težkoč. Ker leži blizu polarnega kroga, so ledeniki obširni in segajo tudi do 70 kilometrov daleč. Ledeniški jeziki segajo do 600 metrov ali pa še nižje. Zanimivo, da so daljši ledeniki na južni strani verige, to pa je zaradi vpliva Tihega oceana. Na jugu je več padavin (750 mm letno), na severu pa občutno manj, komaj 300–350 mm. Največji ledeniki so Muldrow, Kahiltna in Ruth. V poletju, ko se ledeniki krajši čas tajajo, se proti S in J. valijo blatne reke, polne sljude in drugega drobižja. Trava sega do 1000 metrov, drevesna meja je na 600 metrih. Živali se lahko preživljajo do te višine, le vrane in druge ptice lahko živijo višje v gorah. Kavke smo opazovali na višini 5300 metrov! Ker se vrh dviga naravnost iz ravnin, je viden že od daleč, tudi s tihomorske obale, ki je oddaljena 200 kilometrov. Njegova relativna višina (5500 metrov) ga uvršča med gore, kjer je treba premagati veliko višinskih metrov.

Klima je subarktična, nizke temperature in močan veter ovirata napredovanje. Značilna je, da se lahko v petnajstih minutah vreme popolnoma sprevrže in te razmere so bile za marsikoga usodne. Dr. Washburn, ki je verjetno najboljši poznavalec razmer na Mt. Mc. Kinleyu, je intenzivno meril temperaturo ozračja in ugotovil, da je bila v juliju (najtoplejši mesec) najnižja nočna temperatura na višini 5000 metrov -26°C , najtoplejši dan na isti višini pa -14°C ; v višinah nad 4500 metrov se sneg nikoli ne topi. Najnižje temperature, ki so jih zabeležili na območju Mc. Kinleya: Washburn -49° (na višini 4500 m) in Hudson-Stuck -64° (o tem podatku mnogi dvomijo, vendar so plezalci pri prvem zimskem vzponu tudi zabeležili temperaturo okrog -59°C). Vetrovi, druga nevarnost, dosežejo hitrost čez 160 km na uro. Najprikladnejša meseca za vzpon sta maj in junij, ko je hladneje, vendar je v tem času relativno lepše vreme. Julij in avgust sta toplejša, vendar je oblačnost pogostejša.

Zgodovina pristopov na goro je sorazmerno kratka. Prvi vzpon je bil opravljen leta 1913 (Hudson, Stuck, Karstens). Le leto prej so se morali planinci vrniti, ko so bili 200 metrov od vrha. Dosegli so višino 6100 metrov, premočen veter pa je preprečil zmagovalje. Aljaško pogorje so začeli spoznavati po letu 1850, 1897 je vrh dobil sedanje ime po takratnem predsedniku ZDA. Prvi vzponi oziroma poskusi so bili opravljeni s severa zaradi krajšega pristopa po ledeniku Muldrow. Pri vzponih je bilo tudi nekaj poizkusov goljufije, znan je primer Cook-Barrille, ki sta trdila, da sta v štirinajstih dneh dosegla vrh. Dokazali so jima, da sta dosegla le višino 2000 metrov, od vrha pa sta bila oddaljena 18 kilometrov! Leta 1910 je ekspedicija domačinov poizkušala z vzponom na Mt. Mc Kinley. Anderson in Taylor sta se povzpela na severni vrh, visok skoraj 6000 metrov – Mt. Mc. Kinley ima namreč dve glavi, od katerih je južni višji vrh bolj oddaljen od Denalipassa. Ker so domačini prišli s severa in ker je s te strani navidežno višji, so se pač povzpeli na severni vrh. Velika zmot, ker je bilo vreme ugodno, bi sigurno prišli tudi na južni, višji vrh. Na drugi vzpon je bilo treba čakati 19 let! Tudi ta je bil izvršen s ledenika Muldrow. V času med obema vzponoma so se razmere na področju Mc. Kinleya temeljito spremenile. Vse širše območje okrog gore je bilo oklicano za narodni park z razmeroma strogim režimom. 1934 je padel tudi drugi najvišji vrh Mt. Foraker (5300 metrov). Med drugo svetovno vojno in takoj po njej je bilo po ledenikih Mc. Kinleya živahno. Več mesecev so preizkušali vojaško opremo in se mimogrede povzpeli tudi na vrh. Dr. Washburn je leta 1951 odkril novo pot čez West Buttress. Helikopter jih je odložil na ledeniku Kahiltna in tako jim ni bilo treba prečkati razbit ledenik. S tem se je pot precej skrajšala. Po letu 1951 se je število ekspedicij povečalo, uvedena je bila letalska služba, ki še danes vozi planince na ledenik Kahiltna. Mt. Huntington (3800 metrov), ki se je dolgo upiral vsem poizkusom, je podlegel francoskim plezalcem pod vodstvom Lionela Terraya 1964. Blombergova odprava je leta 1967 na Mt. Mc. Kinleyu uspela tudi pozimi. V okrutnih polarnih razmerah se je čez West Buttress povzpela na južni vrh.

Danes se uporabljata dva pristopa: Prvi gre čez West Butress. Ledeniški piloti pustijo odprave na ledeniku Kahiltina v višini 2100 metrov. Do vrha je treba premagati še 4100 višinskih metrov! Po ledeniku nadaljujejo pot pod Kahiltina Domom, čez Windy Corner (4000 m) pridejo na večji plato. Od tu je približno 600 metrov ledene strmine, ki privede na greben West Butress. Po njem se je treba povzpeti do višine 5300 metrov. V tej višini je zadnje taborišče. Naskok na vrh je treba opraviti v enem dnevu, ker bivakiranje na Denali passu ni priporočljivo. Severni oziroma SV pristop se prične pri Wonder Lakeu (Mc Kinley national Park). Čez Mc. Gonagall pass je treba preiti na ledenik Muldrow. Od tu je treba prečkati S pobočje Karstenosovega grebena, v višini 4800 metrov pa se spustijo na ledenik Harper, ki pripelje na Denali pass. Možno je tudi celotno prečenje s severa na jug ali obratno. Tura je utrudljiva, saj traja normalno tudi 4–5 tednov, čeprav je bila letos opravljena že tudi v enem tednu! Težji pristopi so z zahoda in jugovzhoda (dolgi pristopi in strma pobočja). Območje Mt. Mc. Kinleya ima še veliko alpinistično bodačnost. Direktni pristopi na vrhove z redkimi izjemami še niso bili opravljeni. Ravno tako je še veliko neosvojenih ostric, ki spominjajo na chamoniske Igle. Škoda bi bilo, da ne bi tudi naši alpinisti okusili nekaj te alpinistične potice.

Literatura – viri:

- Encyclopedic Almanac 1970, The New York Times
- Mount Mc. Kinley, Bradford Washburn, ANPC, Anchorage 1971
- Scenic Alaska, Alaska Postcards, Anchorage 1973
- Exploring Mc. Kinley national Park, Alaska Travel Publications Anchorage 1973

DANES JE PRVI DAN OSTANKA TVOJEGA ŽIVLJENJA...

DR. PETER SOKLIČ

daj je vse za nami; trije tedni boja z ledom, snegom in vetrom. Enaindvajset dni peklenskega mraza, upanja, (neizgovorjenih) vprašanj, skrajnih naporov, pa nekaj trenutkov Sreče, ko nam je Gora dovolila stopiti na teme.

In ko se je pred par urami naše letalce spuščalo na makadamsko pristajalno stezo v Talkeetni, se je med brstečimi, prešerno zelenimi platanami in oblakom nagajivega prahu pritihtopil topli dah Vesne. Zdaj okopani in zbegani sredi starinske oštarije, kjer se je čas ustavil v dobi iskalcev zlata, tam nekje na začetku našega stoletja, zremo v nekakšen album z napisom: »Today is the first day of the rest of your life...«

Ne moremo še prav dojeti vsega – da smo v Ameriki, da je za nami vzpon na najvišji vrh te celine, da je Janezu le prizaneseno najhujše, da smo spet vsi skupaj in da je zunaj prava pomlad. Ko mlatimo vsak svoj sendvič (kajpak ravno sendvič), se misli ustavijo tu in tam na naši poti...

Soj žarometov preganja temo. Povsod ena sama belina, sneg. Zid s snegom preobloženih jelk na obeh straneh slabo zorane gozdne ceste. Izberemo primeren kraj. Čez par minut stojita šotora. Mraz grize v kosti. Izbrali smo si menda najbolj mrzel weekend te zime, da zadnjič preizkusimo zdaj že skoraj v celoti zbrano in urejeno opremo. V šotoru je postalo toplo, večerja je obilna, prav malo ekpedicijska...

Veter se igra s pršicem in ga prav uspešno odlaga v notranjost nahrbtnikov. Zaradi konstrukcijske napake pokrovi ne zapirajo tesno, zato bo treba našiti še podaljške. Tako na skupnih treningih ugotavljamo še marsikatero pomanjkljivost pri opremitvi in se »uglašujemo« kot skupina. Gazimo do kolen, skozi zamete do pasu. Visoko pod vrhom že vidimo lesk ledu, ki ga je zložil veter. Lomastimo po skrotju in se udramo. Počasi pa vseeno prodiramo višje in višje, kot pred meseci v megli in sodri na grebenu Stüdl na Grossglockner pa na Konja, Mojstrovko... In potem smo končno na vrhu. Pravzaprav nič posebnega – takale tura na Viševnik. Prav gotovo ne, če sneg drži, če sije sonce, če ne brije veter. Danes pa nas opazujejo skozi okna vojašnice, ko se vračamo: »Pazi one budale od jutros, ipak su uspeli da se vrata...«

Tabor 4, 3300 m, v ozadju Mt. Foraker, 17 935 čevljev

Foto ing. J. Balant

V veličastnem DC 10 smo prava mala senzacija. Jocu so že na letališču v Amsterdamu »iz varnostnih razlogov« vzeli ledno kladivo. V gojzerjih, pumparicah in živorumenih puloverjih povsod pri ravninskih Nizozemcih vzbujamo začudenje. Še bolj si nas zapomni stewardesa, ki je želela prestaviti eno izmed naših ročnih torb iz prtljavnika nad sedeži. Obe sta skoraj zgrmeli na tla. Kapitan je spoznal, da kljub lednemu kladivu in težki kovačiji v ročnih torbah nismo zračni pirati, celo povabi nas v svojo kabino. Opazujemo ledena prostranstva Grönlanda pod seboj. Ker se peljemo proti vzhodu, se dan ne nagne. Tako si prihranimo en dan življenja, a nazaj grede smo spet obenj.

Aljaska iz zraka: spet led, sneg, vmes reke, gozdovi. In potem naenkrat v daljavi mogočna gora. Kipi 6000 metrov visoko iz ravnine, ki leži komaj sto metrov nad morjem. Zamaknjeni zremo v njeno obličje. Na sredi pobočja lebde oblaki, kljub daljavi vidimo snežne zastave na vršnem grebenu. Tak je torej naš cilj, ona najbolj mrzlih in surovih gora na sveta. Prizora je konec. Jekleni ptič se spušča nad mesto ob morju. Napisi opozarjajo »zapnite pasove!« Privid pa živi v nas.

Amerika. Kako abstraktno mi je vedno zvenelo to ime. Zdaj je preprosta resničnost. Globoko v sebi je seveda še zmeraj nismo sprejeli, kot je to pravilo pri potovanjih z letali. Vlak, avto, ladja, še posebej pa hoja dajejo dovolj časa za doživljanje sprememb v naravi, za spoznavanje ljudi in krajev. Pri letalu žal ni tako. Znajdemo se na drugem koncu sveta, še preden smo se utegnili posloviti od prvega.

Da se maček »evropejstva« ne vleče predolgo, poskrbi Don. Don Sheldon, »pilot divjine«, je svetovno znan po sodelovanju pri vzponih na Mc. Kinley. Njegova cesna prepelje pretežno večino vseh, ki se žele povzpeti na to goro ali njene sosede do izhodišč na ledenikih. Po Donovem nasvetu telefoniramo v trgovino s športno opremo in trgovec počaka, čeprav so uradne ure že mimo. Ob desetih pride Don, da nas odpelje na ledenik. Naša Amerika do zdaj je par taksijev, prijazni trgovec, bloki tipičnih naselij prtljčnih lesenih hiš, široke ceste in reke počasi se pretakajočih cestnih križark. Oh ja, še nekaj: po televiziji vinomer prekinjajo kriminalko s čebljanjem reklam.

Vsa krama je na kupu ob letališkem skladišču. Ogromno jo je. Vsa tehnična oprema, smuči, hrano, gorivo in še filmi. Donova cesna se kovinsko blešči v soncu. Možakar ob pogledu na vso kramo sploh ne izgubi živcev. Nasprotno – takoj čutim, da bomo prijatelji. Dobroto in optimizem berem z obraza, iz oči mu sije ljubezen do letenja in gora.

Don pokaže posebno tehniko pakiranja. Smuči zložimo na pod letala, nato »zazidamo« Joca v rep. Naslednja sva na vrsti z Janezom, potnika v drugi vrsti. Ko je ta faza zaključena, ne vidim več ne Joca, ne Janeza, ki sedi pravzaprav čisto ob meni. Ob letalu pa je še zmeraj spodoben kup prtljage. Na vrsti so manjše zamenjave paketov in Donov dobrodušni »easy boys«. Po naše bi se temu reklo: počasi, pa brez razburjenja. Ko je zazidan še Aljane, vrata pa zaprta in zaklenjena, si po tihem mislimo: Bogve, ali se bo zadeva vzdignila od tal? Dolgo, dolgo se valimo po vzletni stezi in – že smo v zraku. Don pa: »Veste fantje, to je ta močna cesna. Zdaj, saj vemo, kaj je to: pilot divjine.«

Brenčimo prek gozdov in (še zaledenelih) rek. Tu in tam cesta, domačija, sicer pa je ta svet še prvobiten. Ni naključje, da piše na avtomobilskih registrskih tablicah: Aljaska badačnosti, da bereš često: Aljaska, zadnja meja Amerike. Potem zagledamo prašen trak med gozdom, letališče Talkeetna. Med golimi platanami se vzdigne prašen oblak in k letalu priraca lenoben debel kuža. Tu se bomo pre-

V strminah Denali
passa, v ozadju
Mt. Foraker
Foto ing. J. Balant

tovorili na drugo letalo, ki ima smuči za pristanek na snegu. Tokrat bomo leteli dvakrat. Roba se je pomnožila še za plošče »armaflexa«, ki bodo za ležišča.

Medtem ko je prva polovica na poti na ledenik, se peljeva z Janezom v Talkeetna. Vasica ni daleč, a vseeno nama pride prav Donovan poltovornjak. Ko spoznavava njegov tehnični ustroj, skače po cesti kot junec. Talkeetna naju sprejme prijazno in toplo. To je tista Amerika, kjer v trgovini še zazvoni zvonček, ko vstopiš vanjo, kjer je v »saloonu« še pianino in velika okrogla miza, po stenah bakrorezi lovcev, vmes pa trofeje. Pogovor teče o hribih, ribolovu. In sonček sije.

Zremo za Donovo cesno. Zaokroži nad nami. Vidimo, kako pomaha skozi okno. Odbirni čez prelaz. Hipoma je vse tiho. Absolutno tiho. Sneg se blešči. Aljane in Joc sta že začela postavljati tabor. V led okovane stene okoli jugozahodnega rokava ledenika Kahiltna nas tako prevzamejo, da se komaj dobro zavedamo, kaj delamo. Kakšnih 200 metrov vstran je šotor Japoncev. Nekaj brkljajo okrog njega. V gluhi tišini se zde kot lutke. Mi delamo inventuro in razvrstimo hrano po taborih.

Večer je tu pozren. Tako visoko na severu smo, da se komaj napol znoči. Okrog desetih sonce le zaide. Zdaj šele prav vidimo kolikšna je višinska razlika med temi hribi. Mc Kinley, ki je bolj daleč in zato videti manjši, žari v večernem soncu, njegovi sosedje so že vsi v senci. Pri nas je peklenski mraz. Janez, ki je od nekdaj ljubitelj vremenoznanstva, meri temperaturo: minus 18 stopinj.

Naša karavanica se v monotonem ritmu pomika po ledeniku. Že zdavnaj smo med hojo nehali občudovati lepoto gora in sten, ki počasi menjajo svoje obličje.

Zanimamo se za čisto druge stvari, dosti bolj prozaične. Zakaj vrv bolj cuka kot malo preje, kje bo naslednja razpoka, kjer bo kdo čofnil noter.

Fizikalni fenomen, da postajajo že tako vsega spoštovanja vredni tovari od jutra proti večeru vse težji in težji, je tudi vreden razglabljanja. Naši nahrbtniki in zvitki armafleksa namreč tehtajo redno okrog 35 kilogramov. Spoštovanje si zaslužimo pri dveh ekipah Japoncev, ki jih srečamo. Čim jih zagledamo, uprizorimo počitek. Ko smo skupaj in je klepet končan, jih poprosimo, da nam pomagajo oprtati nahrbtnike... Tudi sicer je za ta poslopek potrebna vzajemna pomoč.

4. MI GREMŌ

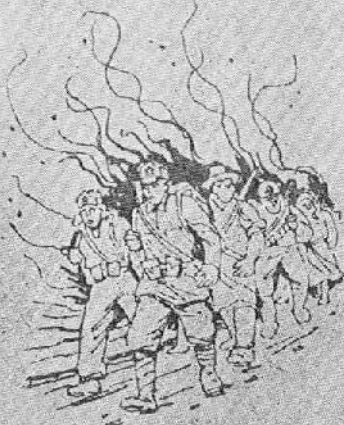
Mi gremŏ skoz ogenj - prvi!
Nas vodnik? Svoboda, pest!
Kdo nas kliče? Zemlja v krvi!
Kdo smo mi? Dni naših vest!

Mi gremŏ! Kam? Vnoče tume!
Kdo ukloni nam glavo?
Smo drevesa, ki v viharje
kadar rjavejo, - pojo!

Rujte nas iz zemlje rodne!
Mi vemo, kje smo doma!
Saj nam korenine p'odne
poženo prav do peklā!

Mi gremŏ - pu blata, krvi!
Nas vodnik? Svoboda, pest!
Mladi rod vkeraka prvi
v sonce vsikajočih mest!

Pesem je iz zbirke tov. Mateja Bona
»Previkarimoviharje«. Uglasbil jo je tov.
Dore Strina.

OB 30-LETNICI OSVOBODITVE

Iz ciklostirane »Pesmarice«, ki jo je l. 1943 izdala Okrožna tehnika KP Slovenije. Ilustracije narisal in tekst na roko napisal arh. Vlasto Kapač.

Faksimile objavljamo v letniku 1975 za 30-letnico osvoboditve. Natančnejši komentar preberite na str. 5 in 6 PV 1975.

Ali ne brni nekje motor? Res je, daleč za nami se pojavi blesk letala. Pomečemo nahrbtnike v sneg in poskušamo aktivirati oddajnik. Letalo zaokroži enkrat, dvakrat. Komaj par metrov vstran prileti v sneg zavitek. Le kaj nam je Don vrgel? Po radiu slišimo njegov glas: »Vse OK, pa dobro srečo!«. Vse drugo na tem svetu bi prej pričakovali, pa nič v tem trenutku ne bi bilo slajšega – od velike škatle sladoleda! Sliši se res absurdno – sredi milijonov ton ledu jemo z največjim užitek sladolede. Zbujam se kot potuje zračni mehurček skozi vodo. Naenkrat se zavem: nekaj je narobe! Ni tiste prijetne poltme, ki je vedno spremljala jasne nočne ure. Tudi ni prijaznega plahutanja šotora, ki ga ziblje nočni veter. Samo tiho, enakomerno in zlovešče škreblija. Sneži vztrajno in močno. Snega je že za par pedi. Čutim, da je tudi Janez buden. Oba sva v skrbeh. Kaj ni morda to začetek enega od znanih blizzardov, snežnih viharjev, ki trajajo na Mc Kinleyu tudi po 14 dni? Včeraj smo postavili prvo polovico štirice pod Windy Cornerjem. Nomen omen? Res je tam vedno veter. Sneg zato odnaša na pobočje pod njim. Šotor resda stoji na ugodnem mestu, toda kaj, če ga kljub temu povsem zasuje sneg. Nikoli več ga ne bi našli. V njem pa je vsa zaloga hrane. Tu v trojki imamo le rezervo za povratek in današnji zajtrk... Misli so zmeraj najčrnejše tik po zbujuju. Malo si imava zdajle povedati. Oba veva, da je zdaj šale konec. Gora je pokazala zobe. Končava s staro domačo tolažbo: »Bo že kak, saj je blo še zmerom koki!«

Vidi se hudičevsko malo. Svetlo je, zelo svetlo, vendar je svetloba tako razpršena, da je vse belo. Komajda veš ali greš gor ali dol. Včerašnje gazi ni več. Tu in tam štrli iz snega markirna zastavica. Veliko premalo jih je, da bi omogočile orientacijo. Pomaga le občutek in kompas. Problem je le v tem, da so danes razpoke drugje, kot so narisane na zemljevidu. Led živi.

Hodim mehanično: leva, desna, leva, desna. Rdeča vrv se vleče vzdolž smuči. Sunkovito polzi, zdaj je na vrhu snega, dela plitev grabenček, zdaj spet ponikne. Nikoli ne veš, kdaj bo sunek gibanja daljši, dolg, predolg. To po malem cefra živce. Leva, desna, leva, desna... Vse je belo. Majhna napaka v orientaciji, pa ni šotora, ni hrane. Za majhno odpravo, kot je naša, pomeni lahko tragedijo. Gluha tišina, le vlek vrvi in podrsavanje psov na smučeh. Spet štejem: leva, desna, leva... Končno in skoraj pred nami zraste iz beline obris modrega šotorčka. Zdajle pomeni teh par metrov napol zasutega platna vse: dom, toploto, hrano...

Tri dni že posedamo v šotoru. Petica 4300 metrov visoko. Vreme nam jo je spet zagodilo. Zunaj tuli veter. Ogromne črne oblake seli dopoldne na sever, popoldne jih prižene spet nazaj na jug. Vmes se olajšajo pri nas. Zvečer posije (iz čistega cinizma in za vzorec) za par minut še sonce. Ravno dovolj za sprehod po svežem snegu. Sicer igramo tarok. Tolažimo se, da bo že bolje, ko bomo dosegli s številom točk nadmorsko višino. Tako si z igro preganjamo skrb in lakoto. Počasi namreč pohajata čas in hrana. Zato nekoliko reduciramo obroke. Jutri pa naprej kakorkoli že. Iz beline, v katero pelje rumena pritrjena vrv se izluščita postavi, ki nista Joc in Aljane. Zdaj predvsem radovednost potiska prižemo po vrvi. Pod nami je že narejenih ca. 400 metrov ledene strmine z nagibom kakih 50°. Bolijo kolena in mišice na nogah. Kljub volji telo ne uboga, vse pogostejše duškamo. Sneži prav na drobno. Končno smo vsi na grebenu vrh Zahodne trdnjave. Bradata moža, pravitako odeta v puh, se pogovarjata z nami. Prišla sta z vrha. Obraza sta upadla, brade zaledenele. V očeh jima berem napore, prestano grozo. Starejši je moral mlajšega, ki ga je zdelala višinska bolezen, skoraj prinesti z vrha do ledene luknje, skoraj 1000 metrov nižje. Prispela sta proti jutru... Fant je bil tako izčrpan, da se mu je bledlo. Po malem sta omrzla. Gledamo za njima, ko se spuščata. Kdo ve kakšni bomo, ko se bomo vračali? Večeri se. Greben pa je »lažja plezarija«. Grize nas mraz. Stvar postaja nevarna. Utrujenost leze v kosti, lakota se oglašja. Počivati pa ne smemo, veter je preveč strupen. Deset zvečer je že, ko s svet odpre. Zagledamo vhod v leden bivak. »Ti, levega palca ne čutim«, dokaj naprizadeto pošepeta Janez. Kot sardine smo zloženi na polički v ledeni luknji. Ogledava si palec v soju sveče. Povsem je bel, hudo omrznjen. Spet brenči kuhaličnik. V vroči vodi grejeva omrznjeni prst skozi vso noč. Ure počasi polze. Injekcija, pa spet ogrevanje. Počasi se v prst vrača življenje in z njim bolečina. Janez pričaka dan z omrznjeno nogo v vroči vodi. Zdaj čuti vse prste. Vem, kaj se dogaja v njem. Odločitev, da je vzpona zanj konec, mora biti neskončno težka. Po tolikih dneh dela, želja, sanj. Ko je telo že zdavnaj odločilo, se duh še zmeraj krčevito bori sam s seboj. Toda preudaren mož je, sam se odloči za povratek.

Prav zares se mi zameri – prav rad kaj dobrega pojem, tu gori pa se mi ob misli na hrano skoraj obrne. Pod nami je prelaz Denali in še dobršen del vzpona okrog Mojzesa. Naenkrat je merica polna. Sedem na ledeno skorjo in vse sem hkrati: jezen nad samim seboj siten, utrujen. Pošteno se odduškam in spet zmaga volja. Ja, ni še bila meja! Kdaj si na svoji meji, je osnovno vprašanje na odpravi. Umik, korak prekmalu je razočaranje, korak prekasno tragedija, meja – izpolnitev. Prijatelja me pustita naprej. Počasi, korak za korakom se bližamo vrhu, cilju. Odpade vse, vsi

trije smo eno, samo ena želja, eno samo čustvo – vrh. Prevarantski greben (trikrat daljši je, kot smo mislili) in končno stojimo na vrhu. Vsenaokrog samo modrina. Globoko, neskončno globoko so razbrazdani ledeniki na obzorju Mt. Foraker, Mt. Hunter na stotine vrhov in špic... Spomnimo se Janeza. Vsem trem tečejo po licih solze. V njih je vse; žalost, ker Janeza ni z nami, veselje, da je odprava uspela, sprostitvev po naporih in tveganjih, dvomih in težavah. V solzah smo mi sami.

Iz vsega srca preklinjamo jugozahodni rokav ledenika Kahiltna. Tam kjer smo na začetku odprave za dober start malo posmučali, zdaj gazimo, gazimo z goro prtljage. Pač ne bi bili pravi Kranjci, če bi ne zylekli s hriba vse, kar smo prinesli količkaj vrednega s seboj. Ledenik je zdaj bolj obljuden, pot zato kar dobro nadelana. Člani štirih odprav, ki gredo zdaj na goro, nas zaraščene z zanimanjem opazujejo, kako na široko in čudno vozimo s smučmi. Pač ne vedo, kakšno izgubo časa pomeni padec s 40 kilogrami na plečih, da ne govorimo o nevarnostih, ki preže na hrbtenico. Končno smo pri taboru ena. Izbrskamo Donov oddajnik in zaslišimo signal »Talkeetna B1«, kar je povsem isto kot garantni list, da smo prehiteli naslednje obdobje viharnege vremena in da bo Don tu, še preden bomo odhajali zadnjo konzervo šunke.

OPREMA ODPRAVE NA MT. MC KINLEY

ING. JOCO BALANT

eteorološke razmere na Mt. Mc. Kinleyu terjajo trpežno in solidno opremo. Ker sami nismo imeli opreme za prebivanje v velikih višinah, smo bili prisiljeni, da si opremo kupimo ali da si jo sposodimo. Prvo ni prišlo v poštev, ker je oprema predraga, zato smo jo iskali pri alpinističnih odsekih in PZS. Ker odseki razpolagajo z dotrajano alpinistično opremo, je bila naše edino upanje PZS, kjer je shranjena oprema naših himalajskih odprav.

Šotori:

Na PZS smo si izposodili tri šotore francoske znamke Monclair in en šotor Induplati Jarše. Pri pregledu se je izkazalo, da so v zelo slabem stanju. Iz treh francoskih smo potem usposobili dva, šotor Induplati Jarše pa je bil nekoliko boljši in smo ga preizkusili na treningih. S svojo polvaljasto obliko se je izkazal zelo praktičen in prostoren. Tudi lažji je bil od francoskih (3,75 kg proti 5,95 kg). Želeli smo dobiti še katerega, vendar jih žal ni bilo. Uporabljali smo ga za bivanje, kuhanje in vsa druga opravila v slabem vremenu. Vetru se je s svojo obliko zelo uspešno postavljal po robu. Šotor se sestoji iz dveh delov. Zunanji šotor je iz impregniranega najlona, na obeh koncih pa sta še apsidi. V zadnji smo shranjevali hrano in opremo, prednjo apsido pa smo uporabljali za vhod in kuhanje. Impregnacija je bila že zelo slaba, tako da smo večkrat doživeli dež v šotoru, ko je sonce topilo sneg na njem. Notranji šotor nima apsidi in je prišit na zunanjega s 5 cm dolgimi trakci. Spredej in zadaj se z zadržami popolnoma zapre. Šotor napenjajo trije prečni loki iz palic iz steklenih vlaken debeline 6 mm. Šotor sidramo s klini ob vznožju šotora in z vrvicami s sredine napenjalnega loka. Pri močnem vetru so se nam vrvice večkrat iztrgale iz šotora.

Monclairjev šotor je strehaste oblike in ima samo dve nosilni palici v obliki črke A. Natakneti se skozi široke zanke na zunanji strani šotora spredaj in zadaj. Tako šotor razstaviš, ne da bi stopil vanj. To je še posebno važno, če moraš to delo opravljati z derezami na nogah. Po udobnosti je daleč zaostajal za šotorom Induplati. V njem smo samo spali in shranjevali opremo. Je tudi dvojen in nekoliko nižji. Ker med palicama ni vmesne palice, se je pod težo snega v sredini zelo vdajal in s strani pritiskal na ležečega v šotoru. Delal je vtis, da se bo podrl. Edina njegova prednost je, da je nekoliko toplejši. Imeli smo dosti težav z zadržami, ker so bile že dotrajane in so se s težavo zapirale. Za sidranje smo imeli običajne aluminijaste kline, ki pa so se izkazali za neuporabne. Sidranje smo izboljšali tako, da smo klin skupaj z vrvico zasuli s snegom, poteptali in počakali, da je vse skupaj zamrznilo. Kasneje pa smo za sidranje uporabili cepine, smuči in palice.

Ležišča

Uporabljali smo 4 cm debele izolacijske plošče armaflex, darilo Konima. Izdelovalec nam jih je poslal naravnost na Aljasko k pilotu Don Sheldonu v Talkeetno. Imeli smo jih 12 kosov, velikih 120×150 cm. V vsak šotor sta šli po dve in bili izredno udobno, mehko in toplo ležišče. Z njimi smo bili zelo zadovoljni in jih priporočamo tudi drugim ekspedicijam. Mislim, da so boljše in trajnejše kot stiropor.

Spalne vreče

Izposodili smo si jih na PZS, znamke Monclair. Izkazale so se zelo hladne, tako da smo v njih spali s puhastimi hlačami in vestoni. Posebno hladne so bile pri nogah, kjer se je puh ponekod že stisnil.

Puhasta oprema

Dobili smo jo od himalajske odprave. Vsak je imel puhaste hlače in veston. Oboje je bilo zelo zamazano, tako da smo ju pred odhodom temeljito prezračili in kemično očistili znojne in mastne madeže na ovratniku in sprednjem delu. Hlače so bile tudi raztrgane. Nekaj smo zašili, drugo pa zalepili. Veston smo nosili vsak dan med hojo in opravih v taborih. Puhaste hlače pa so nam v glavnem prišle prav za spanje. Za hojo so bile nerodne.

Osebnna oprema

Taj smo posvetili največ pozornosti. Na Mt. Mc. Kinleyu so zelo nizke temperature. Izmerili smo mráz -33°C . Običajne hribovske obleke, ki jo nosimo pozimi, ne bom opisoval. Vsak je imel pumparice iz lodna z žepi, ki so se zapirali s posebnimi našitki. Razporek pod koleno smo podaljšali in na vsaki strani vanj naredili tri luknje. Skoznje smo napeljali vrstico, ki je hlače odlično stisnila, obenem pa držala tudi dokolenke. Dokolenke smo imeli iz domače volne in so segale 15 cm čez koleno. Bile so zelo tople in vsi smo jih radi nosili. Pod dokolenkami smo ponavadi obuli gladke tanke nogavice, da je volna lepo drsela po njih. S tem smo preprečili odrgnine na koži in žulje. Volnenih dokolenk smo obuli po dva para.

Zgoraj pa smo nosili volnene pulije in čeznje flanelasta srajce. Povrh smo oblekli še topel pulover in vetrovko ali veston. Posebno pozornost smo posvetili toplemu spodnjemu perilu. Kupili smo vsak 2 para dolgih spodnjih hlač in majic z dolgimi rokavi iz kašmirske volne. Ob hudem mrazu smo imeli oboje na sebi. Za na glavo smo si priskrbeli kučme z naušniki. Bile so zelo tople in so svojo nalogo dobro opravile. Vsak pa je imel še svoje rezervno pokrivalo. Rokavic smo imeli več parov. Na golo kožo smo oblekli tanke svilene rokavice s prsti in jih sploh nismo slekli, čež pa še volnene in nepropustne platnene ali puhaste rokavice.

Največ preglastic so nam povzročali čevlji. Tovar na Alpina je po naših navodilih izdelala škornje. Škorenj je bil iz govejega prešanca, znotraj oblečen s klobučevino, vmes pa smo dali astronautsko folijo. Opetnica in prsti so bili zelo trdi, v členku pa je bil škorenj nekoliko premehak. To je terjalo večji napor pri hoji v strmini z derezami. Vložke smo napravili iz posebne izolacijske penaste gume. Peter je imel s seboj tudi himalajske škornje, ki so bili zunaj kosmati in nekoliko lažji od Alpininih. Rezervni čevlji pa so bili obenem tudi smučarski znamke Hanvag z notranjim usnjenim čevljem in zunanjim iz plastike. Notranji čevlji smo obuli tudi za hojo okoli šotorov in ob vrnitvi.

Za vetrne hlače smo vzeli s seboj navadne smučarske, ker primernejših nismo dobili. Obnesle so se odlično.

Čelnih svetilk nismo uporabljali, oziroma so ostale v taboru I., ker zanje nismo dobili vložkov. Izkazalo pa se je, da so nepotrebne, saj je bil dan dolg 16 ur. Samo sveče smo potrebovali za ogrevanje v šotorih. Čelad nismo imeli.

Očala smo imeli navadna sončna, dokler je šlo, potem pa snežna očala s ščitnikom za nos. Zelo rada so se rosila.

Namesto nahrbtnikov smo kupili krošnje Karrimor iz najlona (ena platnena). Aluminijasto ogrado je bilo zelo praktično in smo zato posebne transportne vreče izdelali tako, da smo jih nasadili na ogrado. Tako so tovari vedno ostali v primernih kosih. Vreče krošenj smo podaljšali z 20 cm nastavki na vrhu. S tem smo preprečili, da bi vanje zašel sneg. Za lažje razločevanje in transport je vsak dobil poleg nahrbtnika še 5 manjših vreč za osebno opremo in hrano.

Tehnična oprema

Kline za v skalno, ledne vijake, vponke, ledna kladiiva in dereze smo prispevali sami. Prižeme smo si izposodili na »Akademiku«, vrvi in cepine pa smo dobili od Slovenijašporta. Imeli smo dve 40-metrski vrvi in 200 metrov pomožne 7 mm vrvi. Plezalnih pasov nismo vzeli s seboj.

Smuči in palice so bile Elanove, dolžine 170 cm in nekoliko širše. Ugotovili smo, da so dosti bolj praktične kot eskimski krplji. S smučmi smo navkreber z lahkoto hodili, navzdol pa smo se peljali. Vezi so bile znamke »Marker« z glavo M4 in varnostno petno vezjo, ki omogoča dviganje stopala pri hoji. Z njimi smo prišli do četrtega tabora 3300 m visoko. Sneg smo kopali s posebno lopato, ki smo jo izdelali iz kromaste pločevine in smo jo lahko nataknili na cepin.

Gorivo

Sprva smo se odločili za butanske kuhalnike Blenet na kartuše po 200 g. Imeli smo štiri. Iz varnostnih razlogov smo kupili še bencinski kuhalnik, ki je bil potem največ v rabi. Na njem se je sneg hitreje stopil, obenem pa je še grel. Butanske smo prižgali samo takrat, kadar je zmanjkalo bencina ali potem, ko smo kartuša segreli v spalni vreči. Drugače so slabo delali. Za kuho smo imeli dva kompleta aluminijaste posode in posebno ročko za čaj. Vžigalice smo imeli dveh vrst, navadne in viharne. Prve so se kmalu navlažile, druge pa so neznansko smrdle, zato smo večinoma uporabljali navadne plinske vžigalnike. Vsak je imel svojega in z njimi res ni bilo težav, ker smo jih imeli vedno pri sebi. Jedilni pribor je bil iz vilic, žlice in noža v enem kompletu.

Za skodelice za čaj smo porabili kar pribor od termovk. Termovke smo imeli štiri in smo jih kupili v Ameriki. Držale so po 1 liter. V njih smo hranili čaj ali čokolado.

Foto oprema

Dve jashici 6 × 6 cm, 2 praktiki, ena eksakta in dve filmski kameri, super osem chinon in 16-milimetrska bellhaver, barvni filmi kodak.

I. JUGOSLOVANSKA ODPRAVA NA ALJASKO – MT. MC. KINLEY 6194 m

OD 1. DO 28. MAJA 1974

OBRACUN

I. Dohodki

A. Realizirani dohodki:

1. – Prispevki podjetij:

Zito	10 000,00 din
Slovenija vino	3 000,00 din
Tip-Top	1 000,00 din
Zavarovalnica Sava	3 000,00 din
Slovenijales	2 000,00 din
Emana	5 000,00 din
IMP	3 000,00 din
Yulon	2 000,00 din
Jugotekstil	2 000,00 din
Kolinska	3 000,00 din
Hoja	1 000,00 din

Skupaj: 35 000,00 din

2. – Prispevki društev:

PD Radovljica	1 735,00 din
APD Ljubljana	5 000,00 din
Skupaj:	6 735,00 din

3. – Značka (izdelava in material samoprисpevek članov odprave)	Manufaktura Nova Gorica	135,00 din
	Tobak	750,00 din
	Pretnar (obračun)	3 162,00 din
	Hotel Lev	300,00 din
	Avtopromet Gorica	300,00 din
	Skupaj:	4 647,00 din
4. – Samoprисpevek članov odprave – v gotovini		21 405,00 din
– Vrnjena nadomestila za trening		9 634,00 din
	Skupaj:	31 039,00 din
5. – Vračilo LB – sprememba kurza deviz		185,10 din
1. – 5. SKUPAJ REALIZIRANI DOHODKI		77 606,10 din
B. Predvideni dohodki:		
(z dodatno aktivnostjo članov odprave po vrnitvi)		
a) članki (Delo, ITD, Mladina in dr.)		5 000,00 din
b) Planinsko predavanje – diapozitivi – prodaja PZŠ – KOTG		3 000,00 din
Skupaj:		8 000,00 din
SKUPNI DOHODKI A + B		85 606,10 din
II. Izdatki		
Letalske vozovnice		37 003,00 din
Devize (obračun priloga) 2300 US dolarjev		35 753,00 din
Nahrbniki		1 520,00 din
Nadomestila za treninge		21 405,00 din
Zavarovanje		1 450,00 din
Zastavice		150,00 din
Straški treningov		9 634,00 din
Podmazanje fotoaparata		450,00 din
Klišeji za reklame za Planinski Vestnik		207,30 din
Fotomaterial za slike (dokazni materiali)		1 800,00 din
Fotokopiranje diapozitivov (za članke)		700,00 din
Razvijanje filmov in diapozitivov		1 600,00 din
IZDATKI SKUPAJ:		111 672,30 din
KONČNI OBRACUN		
DOHODKI (realizirani in predvideni) SKUPAJ		85 606,10 din
IZDATKI (do 15. 9. 1974)		111 672,30 din
NEGATIVNA RAZLIKA (neporavnani dolgovi)		26 066,20 din

IZ POPOTNE TORBE VIPAVSKIH PLANINCEV

NADA KOSTANJEVIC

eja je bila burna kot ponavadi. Mladinci in mladinke, Jure, Branko, Srečko, Jerica in še kdo so trobili svojo, Jožko, Jože, Ivan, Marjan in Otmar pa svojo. Naš mladi predsednik Drago, ki je komaj dobro postal polnoleten, pa je blago pomiril razburjene duhove. Imel je za seboj – poleg rednega poklicnega dela – še uspelo proslavo 80 letnice Planinske zveze Slovenije pri Abramcu na Nanosu, ki je bila več kot dobro obiskana in zelo uspela. Imeli pa smo za seboj tudi izlet v Kumrovec z nekaterimi nerodnimi dogodivščinami. Tisti dan, ko sem imela za komplet avtobus prijav in načrtovala poleg Kumrovca še ogled Rogaške Slatine in vzpon na Donačko goro – mi je umrl sorodnik. Poprosila sem lekarnarja Jožeta, da bi me pri vodstvu izleta zamenjal. Ubogi Jože je zadevo sprejel in temeljito nasedel.

Izkazalo se je, da je Donačka gora dosti dlje, kot smo računali. Avtobus ga je začel lomiti, ko so vsi skupaj bili zelo oddaljeni od ljubega avtoprometa. V Rogaški Slatini so se udeležili srečanja in si nasrečkali veliko defektnih kozarcev rogaške steklarne. Potem so si ogledali vse številne toplice, ogledali si celo Formo vivo v Kostanjevici

in zaman ugibali, kaj naj bi posamezne skulpture predstavljale. Avtobus je nekje na Dolenjskem crknil. Bruno in Jože, pa tudi kovač Nace, ki se je izleta udeležil, so si zaman prizadevali, da bi ga spravili v red. Bruno sam popravilu ni bil kos. Pred vrati se je pojavil miličnik. Prijazno mi je povedal, da bodo vipavski planinci prišli domov tja proti jutru, ko pride drug avtobus ponje. Naj obvestim svojce... S sinetom nama ni preostalo nič drugega, kot da se usedeva na kolesi, in se razleževa po vsej vipavski dolini in poslušava vzdihovanje domačih. Vrnili so se šele ob dveh zjutraj.

In sedaj smo na seji premlevali uspelo proslavo, nekoliko manj uspeli izlet, načrtovali novega...

»Da veš, Branko, če bo izlet samo za mladino, ne bo dosti ljudi! Šolarjev nočete krotiti, mladincev samih pa je premalo.«

»Ja, in če kdo kakšno punco malo lepše pogleda, naše stare tetke takoj vzrojijo...«

»In stari se hočejo ustavljati po svoje...« »In mladi se hočejo ustavljati po svoje...«

»In stare moti, če prepevamo...« »In mladi se kar preveč derejo...« »Za dva avtobusa ljudi ne bo...«

Joško, naš knjigovodja in veteran našega odbora, preseka gordijski voz: »Zadaj naj sedijo v avtobusu mladi, na sredi otroci, prav spredaj pa stari.«

»Na Vršič,« je sedaj že jasno videl pred seboj izlet Dragan: »Mladi pojdejo na Mojstrovko. Vodila jih bova z Brankom. Odgovarjala bova zanje in pazila, da se nikomur nič ne zgodi.« »Vi teta,« je povzel Branko, »vzamete otroke in gibčnejše penzioniste, pa pojedete z njimi na Sleme. Na Vršiču ostanejo tisti, ki prav nikamor ne morejo...«

Pa tudi oni so si omislili vodnika, oziroma vodnico, upokojeno babico Micko, ki jih bo popeljala do Poštarskega doma, in jim izčrpno pripovedovala o zgodovini Vršiča.

1. Mojstrovka

Droben dež je pršil vso noč. Proti jutru je ponehal. Zbirali smo se na avtobusni postaji. Šolarčki so premlevali šolsko leto, ki se je v petek končalo, mladinci so debatirali o plesu na Slapu, odrasli pa prešteli mokre kopice sene na polju... Danilo je še nekam točno priropotal z Vrhpolja. Še posebne gneče ni bilo. Zaspani so mladinci še kar spodobno malčali, otroci pa sploh. Pravi prepir se je vnel tam nekje proti Kobaridu, kjer je Danilo napojil lunohod ob žrpalki. Vrsta je bila, saj so Italijani spet naskočili naše črpalke, ko pa pri njih »pumparji« zopet stavkajo. »Kaj bi se ustavljali, pojdemo naprej...« Danilo je že vedel, kako se taki reči streže: »Zapeljal bom v Tolmin, in se tam v miru naspal.« Uro postanka smo le dali. Jasno in svetlo sonce nas je pozdravilo na Tičarjevem domu. Vsem se nam je mudilo v gore. Potegon Oton je sicer še osemletkar. Prerasel pa je vse učitelje, skoraj se mora skloniti, da pride skozi vrata. Zato ga je Dragan pristel k mladincem in ga vzel v zbor izbranih za Mojstrovko. Seveda je previdno malčal o tem, da vry, ki jo nesejo seboj, ni namenjena varovanju, temveč planinskemu krstu. Upokojenci in otroci se zvrstijo za menoj. Nekaj jih ostane z Micko, ki se spozna na varstvo narave, pa tudi na zdravilna zelišča, kaže jim, kaj lahko nabirajo, česa pa se ne smejo dotakniti. Zagrizem se v strmino. Pogumno drobijo za menoj.

»Teta, kaj je tista velika luknja?«

»To je Prisojnikovo okno,« pouči Berto.

»Slišal sem, da je nekdo z letalom šel skozenj.«

Tudi zapoznelo snežišče so odkrili. Drsajo se po njem. Jedo vse prej kot higieničen sneg. Ugibajo, ali so iztrebki ob poti ovčji ali gamsovi. Upokojenci se spominjajo, kako so pred leti hodili tod, ko je razsajala gamsja slepota in so gamse videli prav od blizu.

Študent sem ter tja poda roko upokojenki, pomiri preveč korajžnega fantiča, opogumi preveč plašno deklico... Še je pod vtisom nesreče, ki se je pred dobrim mesecem zgodila na Jalovcu, ko je zgubila življenje pogumna alpinistka s Krasa... Približujemo se Slemenu. Otroci poslušajo moj pogovor s študentom. Podeželski otroci vedo dosti več o usodi ljudi svojega kraja kot mestni.

»Veste, stric, če bi ta deklica preživela, bi prišla v Vipavo...« Študent pove, da mu pravijo Šamoni. Otroci ponovijo tuje zveneče ime. In že smo na Slemenu, ob visoki skali, na kateri sta dve plošči. Otroci zro v strmo pobočje Mojstrovke, v daljnje Ponče, v nežno zelene macesne, v viharneke, ki so jih zdelali plazovi... Zro v obe plošči, ki govorita o žrtvah plazov in gora. Nekako bi radi počastili spomin teh umrlih, a ne vedo kako. Tudi spomin nežne Kraševke, ki je umrla na Jalovcu.

»Slavkica, preberi, kar piše na ploščah, in potem minuto molka...« Najmlajša med nami – devet let ji je – jasno in razločno bere besedilo in imena na obeh ploščah. Potem sklonimo glave. Približale so se nam ovčke, ki so se pasle na poti s Slemena v Tamar. Šamoni se je poslovil. »V Tamar sem namenjen,« pove. Podamo mu roke,

zahvalimo se za pomoč, in počasi lezemo nazaj proti Tičarjevemu domu. Naših z Mojstrovke seveda še ni. Zato gremo še do »Poštarja«, kjer pobožamo oslička, a ko nas ošvrkne nekaj deževnih kapelj, se vrnemo v dom. Sedaj na grušču že vidimo naše, ki veselo tečejo navzdol. Oton jo je seveda dobil z vrvo po zadnji plati, a se nič ne jezi. Tudi čevlji Slapenk, ki so se spoprijele z gruščem, se niso najbolje obnesli. V načrtu imamo ogled ruske kapele, a nam to prepreči prav prisrčen naliiv. Dragan in Berto glasno pripovedujeta njeno pretresljivo zgodovino. Ogledali smo si Kranjsko goro in obnovili spomin na Kekčeve filme. Ker je zimske sezone konec, poletne še ne prav začetek, se prav veselo podijo po drsališčih brez ledu, po žičnicah brez elektrike in po vasi brez turistov.

V Radovljici so mladi predlagali zopet postanek in ogled čebelarkega muzeja. In medtem ko so se zgubili »po svoje«, smo odkrili, da je muzej trdno zaprt in v popravilu. Vendar smo imeli tudi mi razvedrilo svoje vrste. Neki avtobus se je zagostil v ozko radovljiško ulico, ni mogel ne naprej ne nazaj. Tako nam je hitro minil čas. Če odmislimo cigu migu vožnjo skozi skrivnostno Hrušico in čez vrhpoljsko bližnjico – je šlo kar brez pustolovščin do doma...

2. Vroče poletje

Skoraj ne bi pisala o tem, da so bili naši »vrhunski« na Grossglocknerju. To veste. Da so obljubili napisati o tem dolgo in izčrpno poročilo, podkrepljeno z mnogimi fotografijami, tudi veste. Da tega niso storili, vidite.

ZA PREMISLEK

Kako bo s planinstvom čez 20 let, se vprašujejo futuristi. Bo planinstvo aktiven dopust, terapija, ki bo na razpolago družbi z idealnim prostim časom? Kako naj mu oblikujemo konkretne cilje, ki bodo vendarle v nekakšni zvezi s preteklostjo in sedanostjo? Športno usmerjeni alpinizem je zelo verjetno naletel na svoje meje, prav tako kot industrijska družba sploh. Kdor bo hotel še više, hitreje, težje, več in bolj strmo, bo to zmozel s specialnim treningom za vrhunske športne storitve in s tehničnimi finesami. V tej evforiji rasti in razvoja je vedno manj uživačev, vedno več pa gledalcev in skesancev. V pisanju o gorah se gosté besede: boj, zmaga, poraz, smrtna žrtev, rekord, odkritje, osvojitve, avantura. V gore je vdrl svet z vsemi svojimi značilnostmi in protislovji. Poglejmo smučarske tekme: Ali ni tekmovalska uniforma za smuk podobna oni, ki jo ima napalm-pilot? Človek je izginil za čelado in za uniformo, pretkano z emblemi, v anonimnost, bori se zoper satekmovalca za nacija, za firmo, pravi najemniški soldat, ki so ga do kraja z eksercirjem – treningom – izpilili podoficirji – smuški učitelji. Pa ne samo smučarji, tudi drugi športniki, tudi alpinisti postajajo plen porabniške družbe, mezdni delavci v profesionalnih športnih podjetjih, ki stotisoče zvaljajo na najrazličnejše stadione, vendar kot gledalce, ne kot športnike. Človek stopa v ozadje, okolje, tudi gorsko, postaja konzumna lastnina raznih podjetij, šol, zdravilišč itd.

Kaj torej? G. Braun-Elwert v »Der Bergst.« 1974/11 odgovarja: Alpinizem ne bo smel biti heroičen, »stadionski«, niti dobičarski niti variacija trima. Planinske šole naj imajo to pred očmi: nauče naj svoje slušatelje, da bodo razumeli sebe, sočloveka, okolje, socialno in ekološko okolje, skratka, alpinizem naj bi bila nekakšna uresničena utopija, v kateri bodo ljudje enakopravni partnerji, ne borilci v areni, pripravljeni za boj in za konsum.

V nekem smislu ima Nemec prav. Brez visokoposajenih ciljev ni zdrave človeške družbe, vsaj mladi rod ne shaja brez njih. Ni vse realizem ali rentabilnost, so še druge vrednote, ki jih človek in človeštvo ne bi smela zanemariti.

T. O.

FUDŽIJAMA V DANAŠNJIH ŠVICARSKIH OČEH

Hans Sutter iz Züricha je l. 1967 kot moderen vagabund z avtostopom prišel v Hongkong, od tam pa se je z ladjo prebil na Japonsko v pisani mednarodni družbi. S šestimi svetovnimi popotniki, bradatimi in bistrimi, a praznih žepov, se je zmenil za turo na Fudžijamo. Start: 4. junija iz mladinskega prenočišča Otova v Tokiu. Čeprav je bil izkušen avtostopar je v Osaki stopil na vlak, ki z 200 km/h drvi skozi deželo vzhajajočega sonca. Pred Jokohamo je prvič zagledal »božji prestol« Fudžijamo, 3776 m, od vrha do srede odet v snežni hermelin, vzvišen in mogočen.

V mladinskem prenočišču so ga čakali samo trije: Ringo iz Thurgaua, Hein iz Berlina

Seveda sem morala kam odpeljati najstarejše in najmlajše. Drago je sicer sveto obljubil, da bo šel tudi on in spravil mladince kar na Brano, če ne na Okrešelj, drugi pa bodo uživali v lepotah Logarske doline. No, Dragan je dobil nekaj dni poprej v delavnici nekakšen vrtni stroj na nogo in so mu jo dali v mavec. Ko sem se prišla posvetovati o izletu in podobno, mi ni preostalo nič drugega, kot da se za drugimi podpišem na lepo poslikani mavec, zaželim Draganu, da ozdravi do Grossglocknerja in vzamem vajeti v svoje roke. Malemu seveda ni uspelo dobiti avtobusa, saj je v teh vročih poletnih dneh vse na potovanju po vseh linijah – sindikalnih, borčevskih, tozdovskih, športnih in drugih. Ančka s čitalnice jo je ucvrla h Avtoprometu in dejala, da je dobila še kar koriero in še kar šoferja, a da ga ne pozna. Zadeva je bila klavrna, vreme še bolj. Avtobus je bil tako natlačen, da še na vodniški sedež nisem mogla. In ko smo se ustavili v Ljubljani, da bi zaužili zasluženi zajtrk, je šofer nekam izginil in se prikazal čez dobro uro. Opravke da je imel v Ljubljani, in mestnega avtobusa da ni bilo... No, skozi Črnivec je šlo še nekam pametno, pri Ljubnem se je temnilo, pri Rogovilcu pa ulilo. Od Logarske doline nismo videli nič drugega kot samo vodo in kup premočenih turistov. Nekako smo se že prebili do koč pri Rinki, nekaj najbolj divjih fantov se je šlo močiti na Okrešelj. Bežimo, ljudje, iz te začarane doline, kjer ima dež mlade, poskusimo se ustaviti pri Rogovilcu in si ogledjmo Robanov kot. Oj, kako bi ta kot bil lep in čudovit, če bi ga pozabil dež... Le malo smo se oddaljili od naše korierice, le malo šli na pečevje in na grušč in že se je spet ulilo... Dobro da imamo seboj Ančko – tisto iz šolskega tajništva. Usede se k zvočniku, z eno roko miri šestletno hčerkico, z drugo drži zvočnik, in stresa šalo za šalo... Pod Raduho odkrije naš dični šofer, da mu pušča rezervoar. Pravzaprav nam

in dobrodušni Amerikanec Gregor. Zadnja dva sta se tudi skesala, ostal je za Fudžijamo samo Ringo, ki je svoj planetarni potep že doma dobro začrtal in je zato imel precej manj problemov. Za naslednje jutro sta se zmenila v Prince – hotelu, kjer je nastanjen švicarski potovalni biro. Tu je Sutter imel precej težav, kajti vratarji so imeli navado, da tako oblečenih, neobritih ljudi niso spuščali v hotelsko vežo. Kljub temu se je priskrbel, piše v Les Alpes III/74, do lifta in prišel do Ringa. Popoldne sta bila že v Fudži-ošidi, izhodišču za Fudžijamo. Imela sta nekaj hrane in stekleničko japonskega viskija. Sutter se je počutil takoj kot doma, ko sta že v mraku stopila na pot skozi strm gozd. Po dveh urah sta prišla do zapuščene koč, pojedla nekaj kruha pa ribo in srknila viski. Ker koč ni imela strehe, sta prebila hladen bivač, za Sutterja, vajenega bivakov, nič novega, za Ringa neprijetna dogodivščina. Ob treh ju je hlad že pognal na pot, na kar sta pet ur hodila po strmih gozdu, po grušču in mahovju, s prazno stekleničko, in ves čas nista niti našla kaplje vode. V višini 2400 m sta prišla do nekakšne gorske krčme in si najprej privoščila po eno steklenico piva. Sutter je prav ta dan imel svoj 25. rojstni dan. Zvedela sta, da od tu do vrha pridejo prav dereze, tudi cepin ni odveč. Začelo je rosiiti, ni kazalo iti naprej. V krčmi sta dalje zvedela, da je tura na Fudžijamo razdeljena na deset etap, na vsaki je nekakšna koč, odpro pa jih šele 1. julija. Do pete etape vozi avtobus. Iskala sta mladinsko prenočišče, pa ga nista našla, pač pa ju je dež do koč premočil. Morala sta s turo prenehati, Ringo ni imel časa, Sutter pa si je ogledal Nagasaki in vrsto japonskih otokov. Prevandral je 6000 km, ne da bi plačal za vožnjo en sam jen.

A na Fudžijamo ni pozabil. Konec meseca je bil spet v 12 milijonskem vrtincu Tokia, da bi si na sovjetski ambasadi utrl pot v domovino. V prenočišču Otova je našel Heina, ki se je na Japonskem ves mesec trudil, da bi se prepeljal v Ameriko, pri tem pa si Japonske skoraj ni ogledal. Hein je prepotoval Nepal in Hindukuš in hribi so mu bili kar všeč. Zato ga je Sutter lahko pridobil za Fudžijamo.

Do pete etape sta se peljala z busom, ki ju je odložil prav tam, kjer je Sutter pred dnevi odjenal. Mimo koč je šla množica planincev, vsi so imeli žepne baterije in palice. Bilo je 1. julija, ko si Japonci štejejo v posebno čast, če stopijo na vrh svojega »Fudžisana«, pred 250 leti ugaslega vulkana. Spričo desetih etap je to skoraj slehernemu omogočeno. Nekaj okrepčevalnic je zraslo tudi vmes med desetimi planinskimi krčmami. Dva mlada evropska bradača sredi teh romarjev sta pomenila senzacijo, »press« ju je opazil, ju filmal, kako hodita med domačini: Kako da sama? Vprašana sta bila, odkod sta. V Sutterja so tiščali s svojim znanjem o Švici: vedeli za ta ali oni sir, za znamenje ur, za Matterhorn in Eiger, med tem ko se je moral Hein zadovoljiti s Hitlerjem.

Fudžijama pravzaprav ni prava tura, le vztrajno napeta nadelana pot, sem in tja brez potrebe opeta z žico. Orientacija ponoči sploh ni težka, ker ima vsaka koč oblačnico, s katero razsvetljuje romarjem pot. S Heinom sta okoli polnoči dosegla osmo postajo (3100 m) in zlezla med volnene odeje.

je že v Logarski vse smrdelo po bencinu, pa je trdil, da je to onesnaženo ozračje. Tamkajšnji kmet je vedel, kako se tej reči streže. Konec dober – vse dobro! Po dolgem iskanju smo odkrili arboretum Volčji potok in si vsaj njega ogledali še kar v suhem vremenu... a kaj, ko se tema spušča. Slapenci priganjajo domov. Ples bo na vasi.

3. Storžič in Konjščica

Seja je bila spet burna. Grossglockner (Dragan, opiši ga vendar žel!) pa tudi trgatev, oboje je bilo že za nami. Kam pojdemo? Kdaj pojdemo? Pojdemo na Storžič, ta ima menda bolj primerno vreme!

»Končno ni tako slabo, teta, a kam boste dali otroke? Tam v koči pod Storžičem res ni nič primernega zanje!«

»Oh, otroke in penzioniste vzamem na Konjščico. Konjščice pač ne poznate, čeprav se Storžiča skorajda drži, in se čez Javornik pride že z nje na Storžič – le za nas, ki bomo pozno tam, bi bila taka pot predolga. Konjščica nima koč, ima pa več kmetij, pri eni od njih sem dobro poznana, imajo veliko hišo, morda se bomo tam lahko spočili... (Namreč »Pri Tiču«.) Še sanjalo se mi ni, da so tam odprli gostilno in da se ukvarjajo s kmečkim turizmom! Sedaj se oglasi še »tičerca«, naša nova odbornica – že po vzdevku veste, da poučuje angleščino na osemletki: »Kako bi rada šla z vami, a kaj ko moram otroke peljati v Stubico...« Kdaj? 21. oktobra! Saj lahko gremo prej! Kje neki! Prvo nedeljo v oktobru bo Vojkov memorial. Drugo lovska veselica. Tretjo pojdemo!

Ob štirih sta bila že na nogah, hotela sta doživeti sončni vzhod. Hipoma je bil dan, brnele so filmske kamere, škrtali so fotoaparati. Do vrha ni bilo daleč, vendar je Sutter pazil, da je pred Heinom rešil požirek viskija za na vrh, na katerega sta se splazila skozi rdeča vrata, ki so za šintoizem, prirodno in državno japonsko religijo, simbol božanstva pred templji in prirodnimi lepotami. V žrelo nista mogla stopiti, ker nista imela derez. Tudi okoli žrele nista šla, saj bi se zamudila vsaj tri ure. Vrh so preletavala letala, množica romarjev pa se je nepretrgana vila po gori. Sestop po drobnem vulkanskem kremencu je bil lahak in hiter. Ponoči so goro zagrnili oblaki, ulil se je dež.

Teden nato je Sutter božansko goro ugledal s krova sovjetske ladje »Nahodka«. V Evropo se je vrnil s transsibirsko železnico. – Tura sama na sebi ni nič posebnega, gora pa je japonski nacionalni simbol. Za švicarsko revijo je vzpon nanjo opisal dolgotrajen bradat mladenič v umazani vojaški srjaci. Prvenstvena posebne sorte!

T. O.

CHAMONIX ŽIVI OD MONT BLANC

Direktor turističnega prometa Brissaud ne misli tako, češ da je le en procent resnih alpinistov med stalnimi gosti mesta ob Arvi. Toda okoli doline Arve štrli v nebo dvajset štiritisočakov in med njimi so Aiguille Verte, Droite, Aiguille de Géant, Dôme du Goûter in Mont Blanc sam s svojo ožjo soseščino, v kateri je tudi Mt. Blanc du Tacul, ki je lani terjal 8 smrtnih žrtev. Vsak teden – če je lepo vreme – stopi na vrh evropske strehe vsaj 1000 planincev. Vodniki računajo klientom po 600 frankov.

Sto tisoč planincev raznih kategorij in stopenj se vsako leto vrstijo v Chamonixu, največ je Francozov, sledijo Švicarji, nato Japonci in šele za njimi nemški jurišaci na vrhove. Vsako leto se tam okoli ubije kakih 20 planincev, najbolj ogroženi so Angleži in Japonci. Zelo dobra je v »Chamu« informativna služba in to v nemščini, angleščini in francoščini, na razpolago so karte, fotografije s smermi ipd. In smeri je ogromno, med drugim 20 do 30 ekstremnih lednih tur, dva ducata velikih grebenskih tur, pa tudi do koč je več težjih poti. 80 do 100 gorskih vodnikov je vse poletje močno zaposlenih, le 15% vodnikov vodi na Mt. Blanc. Prečenje Drujev stane 350 DM, Dent du Géant 170 DM, Petits Charmoz 100 DM.

Chamonix ima v okolici 250 km lažjih gorskih poti med Mer de Glace, Breventom, okoli Argentière in Houches. Po njih mrgoli poleti dnevno po 20 000 ljudi. Žičnice potegnejo v višine dnevno po 10 000 turistov, največ ona na Aiguille du Midi v višino 3800 m (2800 m višinske razlike v 20 minutah!). Na zgornji postaji so kisikovi aparati, da si z njimi pomagajo starejši ljudje. Skratka – Mt. Blanc s svojo soseščino je nekakšna planinsko-alpinistična Meka.

Dnevno pride v Chamonix kakih 60 000 turistov. Marsikdo s čudnimi predstavami: »Kje pa parkira ladja za Mer de Glace (Ledeno morje)?« Amerikanci pa menijo, da

Pavla me je res malo debelo pogledala. Mar tako pozno mislite iti? »Oh, Pavla, samo sedaj lahko dobimo avtobus brez intervencij, ko jih imate vedno oddane. In šoferja lahko izbiramo. Danila ali Bruna bi radi imeli.« Tudi Sonja se je nasmešnila iz svojega kota, jaz pa sem odhitela domov, ker je bilo treba še vso koruzo obrati. Mali se ni vedel kam dati. Istočasno bi moral brati koruzo, delati naloge, žeti slamo, iti v trgovino pa še kaj. Lepo je povedal istrski pesnik Mate Balota: »Dan je mali, a dela je čuda – triba frumentu pobrati, va brajdah jame kopati – zima gre trda, triba za blago ča paričati.« (Dan je kratek, in dosti dela je: treba je koruzo pobrati, v brajdah kopati jame, in pred trdo zimo kaj za živino napraviti.) Ker sta skupaj s tičercem, ki ga uči angleščine, delala po vsej osemletki propagando za izlet, je, podobno kot Tom Sawyer, dopovedal sošolcem, da je branje koruze posebno veselje, in le če ga bodo lepo prosili, jim bo pustil, da mu pomagajo... Saj jih je tudi v Vipavi nekaj, ki niso tako srečni, da bi bili posestniki njive, po kateri lomasti vse od vojakov na vajah do burje, mornika (južnega vetra) in srnjakov z Nanosa... In tako sem vsak trenutek, ki ni bil posvečen osemletkarski učenosti, prebila med polomljenimi stebli koruze in jato dečkov in deklic, ki so me izpraševali, kako bo na Konjščici... Tudi večere, ki smo jih prebili ob ličkanju, smo posvetili debati o njej. Tudi Lojzek se je pojavil. Možakar je že, pred kratkim je iz kmeta postal delavec. Pred kratkim je postal planinec. Oboje ga srčno veseli, delo in gore. Na Triglavu je bil letos, in sedaj – manj od Storzica noče. Zjutraj sem, še preden je dan kaj pomislil, vstala, a glej – zvesta Pepca je že bila pri vratih. Sredi noči se ji je ustavila ura in vstala je na slepo. »Nič hudega, če zvečer nekoliko kasneje pridemo.« je rekla. »Magdin Janezek gre na izlet sam, Magda bo

predor pod Mt. Blancom ne drži v Courmayeur, ampak na vrh Strehe Evrope. No, Bela gora je po 189 letih, odkar sta nanjo stopila dr. Paccard in Balmat, še vedno zahtevna gora, in vse kaže, da se je ne bo polastila industrija vertikalnega prometa.

T. O.

MEDNARODNO SREČANJE HIMALAISTOV; BO EVEREST SPET COMOLUNGMA?

Zbrali so se v hotelu Planters v Dardžilingu, senior je bil Paul Bauer, pionir na Kangčendzöngi, najmlajša sta bila Francoza Jean Coudray in Maurice Gicquel, inštruktorja ENSA v Chamonixu. Prišli so tudi lord Hunt, Sir E. Hillary, R. Lambert, Maurice Herzog, Tensing, Gombu in še 30 himalajcev, samih strokovnjakov, od Chrisa Boningtona do M. S. Kohlija, indijskega prvega moža na Everestu, ki je povedel za seboj na vrh 9 mož, doslej nedoseženi »rekord«. Himalajce je povabila v Dardžiling Indian Mountaineering Foundation. Iz tega kraja so odhajale prve ekspedicije na Everest od leta 1921 dalje. Nepal je bil tedaj zaprt, zato so ekspedicije morale v Lhaso v Tibet in od tam v 4790 m visoko ležeči Rongbuk, da so dosegle severno stran Comolungme. Iz Dardžilinga so odšle tudi ekspedicije na Pandim (6691 m), na Kabru (7338 m), na Kangčendzöngo (8585 m) in še na mnoge druge vrhove.

Indijci so za ta »International Mountaineer Meet« izdali brošuro, ki z literarno spretnim tekstom čustveno ogreva in utemeljuje indijski himalaizem. »Čeprav nam je podoba gora v naši tradiciji, verstvu in znanju znana in vselej pričujoča, čeprav je pribežališče naših eremitov in saddhujev, čeprav so gore svete in vidimo v njih božje poti, je alpinizem v naši deželi še mlad. V kratkem času, v 15 letih smo se Indijci preskusili na 100 gorah, nad 20 000 čevljev visokih. Več kot petdesetim so stopili na teme, med drugim tudi na Everest.«

L. 1965 so Indijci organizirali četrto odpravo na Everest in dosegli edinstven uspeh. Pobudnik za vse to je avtor članka v brošuri, ki so jo dobili udeleženci srečanja, H. C. Sarin, predsednik IMF (Indian Mountaineering Foundation). Isti asketski mož je bil duša tega srečanja. Udeleženci so naredili izlet na Tiger-Hill, Kalimpong in Sandak Phu, poslušali tam referate in diskusije. En referat je govoril tudi o varstvu okolja. Edmund Hillary je pravkar prišel iz baze pod Everestom, kamor ga je povabil vodja ene od italijanskih ekspedicij. Hillary je ves pretresen poročal o kupih odpadkov in zavržene embalaže v tem svetem okolju. V 20 letih so se zvrstile ekspedicije in pustile za seboj nagnusno – goro smeti, med drugim celo helikopter. Gotovo je največ tega pustila za seboj italijanska ekspedicija na Everest, ki je štela skupaj 1000 ljudi, to je 63 alpinistov – med njimi je bilo 52 vojaških oseb – in cel bataljon kulijev in šerp. Dobro, da sta možni le dve ekspediciji na leto.

Drugi referat je govoril o šerpah in jih seveda ostro delil na spremljevalce lagodnih trekking tur in na vedno redkejšo »tigre«, ki so tako odločilna pomoč za največje

poskrbela za moje živalce, in še Zinka ji bo pomagala, saj gre tudi njena Slavkica z nami.« In že je slišati škrtanje ključavnic po Vipavi, tiho klicanje planincev, petelini se oglašajo. Kobacamo se v ropotuljo, le Lojzka ni, pa še malega Martina je obljubil pripeljati, saj sta oba iz Dupelj. In sta rekla, da prideta z motorjem. Seveda – Lojzku je motor pomalek pokašljeval, in s petminutno zamudo sta se tudi ta dva z Martinom, petošolčkom, zagnala na lunohod. Slapenci so lokrat brez izjeme točni. Vsi smo zaspani, vsi tihi... kako je že rekel Balata v svoji pesmi: »Tešč je vsak človek dober in molčeč.« Bruno nam pripoveduje, kako lepo je bilo na pionirskem srečanju v Stubici. Bil je prejšnji dan v Stubici in bil tako zdelan, kot da bi sam sodeloval pri kmečkih uporih.

In že drvimo proti Gorenjski. Nov, vele mestni Kranj, iz katerega poleg številnih tovarniških dimnikov štrli še nekaj starinskih zvonikov, je kmalu za nami. »Hej, Bruno, kam vraga peljete? Saj se vozimo že tri ure, pa smo še vedno na Slapu!« vzkliknejo Slapenci. Saj res, tukaj smo v Tržiškem Slapu, ki ima dosti več pravice, da se tako imenuje kot vipavski, saj vode okrog njega šumijo v potokih. Zaman je Bruno skušal spraviti našo šajtrgo čez most proti Lomu. Moral je nazaj, mi pa naprej. Možakar, ki se nam je pridružil že v Tržiču, nekoliko posvari »storžičane«. Pri kapelici v Lomu se ločimo od njih. Mi z otroki gremo po dobro mi znani poti proti Tiču mimo osamljenih kmetij. Psi nas oblaajo, ogrizejo pa ne. Že takoj nad Lomom se nam je pokazala prijazna vasica. Svet Krištof, tako velik, da ga je še s poti videti, je naslikan na zunanji steni cerkve. Kaže nam veliko palico in svetuje: Tudi vi si jo omislite, lažje boste lezli v se strminel Ko pridemo iz vasi, se nam prikaže Storžič, pod vrhom ima meglo. Konjščica je v soncu. Listje še ni padlo z dreves, vse je v pestrih

---

podvige v Himalaji. Med njimi je bil navzoč Gombu, Tensingov nečak, ki je bil že dvakrat na Everestu, obakrat po drugi poti. Za tigre je referent predlagal tečaje v Švici, kajti ture v Himalaji terjajo zdaj tudi znanje, ne samo pogum. Diskusija je ugotovila, da bi bilo ceneje, če bi v Himalaji učili evropski inštruktorji, saj bi to bilo šerpam bolj na roke.

Sprožili so tudi vprašanje imena najvišje gore na svetu. Sir Everest je bil od 1823 do 1843 »Surveyor General of India«, torej vodja kartografskih merenj. Gora je po njem dobila ime šele l. 1856, ko z Indijo ni imel nobene zveze. Tudi na Everestu ni nikoli bil in sploh ni bil navdušen za gore. Gotovo bi bilo primernejše prvobitno ime – Čomolungma, »mati in boginja snega«, in seveda tudi povsem upravičeno, čeprav so Angleži in za njimi vsi evropski himalaisti poskrbeli, da je kolonialistično ime prekrilo pomenljivo dediščino ljudstev okoli najvišje gore na svetu.

T. O.

MANASLU – PRVI ŽENSKI OSEMTISOČAK

V začetku maja 1974 so tri Japonke, članice ženske japonske himalajske odprave, stopile na vrh Manasluja. Vse so članice »Ženskega Alpine Cluba« v Tokiu. Za osem tisočakov so se pripravljale pet let in izbirale svoj cilj med devetimi najnižjimi. Izbrale so si 8156 m visoki Manaslu, ki Japoncem pomeni prav toliko kot Nemcem Nanga Parbat. Leta 1956 so bili Japonci prvič na tem vrhu, leta 1971 so prišli nanj po zahodnem grebenu, leta 1972 so Tirolci preplezali južno steno, leta 1973 so po normalni poti spet uspeli Nemci. Gora je terjala 20 smrtnih žrtev. Japonke so trenirale dnevno v gozdnem teku pred delom – vse so uslužbenke – varčevale so, kajti stroški so bili ogromni. Industrija in časopisi so jim dali polovico, to je 60 000 \$. Imele so 13 šerp, dva sirdarja, dva kuharja, dva kuhinjska pomočnika in dva sla. Sredi marca 1974 je stal ženski himalajski tabor pod sedmo najvišjo goro na svetu. Začele so z vzhodnim grebenom, v višini 6000 m pa so ga opustile in prešle na normalni pristop. Premestiti so morale bazo, nato pa zelo eksaktno postavile tabore. Proti vrhu so uporabile kisik za spanje. Šerpa sirdar Jambu ga je odklonil tudi pri vzponu na vrh. Prva je prišla na vrh vodja skupine Naoko Nagasako z Jumbujem, nekaj za njima še Mieko Mori in Masako Učida. Vračale so se ponoči in dosegle vrhni, naskočni tabor z lučmi ob 22. Naslednji dan se je Teiko Suzuki iz tabora 4 napolnila v tabor 5. Vreme se je poslabšalo in drobno dekletce je ostalo nekje v strminah Manasluja kot njegova 21. žrtev. Časopisi to pot niso bili tako neokusni kot leta 1959, ko je Claude Kogan hotela priti na Čo Oju, na osem tisočakov, in obenem s Claudino van der Stratten našla smrt v snežnem viharju. Vsekakor je japonski uspeh senzacija, ki ni vzbudila pretirane zanimanja, pač pa požela nedeljeno priznanje.

T. O.

jesenskih barvah. Sedaj se že vidi domačija. Glej no, kako se je spremenila od takrat, ko sem pred petnajstimi leti bila tu redni gost. Velika, lična hiša, novo gospodarsko poslopje, mizarška delavnica za hišo. Kje so leta? Ko sem bila kot dekle še v kranjski škri v službi, je Tičevkina hči stanovala skupaj z menoj. Ker ni imela dokončanih šol, saj je s Konjščice v Tržič kar poldrugo uro hoda, sem ji po svojih močeh pomagala. Srečno je naredila izpite. Vsako nedeljo sem takrat bila tukaj gor. Naše tetke z zanimanjem ogledujejo lepo kmetijo, posebno pa kmetovalec s Slapa in njegova žena. Gospodinje se zanimajo za mlečne izdelke. Teh je pri Tiču vseh vrst: skuta, sir, smetana, kisle in sveže mleko in še kaj.

Ko pridemo na jelendolsko cesto, otroci začudeno gledajo potok, ki se prebija med ogromnimi skalami. Le kakšen velikan jih je privabil v to sofesko? Ta potoček jih menda ni mogel? Ko spomladi snegovi kopne, drvi, dere in divja, premika skale, grmi in rolni. Ob cesti na hiši je spominska plošča, ki spominja na kurirsko postajo iz časov NOB.

Vsak trenutek se nam odpirajo drugi, lepši in zanimivejši razgledi. Najzanimivejši je vhod v dolino. Je predor, vklesan v živo skalo. In cesta dovolj široka, da se še avtobus prebije skozi. Tam sta tudi dve spominski plošči: baronu Bornu, nemu ki je to cesto dal graditi, in drugemu, ki se je tam ponesrečil. In že smo pri lunohodu, kjer počiva Bruno. Peljemo se z avtobusom po lepi jelendolski cesti kar do Jelendola. Dvorec baronov Bornov še ni razpadel, ne podajajo si ga razne ustanove, marveč ga je lepo vzela v svoje okrilje gozdna uprava in v grajskih sobah uredila stanovanja za delavce. Dvorec je zelo lepo ometan, tudi lep park je okrog njega. Bruno se zanima za vse, bo vsaj vedel komu kaj svetovati.

Vračamo se na lomsko križpotje. Naših s Storžiča še ni od nikoder. Skrbi nas. Najpogumnejši otroci gredo do Loma, našim nasproti. Kmalu se prikažejo, trudni in zbiti »kot turške fane«. Saj je do tistega Jasena pod Storžičem že nekaj hoda, do vrha pa še več. In še meglo so imeli pa spolzke in mokre skale. Z vrha pa niso videli nič drugega kot razočarane obraze. Sonja je bila deležna krsta z vrvo, Lojzek bi jo bil tudi izkupil, če ne bi bil pokazal planinske izkaznice, na kateri se je šopiril triglavski žig.

Bruno je vžgal »V nedeljo zvečer«, Marjan Kralj nam je povedal, da je najbolj žalostna knjiga – njegova hranilna knjižica... in mi mu nismo ugovarjali. Za tolčejo glave druga ob drugo... Lahko noč, Slapenci! Na svidenje, Gradiščani!

4. V Danijelovi deželi

Nisem še prespala Konjščice, ko je že prišla sestrina lakonska karta iz Reke. »V nedeljo pripeljem avtobus planincev h Abrammu. Preskrbi kosilo!« Bil pa je že petek. In tik pred tem sta Štefe in Lojze odpeljala svojo potegavščino h Abrammu. Kakšno argo bodo tudi tam še imeli, sem pomislila. Odkar smo prišli s Konjščice, je burja vlekla na vse pretege. Jasno, jekleno-modro nebo nad Vipavo ni premoglo oblaka. Kar koli pametnega delati na polju, ni kazalo, saj je vsako reč odnašalo izpod rok, kakor hitro si glavo pokazal iz Vipave. Samo središče ima zavetje pred burjo. V nedeljo zjutraj sem pričakala Rečane. Brila je burja, lužice po cesti so zmrzovala. Prišli so Sestra in prijateljice.

»Čez Turo danes nikogar ne spustim!« sem dejala ostro.

»In zakaj ne? Mar imate vojaške vaje?«

»Jih ima kar burja. Z vrha vas bo vse pometlo, saj je včeraj še avtobus nagnilo...«

»Kaj pa naj počnejo ljudje ves dan v Vipavi?«

»Saj ni treba, da smo v Vipavi. Zapeljemo jih čez Sanabor h Abrammu. Avtobus se vrne sam – pa ne čez Podraško bajto in Podnanos, tam je preveč vetrovno, temveč po isti poti. Ljudje pa naj gredo peš od Abrama skozi Lozo in Guršce v Vipavo. Pot je zložna in lepa, še starejši jo zmorejo!«

»Zmorejo že, a če se zgubimo?«

»Le čemu sem prišla? Saj pojdem z vami. Pa tudi Etica« – pokažem na sestro – »in ta kurirček« – pokažem na malega – »poznajo pot.«

»No, pa se usedi na vodniški sedež. Komando kar tebi prepuščam,« je dejal njihov vodja. Reški šofer je Bosanec, Hamid mu je ime, temnopolt, nizek. Fizično pravo nasprotje Brunotu, visokemu, svetlolasemu. Sicer pa ravno tako potrpečljiv, razgledan, sposoben. Do Vrhpolja ni nič posebnega. Razložim ljudem, da je v Vrhpolju trsnica, kjer se lahko kupijo najlepše in najplemenitejše sadike vinske trte. Pogodbeno jih pridelujejo kmetje. Režejo koščke mladik, cepijo jih, vlagajo v žagovino in ko se vkoreninijo, jih na gosto sadijo v zemljo. Ko tam nekoliko porastejo, jih izkopljejo in prodajajo. »Bilfe« pravijo cepjenkam. V zložitih ovinkih (tukaj jim pravimo ključti), se vije cesta iz Vrhpolja. Prvi kamion nam pride naproti. Do vrha je natovorjen s hlodi. Pulska registracijo ima.

»Le odkod so se Puležani tukaj vzeli?« se čudi sestra.

»To ni Puležan, to je Danijel,« ji pojasnim.

»Danijel? Le kako veš, da je Danijel?«

»Iz Sanabora je. Tam je pri vsaki hiši kak Danijel, ker je vaški patron tudi Danijel. Vsi so šoferji in če so zasebniki, registrirajo vozilo v Puli ali v Postojni ali kje drugje, da je manj davka...«

»Poznam to!« se nasmeje Hamid.

»Zopet en Danijel!« vzdikne sestra, ko zagleda fičota goriške registracije. Ni Danijel, Vrhpoljec je, menda je Vero. V zgornji vipavski dolini je obvezno pri vsaki hiši kak Franc ali Francka. Seveda, Francec je v praksi več, a tisti, ki ima god na Franca Ksaverija, se mu ne pravi Ksavo kot v Ljubljani, temveč Vero. Tam gor na Otlici imajo cerkev posvečeno angelom. In naj bo dečku ime Rafael, Mihael ali Gabrijel, kličejo ga Angel.

Na Gočah so doma Drejci, t. j. Andreji, v Lokavcu pa Romani, pa tudi Romane. Na Colu so pač Anice, v Podnanosu, nekdanjem Šentvidu pa Vidi in Vide... »To je pa zelo praktično, ko se vsi otroci vozijo v šolo, že po imenu učitelj ve, odkod je,« je pripomnil Rečan. »Kje neki! Tako je bilo pred dvajsetimi leti. Danes poznaš otroka le po priimku Lavrenčiči in Tomažiči so z Vrhpolja, Žorži s Slapa, Zgurji s Podnanosa, Černigoi z Lokavca, imena so pa zdaj drugačna v modi.« Ustavimo pri Zavetnikih. Tam so nekoč pripregali – pa še danes tudi, če vozijo drva z Nanosa. Zavetniki so »predmestje« Sanabora, štejejo le štiri hiše in eno cestno križišče. Kdor hoče, lahko gre od tukaj na Col. Mi pa gremo v Sanabor. V ozko dolino se je stisnil. Zaman so si Sanaborci prizadevali, da bi dobili šolo. Zaman želeli gostilno, zaman trgovino. Le trideset hiš je. Pa niso obupali. Niso si napravili ne šole ne gostilne ne trgovine. Pač pa je pri vsaki hiši avtomobil. Vsak odrasli Sanaborec zna šofirati, Sanaborka seveda tudi. In Avtopromet v ta kot ne pošilja svojih avtobusov. Edina sanaborska ulica je ozka kar se da. Težko otovorjeni Danijeli se nam izogibajo kar na dvorišča svojih hiš.

Že smo v lepem nanoškem gozdu. Mešan je, listje ravno odpada, na grmih se rdečijo šipki. Dolgo nas cesta pelje skozi ta lepi kraj – tudi morje se od nekdaj vidi in končno smo pri Abramcu. Popeljem izletnike do prizorišča nanoške bitke, pokažem jim spomenik, povem, da je tukaj vsako leto za dan vstaje proslava, na kateri se zbere vsa dolina. Še trdni kmetje si vzamejo čas, pripeljejo seboj družine. Znanci se srečujejo, mladina pleše, vsi pa – berejo kumino, ki ravno takrat zori na hribovskih travnikih. V Abramovi gostilni se naši utaborijo. Drugi gredo po gozdu nabirati šipek in gobe. A suša jih je vse uničila. Gremo tudi h Abramovem bratu, ki stanuje le dober streljaj od Abramove domačije, in mu pravijo kar »drugi Abram«.

In tako nam mine hitro čas. Odpeljem skupino peš po nanoški cesti proti Lozi. V Lozi zavijemo s ceste. Na križišču je velika, košata bukev. »Tukaj se je rodil Naglost! Ko je njegova mati v Lozi grabila steljo... i, no sama je bila, sama si je pomagala, prinesla na glavi rjuho stelje, v predpasniku novorojenčka! To ni pravljica. Tudi v matičnih knjigah je vpisano, da se je v Lozi rodil!« Vozna, lepa pot nas kmalu popelje skozi borov gozd. Višje gori je le rdeč bor, tukaj je še črni. Tudi goličave in skale so vmes. Ozki travniki trde, ostre, neužitne trave so nepokošeni. Ker je tukaj zavetje, jih – če ni snega – kosijo pozimi za steljo. Mulca pravijo taki travi, ker jo le mula lahko »muli«, goveja živina ne.

Domačini hodijo na Nanos po drva. Z vozom pridejo čez Sanabor. Pripovedujem sestro, da tod, po Gurščah cvetejo lepi zvončki, šmarnice, pa tudi velikonočnice in levje tačke, pa še razne druge lepe cvetice. Sem ter tja je kak gospodar v svojo goščavo vsadil kako smreko. Nekatere vrtače so bile pred leti še obdelane. Gnoj so v koših na glavi znosili. Spomladi so kak četrtek (bil je pod staro Avstrijo šole prost dan) šli vsi družinski člani, vsak s svojim košem na glavi in matiko v roki, pa obdelali majhno, a zelo rodovitno njivico. Pridemo v lep gozd črnega bora, Borovna imenovanem. Ta gozd so nasadili še pod staro Avstrijo. Sadili so ga občinski reveži. Če se je človek brez premoženja hotel poročiti, je dobil dovoljenje le, če je vsadil toliko in toliko borov. In tako je vsa vipavska okolica lepo zaraščena.

Ogledali smo si še Stari grad, ki stoji nad Vipavo. Nekoliko so ga fašisti dali popraviti (edino dobro delo, ki so ga tod naredili), sicer pa je pust. Vaški otroci imajo v njem skrivališče, vežbališče in raziskujejo ga. Nekoč je baje Vipava izvirala za njim. Ko se je izvir pogreznil, so tudi graščaki raje šli v dolino. Ni ga vipavskega mulca, ki v svojih otroških letih ne bi vsaj enih hlač strgal na Starem gradu in vsaj enkrat letno ne bi bil tepen zaradi starega gradu.

Potem si Rečani ogledujejo naš starodavni in zanimivosti poln trg. Na »gankih« se suši živo-rumena koruza, spletena v kite. Na glavnem trgu jih že čaka reški avtobus.

PISMO UREDNIŠTVU ALI DVA POPRAVKA

Spoštovani tovariš urednik,

Nisem še pozabil Tvojega pisma, v katerem si mi poslal kritične pripombe lektorja slovaškega jezika na univerzi v Ljubljani profesorja Viktorja Smoleja k naslovu mojega slikovnega zapisa s šmučanja GRS v Visokih Tatrah (PV 2/75, stran 76).

Na hitro in brez slehernega pomisleka sem, oponašajoč navado, ki vse tisto, kar je na ozemlju ČSSR, »meče v češki« koš, napisal »Visoke Tatry na Češkem«.

Jasno je, da Tatry poznam in vem, kje leže, da so na Slovaškem, kot to najbrž vedo vsi tisti, ki jih obiskujejo. Temu ali onemu bralcu se bo zategadelj to opravičilo zdelo odveč, češ saj ni mislil nič hudega. To je res, a pomisliti mora, kako prismuknjeno bi zvenelo, če bi nekdo napisal: »Bil sem na Triglavu, najvišji gori na Srbskem.« Pošteno povedano, kar precej bi nas pogrela taka nevednost ali nemarna površnost... Pisanje je očitno zelo odgovorna stvar, še zlasti, če govorimo o tujih krajih in dogodkih. Lektorju slovaščine Smoleju se zahvaljujem za koristno opozorilo, bralce pa iz lastne pobude prosim, da oprostite neljubo površnost in napako.

Istočasno Te prosim, dragi tovariš urednik, da tudi Ti upoštevaš moje pripombe k članku o naših višinskih škornjih.

Prebral sem zapis »KOTEKS-TOBUS ZA VRHUNSKÉ ALPINISTE« (PV 3/75, stran 157). Zanimivo, a nekolikanj netočno pisanje. M. Drašler, ki je članek napisal za glasilo podjetja Koteks-Tobus (»Koto 74« str. 12) navaja o akciji na Piku Leninu: »Po reševanju ponesrečenih ruskih alpinistov se je znani alpinist in alpinistični publicist Toni Hiebeler le stežka ločil od naših višinskih čevljev. Hotel jih je enostavno odnesti s seboj v Nemčijo. Postali so znani...«

Iz spoštovanja do sovjetskih alpinistov Jurija Ustinova, Olega Boresinoka, Anatolija Ovčnikov in Valentina, čigar priimek mi ni znan, moram novico popraviti. Hiebeler ni reševal, ampak je takrat že četrti dan ves onemogel ležal v šotoru kakih 6950 m visoko in čakal na pomoč. Z dr. Michaelom Schneiderjem, dr. Jurijem Ustinovim in Olesom Boresinokom je premagal dotlej deviško vzhodno steno Pik Lenina, na deveti dan vzpona pa je omagal. Ustinov in Boresinok sta 3. 8. 69 po dveh urah plezanja dosegla vrh Pika Lenina (7134 m) in sestopila v enem samem zamahu do T1 (4200 m). Ni jima preostalo drugega, saj smo se vsi, ki smo bili 2. 8. na vrhu ta dan že umaknili v dolino, pri čemer je vsaka skupina hkrati evakuirala vse zaloge, podrla in odnesla šotore. Na gori ni bilo nikogar, da bi šel Nemcu na pomoč.

Železna moža Ustinov in Boresinok sta takoj dobila pomoč in se takoj pripravila na povratek, čeprav sta bila na turi že deveti dan. Imela pa sta povsem premočene višinske škornje »šeklone«, ki jih ni bilo mogoče zamenjati s kakimi boljimi. Tedaj je vodji alpinistov Tolji (dr. Anatolij Ovčnikov) šinilo v glavo, da sva midva z Rikom že sestopila in da imava odlične višinske škornje. Odločili so se, da naju prosijo za pomoč. V mojem dnevniku stoji:

»3. 8. 1969... Za vse pa vzpon ni končan. Ovčnikov in še trije gredo zjutraj na pomoč Hiebelerju. Žele, da jim posodiva svoje višinske škornje. Ko jih preskusijo, ugotove, da so suhi in topli, čeprav jih nenehno uporabljajo že četrti dan. Dava jih rada, kot najin prispevek k človekoljubni akciji, in prosiva samo to, da našo zvezo pismeno obveste o tem, kako se bodo (škornji) obnesli. Ovčnikov se nama zahvali, fantje pa, ki bodo odšli na goro, so veseli, da jih bodo škornji grel in da se jim ne bo treba bati mraza...«

Mnogo besed za nič? To je res, a ne gre drugače, saj je potek vzpona in reševanja po pravici in pošteno opisal sam Hiebeler v knjigi »SOS in Fels und Eis« (str. 168–188), ki pa v tem zapisu ne omenja naših škornjev. Morda je pisal o njih kje drugje, saj jih je poznal iz pogovorov z Rikom Salbergerjem in meno. Morda pa so mu jih res celo obuli, če so bili njegovi višinski čevlji nerabni.

Pri pisanju smo dostikrat površni in napišemo pogosto stvari, ki so daleč resnice samo zategadelj, ker se ne potrudimo, da bi se o njih natančno poučili.

Ugled škornjev in kvaliteta pa seveda ostaja. Pomoči podjetja »Koteks-Tobus« pri pionirskem delu ne bomo nikdar pozabili.

ing. Pavle Segula

SPOMIN NA DVE NESREČI

NEVINA PREVEC

akrat smo bili maturanti. Tega je 50 let. Za veliko noč smo imeli nekaj dni počitnic. Med nami v razredu je bilo več navdušenih planincev, pa so se odločili, da bi se povzpeli na Triglav. Za tiste čase je to bila zahtevna tura. V planine smo hodili večji del šole, ko je sneg skopnel. Smučk še nismo uporabljali, krplji in dereze pa so bili le malo znani. Če jih je kdo imel, so bili nerodno izdelani. Vsak je bil vesel, če mu je uspelo dobiti te pripomočke od vojakov, ki so te stvari prinesli s seboj s soške in dolomitske fronte. »Vojni plen« je po svoje prispeval k oživiljanju in napredku našega plezilstva in zimskega alpinizma.

Razumljivo, da so zato bile priprave prav temeljite. Vsak je hotel biti čim bolj opremljen. Poslušala sem njihove načrte s tiho željo, da bi se jim pridružila tudi pri tem večjem podvigu, pa se še pomisliti nisem upala na to. Saj bi mi starši ne dovolili. Fantje so se odločili za vzpon skozi Kot. Bilo je še veliko snega. Ko so s krplji počasi gazili pod Vrbanovo špico, je sunek vetra od nekod odkrnil kamenček in ga spremenil v ubijalski izstrelek. Zadel je v glavo našega sošolca Anteja Lenarčiča. Omahnil je tam blizu studenca in se ni nič več zavedel. Z velikimi napori so ga prenesli še isti dan v jeseniško bolnišnico in tam je preminulo mlado življenje.

Dragi Ante – toliko lepih načrtov je bilo pokopanih s teboj! Prazno mesto v tretji klopi našega razreda nas je boleče spominjalo, da nekoga izmed nas ni več. Tako dobro smo se razumeli med seboj. Smrt je z neusmiljeno koso zamahnila po maturantski družbi, čutili smo njeno navzočnost in neizogibnost. Hrepenenja po hribih, po doživetjih v gorah pa ni zatrla.

Anteju v spomin so v Peklu pod Vrbanovo špico, na mestu, kjer ga je zadel kamen, vzdali spominsko ploščo. V letnih počitnicah sem dobila vabilo, da se udeležim komemoracije ob odkritju plošče.

Na kolodvoru sta me čakala sošolca Slavko Prevec in Stanko Skok pa njun planinski tovariš Stane Hudnik. Dogovorili so se, da drugi pridejo za nami naslednji dan iz Mojstrane naravnost v Kot k odkritju plošče, mi bi pa prišli tja iz Aljaževega doma. Slavko je pred kratkim z Vladimirjem Topolovcem preplezal triglavsko steno in obljubil Stanetu, da skupaj ponovita slovensko smer. Če se strinjamo, lahko gremo vsi štirje, čeprav bo zame malo nerodno, saj nisem imela plezalk. Nisem dolgo premišljala, čeprav sem bila presenečena. Že dolgo sem si želela, da bi se poskusila s kakšno zahtevnejšo turo. Po hribih sem že dosti hodila, pa so me doma zupali le varstvu gospoda Krapeža, očeta moje prijateljice Vere, ki se je poročila z znanim planincem in smučarjem Tonetom Škrajnarjem. Z Verinim očetom smo si tudi ogledovali Triglavsko steno. Ko smo šli čez Prag na Triglav, nam je pokazal vstop v Tumovo smer. Od takrat me je ta smer vedno mikala.

Pozno zvečer smo pripešačili v Vrata. Oskrbnik Torkar nam je takoj povedal, da na skupnem ležišču že spita plezalca Topolovec in De Reggi. Jutri gresta v Steno. Tudi mi smo takoj stopili na skupno ležišče. Čeprav smo bili kar se da abzirni, sta nas zaslislala in povedala, da gresta v nemško smer. Zelo zgodaj. Mi imamo lažjo smer pred seboj, zato se še lahko naspimo. Dobili se bomo v Staničevi koči, potem skupaj sestopili v Kot k Antejevemu spomeniku.

Zjutraj sta neslišno odšla. Oglasila sta se visoko gori, ko smo mi šele vstopali. Vodil je Slavko in kar hitro je šlo. Le pri Belih ploščah se je malo zaplezel, vendar se nismo dosti zamudili, kmalu smo bili spet v pravi smeri. Bili smo dobro razporejeni in večkrat smo odgovarjali tovarišema, ki sta se oglašala iz nemške smeri. Hiteli smo, da ne bi zamudili komemoracije, in niti opazili nismo, da se vreme kazi. Začelo je po malem snežiti, skala je postala neprijetno vlažna in drsna. Zato je Slavko predlagal, da bi se izognili izstopu čez Slovenski steber, ki mu je bil znan. Domneval je, da mora biti nekje v levo lažji izstop. Sam bi malo pogledal, morda ga najde.

Medtem ko smo čakali, smo zaslišali, kako se je v nemški smeri sprožil plaz kamenja. Sta ga sprožila Topolovec in De Reggi? Huda slutnja se nam je vsiljevala, saj se nista več oglašala. Skrb nam je zaključevala v srcih.

Kmalu se je Slavko vrnil, ker ni ničesar boljšega odkril. Domneval pa je prav, saj mu je drugo leto uspelo najti lažji izstop, le da je vstopil v kamine v levo malo nižje. Zavili smo torej čez Slovenski steber in se precej zamudili pri spustu po vrvi, čeprav je Slavko takoj našel skalo, ki sta jo pred kratkim s Topolovcem obklesala, da se ne bi vrv pri spustu zatikala. Klinov seveda nismo imeli.

Navdušeni, da smo kljub slabemu vremenu srečno izplezali, smo pohiteli čez ledenik. Ali sta nas tovariša iz nemške smeri že prehitela? Iskali smo stopinje, opazili pa smo

samo eno sled. Kaj naj to pomeni? V skrbah smo prišli do Staničeve koče in zagledali v kotu pri mizi De Reggija.

Ne da se popisati, kakšen je bil njegov izraz. Vedeli smo takoj, da se je zgodilo nekaj strašnega. Z muko nam je obrazložil, kako hitro sta napredovala. Da se ne bi preveč zamudila, sta plezala tekoče, nič se nista varovala. Ko je Vladimirju spodrsnilo, De Reggi ni mogel nič pomagati. Padec je bil strahoten, grozotni črni graben je bil Vladimirju samotni grob. Nikakor nismo hoteli doumeti, da ga ni mogoče rešiti. Zdelo se nam je potrebno, da pohitimo takoj v Vrata po pomoč.

V dežju in temi smo prišli v Aljažev dom. Drugo jutro so se Hudniku, Skoku in De Reggiju pridružili reševalci iz Mojstrane, da bi našli Vladimirjeve ostanke, Slavko pa je dobil težko obveznost, da obvesti o nesreči Vladimirjeve starše. Hudo ga je skrbelo, kako bo to storil. Saj ni bilo mogoče ničesar omiliti. Bil je tudi sam potreben tolažbe. Zelo ga je prizadela Vladimirjeva nesreča.

Časopisi so poročali o njej. Iz poročila sem šele izvedela, da sem prva Slovenka, ki je preplezala triglavsko steno. Neprijetno mi je bilo. Kaj poreko starši, ko to preberejo. Nič več ne bom smela v hribel!

Pa ni bilo tako! Še dostikrat sem doživela čisto srečo trenutkov, ko smo si po srečno prestanih naporih krepko stisnili roko na vrhu marsikatero stene. Kaj to pomeni, ve samo tisti, ki je to sam doživel.

MINI ODPRAVA NA KOZJAK

DRAGO PERŠL – GREGOR RUPNIK

Itro smo se vzpenjali, v hipu smo bili nad Kamniškimi planinami, Grintovec je postajal vse manjši, zavili smo se v meglo in nato vsepovsod jasno čisto plavo nebo. Po tričetrtnem letu z DC-9 smo zaokrožili nad splitskim letališčem in prišli iz sončnega dneva v oblačno noč. Sprejel nas je mrzel veter in prijatelj Stipe iz PD Split.

Od letališča pa do Kaštela Sućurca nas je peljal avtobus. V Kaštelu Sućurac smo nakupili hrano za vse dni in ponoči odšli proti domu pod Kozjakom.

Dom pod Kozjakom je bil zgrajen leta 1962 in je delo članov PD Kozjak v Kaštel Sućurcu. Vloženih je bilo prek 60 000 delovnih ur in je v resnici ponos tamkajšnjih planincev. Bili smo presenečeni nad urejenostjo doma. Sobe se ne razlikujejo od hotelskih sob, dnevni prostor je velik, zračen in sončen. Iz jedilnice je prekrasen razgled proti vsem sedmim Kaštelom in Splitu. Pred nami se je razprostiral pogled na tovarno Jugovinil, na cementarno, še bolj veličasten na luko, ker so jo za 29. november posebej okrasili. Vse se je prelivalo v tisočeri raznobarnih lučkah. Sem smo prišli z velikimi upi. Hoteli smo čimveč izvleči iz našega vodiča Stipeta, kaj je že in kaj še ni preplezано. Ni nam bil, v stanju povedati vsega, kar smo hoteli izvedeti.

Zjutraj smo se odpravili in malo pod domom zavili proti levi. Hodili smo med borovčki, preklinjali trnje, pogledi pa so nam uhajali v steno. Vse se nam je zdelo tako enostavno in nizko. In že smo se znašli pod smerjo »Desno rebro Sv. Luka«. Dolge so bile priprave z železjem in navezovanjem. Kar takoj na začetku sem moral zabiti in se spoprijeti s +V. Moj soplezalec je pobiral vponke, pri drugi navezi se je malo zataknilo. Že takoj na začetku se je izpulil klin in prišlo je do hudih based. No, to se je kmalu pleglo, midva pa sva ležla še vedno naprej po rebro, druga naveza pa je ostala v varni razdalji za nama in naju lep čas spremljala s pogledi. Tik pod vrhom smo se dobili in skupaj iskali izstop. Tudi tu smo se sporekli: eni smo bili za lažjo varianto, drugi pa niso hoteli odstopiti od začrtane smeri. Našli smo srednjo pot in po polovici raztežaja že ležali na toplem soncu.

Med spustom v dom smo na dobro nadelani poti opazili kamen, na katerem je bilo napisano z velikimi rdečimi črkami »BABE«. Kasneje smo zvedeli, da je to v spomin in opomin na planinko, ki se je na tem mestu ponesrečila. Vsak, kdor gre tod mimo prvič, mora tam poklekniti in poljubiti kamen.

Za Dan republike smo imeli resne in velike načrte. Domačini v koči so nas vabili na vse konce in kraje, mi pa smo videli, samo steno Nugalj. Do tam je pa od doma precej daleč. Zjutraj se nam je pridružilo še nekaj domačinov in skupaj smo odšli na prelaz Vrata. Na vrhu so nam razkazali in opisali splitsko panoramo, meni pa je pogled segal še malo dlje. Videl sem namreč, da nekje daleč na obzorju dežuje, veter

pa je vlekel k nam. Nič ni pomagalo, volja je zmagala in sledila je dolga in utrudljiva pot po grebenih do Nuglja.

Kot strela iz jasnega se je zameglilo in začelo je snežiti. Na višini 600 metrov in neda-leč od morja smo doživeli pravi snežni metež. Bil sem ponosen na svoje vremenske napovedi, sicer sem se zmotil v vrsti padavin, padalo pa je le. Spogledovali smo se, kaj bo iz vsega tega! Premotil nas je psiček, ki je veselo pritekel do nas. Kje neki se je v takem vremenu vzel. Ovohal nas je in že je tekel naprej. Verjetno nismo bili prava divjačina zanj. Smo pa zato mi izkoristili njegove sledi. Peljala so mimo pre-laza v dolino in nato močno na desno. Kmalu nas je sprejel hrupen lajež. Po ostrih komandah so psi utihnili in znašli smo se pred veliko votlino, v kateri so že bivakirali – lovci. Gledali smo se, počasi je stekla beseda in ugotovili smo, da smo bili prav ob steni Nuglja. Videla se sicer ni. Pri ognju smo si grela roke, lovci pa so pekli klobase. Mi smo hvalili njihovo na ognju pečeno »pasjo radost« in slanino, oni pa naše ribje konzerve. Po vseh teh dobrotah pomoli neki lovec predme »Slavko«. Dobra in lepa je ta Slavka, ozka v pasu – samo to grdo navado ima, da kroži od ust do ust. Revici smo hitro izpili vso »kri« in ko je bila prazna, je končala v nahrbtniku. Bilo je veliko smeha na račun Slavke. Soplezalčeva bodoča žena ima namreč isto ime. Na ta račun jih je moral veliko preslišati.

Ura je tiho odštevala ure in dan se je prevesil že na popoldan. Hitro smo se odločili, da se spustimo v dolino in nazaj v dom. Lovci pa so se ponudili, da nam pokažejo bližnjo pot. Sprejeli smo drugo varianto in kmalu smo gazili v neznano. Bili smo prav čudna družina. Po enournem spotikanju so naši »vodilci« ugotovili, da so zavili preveč v levo. Iskali smo neko katanjo, vidljivost je bila zelo slaba. Da, tudi lovci lahko izgubijo čut za orientacijo. Prišli smo pa vseeno do zapuščene vasi in tu smo se razšli. Snežiti je ponehalo, posijalo je celo sonce, vse skupaj pa je bilo podobno puščavi. Po posluhu smo našli do doma.

V domu se je praznovalo. Tudi na nas niso pozabili in ko smo vstopili se je med dimom prebijala do naših ušes pesem: »Žena naj bo doma, čaka naj...« Dolgo se nismo vživeli, ko smo se pa, smo pa vse preglasili. Vremenska napoved za naslednji dan nas ni priganjala spat. Ker pa je bila le trohica upanja, smo se neopazno izgubili v našo spalnico. Kmalu so ugotovili, da nas ni in že so se vsi znašli v naši sobi. Ni pomagala beseda o alpinistični vzdržnosti, žrtvovati smo se morali in z njimi preplesati noč.

Zjutraj je »mlajša naveza« odšla ponovno proti Nuglju, midva »starca« sva pa ostala v domu. Hudo me je bolela glava, toda misel na skalo in sneg me je osvežila. Odločila sva se, da greva malo poplezat. No, ta naša rekreacija je verjetno rodila prvenstveno smer. Smer teče desno od doma, je na prvem grebenu, ocena III–IV.

Mlajša naveza še verjeti ni hotela, da sva midva zmožna kaj takega.

Prazniki so šli h koncu, od velikih načrtov smo uresničili bore malo. Veliko smo doživeli, veliko videli in se veliko navozili. Na splitskem letališču so bili nad novo-zapadlim snegom tako presenečeni, da je še v organizaciji padlo vse pod ničlo in zamrznilo. Ker se ni in ni hotelo nič premakniti iz ledene točke, nas pa je vezala službena dolžnost, smo bili primorani zapustiti Split z vlakom.

P. S. Starejša naveza Drago Peršl, Gregor Rupnik; mlajša naveza: Boris Mlekuž, Bernard Cuder.

RAZMIŠLJANJE OB TEČAJIH NA TIROLSKEM

INŽ. PAVLE SEGULA

tevilni problemi na naših organiziranih smučiščih so vodili našo GRS, da je posvetila znatne napore vprašanjem varnosti smučič, zlasti varnosti pred plazovi. O tem bomo govorili drugič, tokrat naj napišem le to, da sem v ta namen prosil za pomoč in koristne napotke tudi dr. Otta Schimppa, šefa službe za napoved plazov pri tirolski deželni vladi. Odzval se je in nas povabil na tečaje o odstreljevanju plazov in opazovanju snega in plazov. Tečaj smo priporočili tovarišem od ATC Bovec, ki jim je to znanje potrebno kakor žejnemu voda. Ko pa je prišel čas odhoda v Innsbruck, smo ugotovili, da so Bovečani odšli samo v Davos. Velika pripravljenost se je razbli-

nila v nič, z načelnikom komisije za GRS sva bila vesela, da sva prijavljena vsaj midva, saj bi se sicer naša organizacija izkazala za neresno. V času med 23. in 29. januarjem sva s tovarišem Binetom Vengustom poslušala številna zelo zanimiva predavanja, gledala diapozitive priznanih strokovnjakov in filme, in se – kar je morda najvažnejše – udeležila številnih ekskurzij. Pod dobrim strokovnim vodstvom smo si ogledali kraje, ki jih ogrožajo plazovi. Razpravljali smo o organizacijskih in tehničnih ukrepih, s katerimi se ljudje v teh krajih upirajo plazovom in njihovi uničujoči sili. Posebno zanimiv je bil obisk odstreljevalne žičnice na območju Kühtai pri Innsbrucku. Videla sva, kako preprosto in učinkovito je moč priti do živega plazovom, ki jih sicer brez minometov, topov ali tveganega ročnega proženja ne bi bilo možno ugnati. Naj podam kratek pregled tvarine, ki smo jo obravnavali! O odstreljevanju plazov, izkušnjah, pravnih in organizacijskih problemih v tej zvezi, o shranjevanju, prenašanju razstreliv ter vžigalnikov, o splošni odstreljevalni tehniki, opremi varnostnika-minerja, zaporedja dela, varnostnih ukrepov, delu z neeksploziranimi naboji in projektili so predavali inž. Ebenbichler, dipl. inž. Wildt in naš stari znanec Melchior Schild iz Davosa. Slednji je v svojih izvajanjih nanizal vse doslej znane metode namernega proženja plazov v Švici.

Njegov pregled sem dopolnil s podatki o odstreljevanju pri nas z netrzavnimi topovi, katerih druge v Evropi ne uporabljajo.

Izredno dobra predavanja o meteorologiji snega in plazov je pripravil dr. O. Schimpp. Čeprav je imel na voljo omejen čas, je snov zajel izjemno izčrпно in metodično. Stvari dokaj dobro poznam, poznam tudi številna dela evropskih, japonskih in ameriških piscev, zato lahko trdim, da je Schimpp razumljivejši v izvajanjih, domisel in živahen. Marsikateri pojem je podal na svojski način. Spet se je izkazalo, da tudi človek, ki ni več začetnik, od takega srečanja lahko mnogo pridobi, in da bi bilo prav, če bi se še več naših tovarišev, ki se v okviru GRS ali pa poklicno srečujejo s plazovi, udeležilo takih tečajev bodisi doma ali na tujem.

V predavanju o katastrofah plazov in preglednem zemljevidu plazov (Lawinenkataster, Lawinenzonenpläne) sta se dr. O. Schimpp in dipl. inž. Erich Hanaussek lotila snovi, o kateri smo nekaj malega pisali že tudi v PV in ki je tudi v Avstriji, Švici, Italiji, ZRN in Franciji še dokaj nedognana.

Odgovornost za varstvo je v Avstriji naložena komisijam za varstvo pred plazovi (Lawinenkommission). V takih komisijah so glavni odgovorni kar župani ogroženih občin, sodelujejo pa še člani GRS, policija, žandarmerija, zastopniki žičnic, turizma in drugi ljudje, ki se spoznajo na sneg in plazove. Komisije številčno niso omejene. Ponekod delajo v njih trije člani, v Innsbrucku je to kar cel aparat z delitvijo pooblastil in zadolžitve. Na vesinah pod grebeni Nordkette deluje res le majhna komisija, v kateri so v glavnem strokovnjaki žičnice. Poklicna uslužbenca vsak dan opravljata ustrezne meritve v območju vrhnje in srednje postaje žičnice (Hafelekar in Seegrube). Čim se pokažejo znamenja, ki napovedujejo plazove, se sestane pododbor komisije za varstvo pred plazovi. Če okoliščine kažejo na možnost plazov, ki lahko ogroze samo mesto, zaseda velika komisija, v kateri so vse upravno politične in strokovne avtoritete. Ena izmed nalog te komisije je evakuacija tistih družin (ca. 50), ki prebivajo na vplivnem območju plazu.

Ta komisija je zadnja leta pripravila tudi gradnjo velikega varovalnega jezua, ki leži v spodnjem delu plazine. Nad dnem zajeze se dviga okrog 25 m visoko. Prostornina zajetega prostora je nekako 300 000 m³. Nedvomno bo ta gradnja v veliki meri pripomogla k večji varnosti naselij pod Hungerburgom.

Kar zadeva katastrofe plazov in pregledne zemljevide plazov, se v tem spisu ne želimo in ne morem spuščati v podrobnosti. Pri nas so to dokaj neznane stvari. Dr. I. Gams in dr. F. Bernot sta pred leti vsak zase že opravila nekaj registracij, raziskoval je tudi prof. P. Kunaver. Na območju Zelenice reševalci nedvomno dobro poznajo in spremljajo plazove, ki se rušijo z Begunjsčice in nekatere plazove v okolici. Žal pa podatki niso vpisani v kataster.

Upravljalcem kaninskih žičnic smo svetovali, naj se nemudoma lotijo tega nadvse važnega dela, napredka pa še ni bilo opaziti prav nobenega. Na območju triglavskih žičnic zbirata podatke C. Praček in M. Medja, o kakem katastrofu in zemljevidu plazov pa mi tudi ni nič znanega. Če pomislimo, kako imajo to urejeno naši sosede, nas je lahko sram, še posebej pa si lahko zapišemo za uho, da s svojim razbitim delom ne bomo ustvarili ničesar. Združevanje izsledkov, poenotenje dela se le počasi uveljavlja, ker vsak najraje dela kar po svoje. Upam, da bo čas vendarle prinesel svoje, da nas bo potreba prisilila k pameti in sodelovanju na širši fronti. Sedaj pa še nekaj vlistov z ekskurzij.

Miniranje plazov je pokazalo veliko pripravnost odstreljevalnih žičnic. Z razmeroma majhnimi stroški se da zavarovati veliko območje in na njem brez nevarnosti v optimalnih pogojih prožiti plazove. Možno je delo v metežu in megli kot pri jasnem

vremenu. Posebna prednost je v tem, da naboj eksplodira poljubno visoko nad snegom. Lahko ga dimenzioniramo po presoji in potrebi (Granata ali mina sta, ne glede na potrebo, vedno enako močni) in tako dosežemo maksimalni učinek. Dobro se je obneslo tudi miniranje sprijetega snega. Prepričali smo se tudi, da je pri ročnem proženju bolje, če naboj v plastičnem pekaču z vrstico spustimo na kraj napoke, kot da ga prosto vržemo na kraj, kjer želimo povzročiti eksplozijo. Poseben vtis so zbudile ekskurzije na Hafelekar in k spodnji postaji Stubajskih ledeniških žičnic. Često in kraje v teh predelih ogrožajo nešteto plazovi. V nevarnosti so življenja, imetje in smučišča, rešitve zoper vse te težave pa še niso našli. Očitno se kaže, kako zelo je nastanek plazov odvisen od krajevnih dejavnikov, da se včasih človek nehote vpraša: »Mar ti ljudje ne pretiravajo?«

Ko se v mislih vračam k pripovedovanju župana iz Nove Štifte in k plazovom, ki prete ljudem in hišam v tem naselju, moram priznati, da videz vara. Strmine nad Seegrube so dosti hujše in sama postaja leži v vpadnici plazu, od katere jo loči le plitva globel. In vendar v 48 letih, odkar deluje žičnica, ni bilo resnejše nesreče, čeravno se je nekajkrat plaz zapeljal prek zgradbe. Četudi to dolgoročno še ne pomeni dokončne varnosti, moram priznati, da mi ta podatek mnogo pomeni, saj potrjuje trditev, da brez izkušenj in brez dolgoletnega zbiranja podatkov pri plazovih ne opravimo mnogo. Vsakdo, ki ima opravka s tem naravnim pojavom, mora poskrbeti, da bo kar najbolje poznal razmere na zaupanem območju in po možnosti zbral tudi podatke iz bližnje in daljnje preteklosti.

Očitno je torej, da boj s plazovi ni samo stvar gole prakse.

Če izvzamemo izjemne okoliščine, nam znanje vedno omogoča, da se prilagodimo razmeram. Pregrade, varnostna služba, zapiranje prog in namerno proženje plazov so pripomočki, s katerimi bomo zanesljivo premagali vse ovire. Tega pa ni moč doseči brez truda, študija in dela.

Grafična kompozicija Cite Potokar, akademske slikarke, za jugoslovanski muzej v nacističnem koncentracijskem taborišču Ravensbrücku, v katerem je izgubilo življenje 231 naših žena in deklet. Grafika Cite Potokar, ki je sama trpela v tem taborišču, pretresljivo izraža grozo živih ob dveh mrtvih taboriščnicah. Muzej so te dni (3. maja t. l.) odprli – za 30-letnico zmage nad fašizmom. Grafika Cite Potokarjevo učinkovito dopolnjuje notranja ureditev muzeja, narejeno po načrtih arh. Vlasta Kopača.

DRUŠTVENE NOVICE

BENEŠKO PLANINSKO DRUŠTVO V ČEDADU

Vesela novica iz Beneške Slovenije

Glej, Matajur, kako zvesto te varje
po strmcih, roncih, lazih do Nadiže,
kako ti vliva jutranje, večerne zarje,
Veš, ljubica, mi zmerom smo s teboj,
izjoči se, potem zapoj!

Ludvik Zorzut, Slovenjbenška

V petek 28. febr. 1975 je bil v gostišču »Oballa« v Jeronišču nad Sovodnjami pod Matajurjem, torej že v gorskem vzdušju, ustanovni občni zbor novega domačega planinskega društva. Novo planinsko društvo naj bi povežalo člane in ljubitelje narave na tistih obronkih julijskega alpskega predgorja, ki se od mejnih gora spuščajo v furlansko ravnino. Novica o nastanku samorastnika v zamejstvu ob Nadiži, Teru in Idriji bo prijetno odmevala med planinci pod Krnom in Triglavom.

Nepričakovano je prispelo prijazno vabilo iz deželice za Kolovratom in Matajurjem. Kar verjeti nismo mogli, da ustanavljajo planinsko društvo. Toda tudi malo tesno nam je bilo pri srcu, ko smo se odpravljali v Benečijo. Kakšno bo to društvo, smo se spraševali. Na vabilu je pisalo, da bo beneško in planinsko. Toda ali bo samostojno, domače, neodvisno? Ko pa smo se zbrali v prijetnem lokalu ob vznožju Matajurja in je zadonela na naša ušesa domača govorica, smo se skoraj sramovali svojih dvomov. Po končanem dnevnem redu se je oglasila še pesem iz srca, kot se reče. Milo bi se nam bilo storilo, če ne bi bil domači godec čaral veselega razpoloženja s svojo harmoniko.

Kar nekako samo od sebe se je rodilo novo društvo. Na podoben način je pred dvainosemdesetimi leti zaživelo Slovensko planinsko društvo in z njim njegove podružnice. To naše najmlajše društvo je nastalo mogoče še v težjih razmerah, kot so bile tiste pred tolikimi leti pri nas. Zaživelo je v deželi, iz katere sta se za stalno ali začasno izselili dve tretjini prebivalstva v razne evropske države. Nastalo je v času, ko bi se ti izseljenci radi vrnili domov, ko bi le našli doma primerne pogoje za življenjski obstoj. Poleg tega je novo društvo ustanovljeno med ljudstvom, ki se je komaj v zadnjem času začelo narodno osveščati. Nastanek tega društva in podobnih kulturnih društev po nadiških dolinah pomeni, da se je tudi v tem oziru nekaj premaknilo.

Navzoči so bili predstavniki PZS, PD Kobarid, Tolmin, Primorskega meddruštvenega odbora, SPD Trst, Gorica, predstavnik Slovenske kulturno gospodarske zveze za goriški okraj, urednik domačega lista Matajur Izidor Predan in drugi.

Kot smo slišali z uvodnega govora ustanovitelja društva in pozneje izvoljenega predsednika Jožka Bukovača, se je misel za ustanovitev društva porodila pred dvema letoma, ko so se beneški ljubitelji gora srečali na Krnu s kranjskimi planinci. No, od takrat dalje so si Benečani želeli lastno organizirano planinsko društvo in vse do današnjega večera so potekale mrzlične priprave za ustanovitev. Pri tem hvalevrednem delu so se najbolj izkazali mladinci: Jusek Jacint, Vojko, Filipič, Lucija Trušnja in Franko Karlič, ki so bili izmed navzočih domačinov izvoljeni za odbornike.

Društvo s sedežem v Čedadu ima namen ustanoviti več odsekov, zgraditi kočjo pod Matajurjem, za kar že pridno zbira finančna sredstva. Želi si sodelovanja z vsemi sorodnimi društvi, predvsem pa nasvetov za uspešno delovanje.

Hvala vam, brumni možje iz Prosvetnega društva Ivan Trinko, in vam iz Društva slovenskih izseljencev iz Beneške Slovenije Razen vam gre še planincem iz Go-

Naslov BPD na platnicah legitimacije

Vabilo planinskega društva v Čedadu na ustanovni občni zbor

rice zasluga, da se bomo srečavali v naših gorah s člani še enega domačega društva. Oskrbnikom v planinskih postojankah se bodo predstavili z lično društveno izkaznico, ki bo imela na platnicah risbo planike, Matajurja in Krna pa napis »Beneško planinsko društvo v Čedadu«. Že pogled na to izkaznico razodeva novnem občnem zboru je stekla beseda o tem, da so razni izletniki na Matajurju skoraj iztrebili »stello alpino«, to je očniško, pečnico – planiko. Varstvo narave bo torej tudi ena izmed njihovih nalog. Razen planike imajo na izkaznici upodobljen Matajur. V njegovem okrilju živijo, on jim je simbol ljubezni do domačije. V ozadju je še Krn, ki tudi gleda na beneške »briježove« in doline. Ime društva Benečane še posebno vleče. Ime društva je na izkaznici izpisano dvojezično (v slovenščini je v krepkejšem tisku, kar nam daje razumeti, da želijo sodelovati s sedanjima narodnostima v svoji državi. S planinci večinskega naroda želijo sodelovati.

Mogoče bo koga motilo ime novega planinskega društva. Vpraševal bo, zakaj beneško in ne slovensko planinsko društvo kot v Trstu, Gorici in Celovcu. Beneški Slovenci so imeli že pod Benečani nekakšno avtonomijo. Še vedno se jim pretaka po žilah ista kri kot v času landarske in mizerske banke, to je njihove posebne samouprave. Radi se počutijo malo neodvisni od drugih. Slovenski planinci jim seveda ne bomo oporekali te male »planinske avtonomije«. Za razmere, v katerih je nastalo, ima novo društvo kar precejšnje število članov. Posebno je razveseljivo, da so to v glavnem mladi člani. Mladi predsednik, doma je s pobočij Matajurja in živi v Čedadu, je povedal, kako je prišlo do ideje o ustanovitvi društva. Pred letom ali dvema je bila skupina beneških planincev na Krnu in v Lepeni. Tam so se srečali s planinci s Kranja. Beseda je dala besedo, planinsko vzdušje je pripomoglo, da se je porodila ideja. Iz nje je sedaj

zrasla nova planinska tovarišija. Ob tisti priložnosti se je baje oglasila tudi harmonika, ista kot na ustanovnem občnem zboru, in po svoje je pripomogla k nastanku novega društva. Ona in njen lastnik zaslužita častno planinsko priznanje. Ljubiteljem domače glasbe sta že znana, saj sta zmagala na tekmovanju harmonikarjev na Pokljuki.

Predsednik je še povedal, da nameravajo najprej spoznati »briježove« v domači Benečiji od Goriških Brd do Režije. Drug cilj jim bodo gore v Sloveniji. Dobrodošli, dragi planinci iz beneških dolin! Želimo vam, da ne bi imeli težav pri svojem prizadevanju. Kako mi je že dejal eden od sedanjih Čedrnacev tisti večer v prvih urah življenja nove planinske skupnosti? »Povej,« je rekel, »povej našim planincem, da se bodo vedeli ravnati, kakšne težave imate planinci pri vas!« Možu sem ostal dolžan odgovor. Kakšne težave pa imamo pri nas? Največkrat te, da ne vemo, ali se nam ljubi delati malo več ali malo manj. Možakar izpod Kolovrata pa ima za samoumevno, da je vsaka delavnost že povezana s težavami. Dolžni smo jim pomagati. Za konec še zgodnica z ustanovnega zborra. Drugi Čedrnac z beneških »briježov« je, malo za šalo malo za res, takole pozdravil novo bratovščino: »Po naših vasi,« je jau, »premalo karstno, ma sada k'mata društvo, bosta vic ukūpe an bomo tud' karstil' vic.« (Premalo je krstov, zdaj bosta več skupaj, bomo tudi več krstov imeli.) Naj novo društvo pomaga zbirati »ukūpe« razkropljene Benečane an Benečice!

Jože Medvešček,
Kanal ob Soči
Zdenka Trampuž,
Trst

PLANINSKI VEČER KOPRSKIH PLANINCEV

13. marec je bil za koprške planince zelo zanimiv, saj jih je obiskala delegacija SPD Celovec. Delegacijo so sestavljali diški knjižnici. Razstavljene so bile knjige, ki govorijo o boju Korošcev za svoje nacionalne pravice. Ob otvoritvi so bili navzoči predstavniki telesno-kulturne skupnosti, planinskega društva in še nekatere pomembne osebnosti mesta Koper. Na otvoritvi je me drugimi spregovoril tov. Karel Prušnik-Gašper, ki je dejal: »Ne mislite, da se naša borba zaključila ko smo odložili

orožje, oprijeli smo se knjige z obema rokama in ta je postala naše orožje.» Po slovesnosti so povabili vse planince na planinski večer. Ta se je začel ob 18.30 v dvorani koprškega sodišča. Dvorana je bila nabito polna, saj so morali nekateri stati. Najprej je vse navzoče pozdravil tov. dr. Salamun, ki je v svojem govoru še enkrat pogrel željo koroških planincev, da bi si zgradili kočo nekje pri morju. Poudaril je tudi vse ugodnosti take koč in obljubil Korošcem vso pomoč. Tov. Urbajs je prebral kratko zgodovino SPD Celovca in pri poslušalcu ustvaril pravo podobo tega društva.

Potem so začeli s prikazovanjem diapozitivov, ki so nas prepeljali na lepo Koroško. Žal po tej deželi rovarijo razne neonacistične skupine in uničujejo tisto, kar so si Koroški Slovenci priborili s krvjo. Na nekaterih diapozitivih so bile prikazane neonacistične surovosti: Premazani slovenski napisi, uničene slovenske markacije, ipd.

Tomaž Gorenc

30 LET PLANINSTVA V SVOBODI

Pod tem geslom so si ilirsko-bistriški planinci zamislili svoje številne akcije in delovanje svojega društva v tem jubilejnim letu. Resnično, koliko do tedaj zatrtih in zadržanih hotenj in želja se je sprostil

z dnem osvoboditve pred tridesetimi leti! Tako je tudi planinska dejavnost pod Snežnikom, ki je bila več kot dve desetletji prepovedana in preganjana zaživela že v letu osvoboditve leta 1945. Še po svežih sledih bojov in partizanskih skrivnih poteh so pohiteli člani obnovljenega planinskega društva, da bi z gradnjo skromne planinske koč na Sviščakih odprli vrata v čudovit, toliko let prepovedani svet svojega simbola – Snežnika. Zrasla je Cankarjeva koč, nadelane so bile spet planinske poti in ponovno označene s slovensko »Knafelčevsko markacijo«, postavljena je bila skalna piramida, skromno oddaljilo številnim borcem, ki so tu pod Snežnikom ostali za vselej na mrtvi straži. Kmalu so sledila najplodnejša leta planinske dejavnosti.

Tako se danes društvo lahko postavi z marsičem, kar si najbrž ustanovitelji društva pred skoraj 70 leti niso mogli niti misliti. Njihovo začetno delo je bogato obrodilo. Društvo oskrbuje dve lepi planinski postojanki na Sviščakih in na vrhu Velikega Snežnika, skoraj v višini 1800 m. Izpolnjeni so pogoji za množičen obisk še neskalljeni prirodi. Vrh Snežnika obišče vsako leto vse več obiskovalcev od blizu in daleč. Samo v lanskem letu je bilo na njegovem temenu vsaj 10 000 ljudi. Društvo šteje že 800 članov in je daleč najštevilnejše društvo v občini. Največ je mladine zbrane krog svojih učiteljev – planinskih mentorjev na vseh osnovnih

Posebna pisemska kuverta PD Ilirska Bistrica, s katero propagira svoje prireditve

šolah v občini. Močno planinsko skupino pa imajo tudi v bistrškem otroškem vrtcu, kjer nad 100 »cicibanov planincev« marljivo obiskuje bližnje vzpetine, nabira prve planinske izkušnje in tekmuje za »cicibanovo planinsko značko«. Samo lani je društvo organiziralo 34 izletov s poldrugim tisočem udeležencev, pa redne planinske večere, orientacijsko tekmovanje za PREHODNI POKAL SNEŽNIKA, ki ga že četrto leto pripravljajo skupaj z domačimi taborniki, pa spominske pohode na junaške dni osvobodilnega boja. Stalno skrb posvečajo strokovnemu izpopolnjevanju svojih planinskih mladinskih vodnikov, ki jih imajo že 20, in kar 8 učiteljev s planinskim strokovnim tečajem. Konec lanskega leta pa so z organizirano razstavo planinske in jamarске fotografije, skupaj z domačini jamarji in fotoamaterji svojstveno proslavili 90-letnico rojstva rojaka BOGUMILA BRINSKA, znane slovenskega planinca, fotoamaterja ter jamarja. Bili so torej povsod, kjer so lahko s svojim delom, pripomogli k širjenju planinske ideje, zdrave rekreacije v neskaljeni prirodi vsem delovnim ljudem in še posebej mlademu rodu, ki naj v naravi še bolj vzljubi svojo rodno grudo, utrjuje svoje telo in bogati duha.

Ko so ilirsko-bistriški planinci v ponedeljek 24. februarja napolnili veliko dvorano doma družbenih organizacij, na rednem letnem občnem zboru, volili novo društveno vodstvo in sprejemali svoj letni delovni program, so gotovo želeli, k dosežanjim uspehom društva in njegovi tradiciji dodati še nov delež.

V obeh planinskih postojankah bodo izvedli večje adaptacije, pripravili bodo graditev nove planinske postojanke na Orlovici nad Gomanci, planinske poti, ki držijo na Snežnik, bodo opremili s stilnimi tablami in obnovili z markacijami vse dostope na Snežnik. Za Dan borca bodo skupaj s člani reškega planinskega društva PLATAK slovesno odprli lani začeto PLANINSKO POT PRIJATELJSTVA, ki bo povezovala oba Snežnika, našega in hrvaškega. Bogat program društvenih izletov bo potekal pod geslom »NA 30 VRHOV ZA 30 LET SVOBODE«. K rednim dejavnostim, ki so že postala redna oblika dela planinskega članstva društva pa bodo skupaj s smučarskim klubom že sredi marca organizirali prvi zimski masovni vzpon na zasneženi Snežnik. Vzpodbudna je tudi želja mladih, da se v okviru društva oblikuje alpinistična sekcija in prične z alpinistično šolo.

Novo društveno vodstvo je v svoj delovni program postavilo tudi nalogo, da v planinstvo pritegne še več delavcev – neposrednih proizvajalcev. Ob obljubljeni pomoči in sodelovanju občinske sindikalne organizacije jim bo to tudi za gotovo uspelo.

Vojko Čeligoj

MLADI PLANINCI IZ TABORA V SAVINJSKI DOLINI

Pred tremi leti je začela v okviru mladinskega aktiva ZMS delovati planinska skupina. Ko je prilo v njene vrste več mladih, se je formiral mladinski odsek Tabor, ki deluje v okviru PD Vransko-Tabor. V začetku je bilo organiziranih nekaj izletov v bližnjo okolico.

Med člani se je čedalje bolj krepila planinska zavest in ljubezen do narave. Tako že leta 1973 pošlje mladinski odsek tri člane v letni tečaj za mladinske vodnike in enega v zimski tečaj. Začeli smo se ukvarjati z orientacijo. Na samo, da smo se udeleževali orientacijskih tekmovanj, temveč smo bili tudi organizator orientacijskega tekmovanja na Čreti. Pomagali smo pri gradnji planinske koče na Čreti. V tem letu je bila ustanovljena pionirska planinska sekcija v Taboru kot sekcija mladinskega odseka. Organizirali smo triindvajset daljših in krajših izletov, na katerih je bila povprečna udeležba štirinajst oseb. Najmnožičnejši od daljših izletov je bil izlet na Triglav. Organizirali smo nekaj predavanj z barvnimi diapozitivi. Začeli smo s planinsko šolo za pionirje.

Leto 1974 je bilo za mladinski odsek zelo razgibano. Med nami se je rodila želja po svoji planinski koči.

V bližini Tabora je stožcu podoben hrib Krvavica, z nadmorsko višino 906 m. Tu ima svoje bivališče med drugimi živalmi tudi čreda gamsov. Od Čemšeniške oz. Velike planine in Brložna ločita Krvavico dve dolini, po katerih teče čista bistra voda, polna tolmunov.

Med našimi bližnjimi izleti smo si najraje izbirali ta predel. Prvotno smo mislili graditi zavetišče na Krvavici. Ker pa nismo dobili dovoljenja od GG Zalec, smo kupili staro kmečko poslopje na pobočju za Krvavico. To staro hišo smo kupili za dvestopetdeset starih tisočakov. Uvedli smo samoprispevek, nabiralne akcije po kraju, organizirali veselice in uspeli zbrati brez dotacij milijon šeststo tisoč starih dinarjev. Ta sredstva smo porabili za opeko in osnovni gradbeni material. V pičlih dveh in pol mesecih je bilo opravljenih preko tisoč prostovoljnih ur in štirje udarniški prevozi s kamionom. S temi sredstvi smo uspeli zamenjati staro streho z novo. To naše zavetišče je vključeno v Savinjsko krožno pot.

Organizirano je bilo orientacijsko tekmovanje za pokal Črete v občinskem merilu. V počastitev praznika občine Zalec v Taboru smo organizirali enodnevni pohod pod imenom »Po partizanskih poteh in domačijah Tabora«. Mentor pohoda je bil prvoborec tov. Rado Zakojnšek.

V tem letu je bilo organiziranih veliko izletov za mladince in za pionirje.

Tečaja za mladinske vodnike v letnih razmerah so se udeležili in opravili trije mladi, za zimske pa eden.

V prihodnje si prizadevamo in imamo v planu naslednje:

- čimprej dokončati popravilo stare koče in urediti v planinsko zavetišče;
- vzgajati pionirje in mladince v planinskem znanju;
- pridobiti in preko tečajev usposobiti alpinistični kader;
- sodelovati s specializiranimi organizacijami in zvezami in
- organizirati izlete.

Stane Žilnik

OBČNI ZBOR PD NOVA GORICA (17. 2. 1975)

Poleg zastopnikov PZS, SPD Gorica, PD Idrija, PD Tolmina in Obalnega planinskega društva se je občnega zbora udeležil tudi predsednik Izvršnega sveta skupščine občine Nova Gorica.

Poročilo o delu 1250 včlanjenih planincev so prikazala razgibano društveno dejavnost. Številni izleti mladine in starejših članov, predavanja, delo alpinistov, prostovoljno delo, gospodarska dejavnost itd., to je bilo delo sedanjega upravnega odbora društva.

Na občnem zboru so bila podeljena številna priznanja, med drugim je bilo izročeno priznanje dosedanjemu predsedniku Srebrniču in zaslužnemu aktivnemu društvemu delavcu in članu JAHO dr. Andlovicu.

Društvo bo prevzelo iniciativo za zgraditev koče pri Krnskem jezeru, zato je članstvo sklenilo, da bo odslej letna članarina 40 din in da se od tega odvede za novo kočo po 10 din.

Občni zbor je sprejel nova pravila, ki so usklajena z ustavnimi načeli in določili zakona o društvih.

Izvoljen je bil nov upravni odbor, predsedoval mu bo ing. Florjan Hvala.

Po občnem zboru je imel dr. Andlovic planinsko predavanje.

Tone Bučer

OBČNI ZBOR PD KRANJ (25. 2. 1975)

Akademski komorni zbor in recitacija planinskih pesmi so ustvarili prijetno vzdušje za pričetek 75. občnega zbora PD Kranj. Po poročilih o uspešni vsestranski planinski dejavnosti so v razpravi sodelovali tudi predstavniki PZS, sosednih PD, TTKS in predsednik skupščine občine Kranj. Ugotovili so, da je društvo najmočnejši kolektiv športne rekreacije v Kranju in da dosedanji uspehi utemeljujejo nadaljnje financiranje planinskih akcij.

Za predsednika društva pa je bil ponovno izvoljen Franc Ekar.

Po občnem zboru je bil predvajan barvni reportažni film z mladinskega izleta.

Tone Bučer

OBČNI ZBOR PD RUŠE PRI MARIBORU

PD Ruše je imelo dne 21. 2. 1975 redni letni občni zbor ob 16.30 v Klubu delavcev tovarne dušika v Rušah. Pred občnim zborom so bili prikazani barvni diapozitivi in barvni filmi o društvenih izletih.

Občnega zbora so se udeležili zastopniki PZS in planinskih društev: Maribor, Lovrenc na Pohorju, Impol Slovenska Bistrica, Železničar-Maribor, Vuzenica, TAM Maribor, MTT Maribor in Fram pri Mariboru. Občni zbor je kritično ocenil dejavnost v preteklem letu. Predvsem je obravnaval izletništvo starejših in mladine ter pionirjev, planinsko šolo, orientacijska tekmovanja, planinska tabora in drugo dejavnost. Obravnavali so, da je PZS že v začetku sezone odpravila 30% regres. V Ruško kočo so vložili preko 35 starih milijonov, da so jo vsaj delno obnovili, treba pa bo nabaviti še novo notranjo opremo. Društvo se odločilo, da bo oskrbovalo Ruško kočo v lastni režiji in je ne bo več dajalo v zakup. Podjetje Alkrom pa si bo v letošnjem letu z lastnimi sredstvi preuredilo dosedanje dependanso, ki propada.

Občni zbor se je priključil sklepu meddruštvenega planinskega odbora, da mora ostati Ribniška koča še naprej planinska in naj se ne daje v najem Gozdnemu gospodarstvu. Zato predlagajo, da se rok razpisa podaljša za en mesec. PD Radlje se je odpovedalo nadaljnjemu upravljanju Ribniške koče, MDO Maribor pa upa, da bodo PD mariborske regije uspela zbrati potrebna finančna sredstva za sanacijo koče, seveda v okviru potreb in interesov planinske organizacije.

Občni zbor je izvolil nov upravni odbor, kateremu bo tudi v bodoče predsedoval dosedanji predsednik tov. Razpet.

Tone Bučer

XXI. REDNI OBČNI ZBOR PLANINSKEGA DRUŠTVA PTT LJUBLJANA

Naročili so mi, da o našem občnem zboru nekaj napišem za Planinski Vestnik. Bil sem navzoč, bil sem celo delovni predsednik in ne prvič, že skoro »profesionalca«, pa se mi je vseeno dvakrat »zataknilo« ne glede na to, da mi je naš predsednik pripravil lepo napisan »vozni red«. Na vse je mislil, jaz pa sem se

zaklel, da ga ne smem razočarati. Poglejmo nekaj njegovi navodil:

»Občni zbor naj bi se končal do 21. ure. Če bi med občnim zborom prišel še kakšen gost, ali bi se prijavil v razpravi, pa ni bil pozdravljen, ga pozdravi v imenu udeležencev občnega zbora.«

15. februarja je naš PD na XXI. rednem letnem občnem zboru polagalo obračun svojega enoletnega dela. Občnega zbora so se udeležili najvišji predstavniki planinskih organizacij tako tov. Božo Škerl, predsednik PZJ in PZH, dr. Miha Potočnik, predsednik PZS, delegacije vseh poštinskih planinskih društev Slovenije in PD PTT iz Zagreba, Tuzle in Reke, delegacije planinskih skupin iz Kranja, Nove Gorice, Novega mesta, Trbovelj, Vojašnice Ljube Šercer, številni zastopniki raznih PD iz Ljubljane in družbeno političnih organizacij.

Člani upravnega odbora, predvsem predsednik, predsednica gradbenega odbora za razširitev Poštarske koče na Vršiču, blagajnik, načelnik gospodarskega oddelka, načelnik mladinskega oddelka, so podali obširna in izčrpna poročila o delu društva, o naporih za izvršitev programa, predvsem pa o nalogah, ki društvo čakajo v tem in prihodnjem letu. Tu ne morem naštetih vseh nalog, dosti jih je, prepričan pa sem, da jih bo novi upravni odbor opravil tako uspešno kakor vsa leta nazaj.

V imenu PZJ in PZH je občni zbor pozdravil predsednik tov. Božo Škerl. Pohvalil je vzorno delo društva, postavil PD PTT Ljubljana za vzor vsem planinskim organizacijam predvsem v pogledu sodelovanja in navezovanja stikov z bratskimi planinskimi organizacijami, za nesebično posredovanje izkušenj, za kar ima velike zasluge predvsem predsednik društva tov. Jože Dobnik. PZH je tov. Dobniku podelila zlati znak PZH, posebej pa mu prinaša še darilo PZJ Monografijo Jugoslavije, kot znamenje priznanja za delo, pomembno za jugoslovansko planinstvo.

Med tem sem se oziral na vozni red, gledal na uro, da ne bi prekoratil tiste 21. ure. Zato sem brž pozval tov. dr. Miha Potočnika, predsednika PZS, da bi podelil častne značke PZS. On pa mi pravi: »Ali dovoliš, da preje nekaj povem?« Kaj sem hotel, dal sem mu besedo in mi ni žal.

S svojimi preprostimi, toda klenimi besedami je segel v srca vseh navzočih. Rekel je, da z veseljem pozdravlja naš občni zbor, da to, kar pravi, ni fraza. Izraža zadovoljstvo, da lahko izvrši sklep PZS o podelitvi častnih značk članom PD PTT Ljubljana, da je značk precej, vendar še vedno premalo za tako delavno društvo. Nato je podelil 7 zlatih, 8 srebrnih in 10 bronastih značk. Tudi jaz sem dobil zlato. Ko mi jo je izročal, mi je še posebej

rekel: »Ti jo pa res zaslužiš, nocoj najbolji garaš.« Vidite, njemu ne zmanjka šegavosti.

Ali me je značka zmešala ali kaj, po podelitvi sem se v imenu vseh začel zahvaljevati predsedniku PZS, čeprav sva se s tov. Dobnikom dogovorila, da se bo PZS zahvalil on, ki je kot prvi na seznamu prejel najvišji častni znak PZS.

No, dalje je potekalo zopet vse v redu. K besedi se je priglasilo še več predstavnikov raznih planinskih društev, vsi so našemu društvu čestitali k uspehom, se priporočali za sodelovanje, pa tudi pomoč v zvezi z gradnjo na Vršiču so nam obljubili.

Občni zbor smo končali natančno po programu in nadaljevali na prijetnem družabnem večeru s plesom in srečolovom v restavraciji ljubljanskega PTT podjetja.

Jože Praprotnik

ZNAČKA »LOŠKE PLANINSKE POTI« SLEPIM PLANINCEM

Komisija za Loško planinsko pot pri PD Škofja Loka je po predloženih dnevnikih o prehojeni poti ugotovila in potrdila, da je 16 dnevnikov last slepih planincev in njihovih vodnikov iz Ljubljane. UO PD je na predlog komisije sklenil, da se značke LPP podeli na primerno slovesen način. Dogovorjeno je bilo, da se srečamo 18. I. v lovski koči na Križni gori, ki je oskrbovana v sobotah in nedeljah. Sobota 18. I. je bila pusta in deževna. Slepi planinci so se pripeljali iz Ljubljane, člani komisije LPP pa iz Škofje Loke, ker so hoteli slepe tovariše spremljati celo pot iz Stražišča pri Kranju do Križne gore.

Kratek pozdrav in zakoračili smo po poti proti vasi Čepule. Rahlo je deževalo. Takoj smo opazili, kakšni skupini smo se priključili. Nič omahovanja, ne tipajočega koraka v temo, temveč trden korak izkušenega utrjenega planinca, ki ve, kaj zmore. Kmalu smo bili na Čepulah, kjer smo se v prijazni gostilni Na vrhu okrepčali. Po počitku smo preko Lavtarskega vrha in Križne gore prišli do križnegorske cerkvice, kjer na robu jase stoji lovška koča.

Po kratkem nagovoru je predsednik PD Škofja Loka podelil 16 ličnih značk »Loške planinske poti« in jim zaželel še mnogo uspehov, veselja in sreče po planinskih poteh. V imenu slavljenec se je PD Škofja Loka zahvalil predsedniku kulturno-športnega društva osnovne organizacije slepih tov. Stane Pirc.

Razumljivo je, da imajo velik delež pri uspehih slepih požrtvovalni vodniki, med njimi tov. Ivan Bizant, direktor Centra slepih iz Stare Loke. Vsi slepi oz. slabovidni planinci imajo za seboj že mnogo zahtevnih vzponov po visokih gorah, zato

dobi nevednež občutek, ko jih gleda pri hoji, kot da so na sprehodu. Predsednik PD Železničar iz Ljubljane tov. Pavle Cigler, ki se tudi včasih udeležuje njihovih izletov, jim je takoj po tej kratki slovesnosti razdelil dnevnike »Zasavske transverzale« in TV transverzale, kar dva naslednja cilja.

M. Mrak

SREČANJE S TOVARIŠEM MALGAJEM

Miro Malgaj je že skoraj dve desetletji laborant v evropsko znanem zdravilišču Laško, kjer dan za dnem sprejema na pregled krvi vedno nove paciente tega zavoda. Je mož visoke postave z naočniki svetlečih se okvirjev, za katerimi mežikajo dobrotljive oči človeka, ki vzbuja spoštovanje.

Srečala sva se sredi dela v laboratoriju zdravilišča kot stara planinska znanca. Ker vem, da je izredno zavzet planinec in funkcionar, odlikovan z bronastim in srebrnim častnim znakom Planinske zveze Slovenije, sem ga prosil za razgovor.

Pred več kot pol stoletja se je rodil v Trbovljah. Za planine sta ga navdušila najprej oče, nato pa še znani trboveljski planinec, že več let pokojni Polde Majdič. Mnogo starejši mentor Majdič ga je ob sobotah večkrat nagovoril, da mu je pomagal znositi na planinsko postojanko na Mrzlici marsikateri material, ki so ga na koči nujno potrebovali.

V drugi svetovni vojni je bil izseljen v Srbijo. Po vrnitvi domov je služil vojaški rak v Mariboru in tam opravil izpit za medicinskega laboranta. Po vojaščini 1948 se je takoj zaposlil kot laborant v vojaškem zdravilišču v Rimskih Toplicah, kjer je služboval polnih deset let. Tu je spoznal zdravnika dr. Barleta, ki ga je po preselitvi v Laško nagovoril, da je z njim odšel tudi on. Tako je Miro že prek 17 let član kolektiva zdravilišča Laško, kjer je bil prvi predsednik upravnega odbora in kasneje večkrat predsednik delavskega sveta.

Navdušeno mi je pripovedoval o gradnji koč na Kopitniku. Koča je sicer last PD Rimske Toplice, vendar to njega, ki je gospodar koč, ne moti, saj je kljub preselitvi v Laško še vedno funkcionar PD Rimske Toplice. Vesel je vsake moralne še bolj pa materialne pomoči, ki jo dobi društvo za kočo bodisi od PZS, občine ali od kolektivov. Poudaril je, da je tudi zdravilišče Laško prispevalo precejšen delež z odejami in jedilnim priborom. Koča na Kopitniku je že sedaj odprta vsako soboto in nedeljo. Tako zelo je zaljubljen v novo kočo, da jo je v lanskem letu obiskal nad šestdesetkrat. Ob sobotah in nedeljah prepleskal domala vsa okna in vrata. Na ta način društvu prihranil lepe denarce. O številu prostovoljnih

delovnih ur ne vodi evidence. Zato pa mi je pokazal skrbno sestavljeno evidenco o tistih obiskovalcih Kopitnika, ki imajo posebne legitimacije za pridobitev častnih znakov koč na Kopitniku. Srebrni ali zlati znak dobe tisti planinci, ki več kot desetkrat ali dvajsetkrat peš obiščejo Kopitnik. Tovariš Malgaj je predsednik komisije za podelitev častnih znakov Kopitnika. Zanimanje za Kopitnik je iz dneva v dan večje. To je nedvomno v veliki meri zasloga Malgaja, skromnega človeka, a velikega planinskega entuziasta.

Viktor Kojc

GREGA VERBUČ

Konec februarja, v zimskih dneh, ki so tako stanovitno kazali pomladni obraz, smo se morali za vselej posloviti od Gregorja Verbuča, uglednega, trdnega gospodarja v Šmihelu nad Mozirjem. Med številnimi pogrebi, ki so se zbrali s Podgolt, iz Šmihela, iz Mozirja, Lepe njive in iz drugih krajev, je bilo tudi precej planincev. Prišli so počastiti spomin na moža, ki je bil s planinstvom na Mozirskih planinah tesno povezan.

Njegova Verbučka planina je bližnja sosedu Murave, pod katero stoji ena od prvih skromnih slovenskih planinskih koč – še iz prvih let SPD, saj so jo Mozirjani pod Kocbekovim vodstvom postavili že leta 1896. Koča se je do leta 1941 lepo razvijala, med vojno pa je pogorela. Ko smo se Celjani leta 1946 lotili obnove te postojanke, smo se oprli na domačine, na Mozirjane in podgoltске domačije od Lepe njive do Radekunde, od dna doline do Gostčnika – Naraločnika, Verbuča in Kebra. Če bi ne bili tako ravnali, bi ne bili mogli od avgusta do novembra v letu 1946 postaviti na noge do tal požgano postojanko. Z njihovo pomočjo smo jo odprli še pred zimo.

Pokojni Grega je bil vsa leta od 1946 dalje najboljši sosed, podpornik in zaščitnik Mozirske koč. Vrata njegovega doma so nam bila vselej odprta, naši oskrbniki, med njimi tudi zgledni Jaka Robnik iz Luč in neugnani čudodelec Gustl Tajhmajster so z Verbučovo podporo lahko vselej in ob vsaki uri računali. Nanj smo se obračali odborniki kot na svojega človeka in nikoli nismo bili razočarani. Bil je res človek zlatega srca, zvest in odkritosrčen prijatelj, pravi predstavnik tistega trdnega, zanesljivega slovenskega kmetstva, v katerega so zaupali Levstik, Finžgar in Prežih, narodne plasti, ki je obenem v sodelovanju s progresivnimi ljudskimi silami prestala »narodni bankrot«, o katerem je tako bridke besede zapisal Ivan Cankar. Zato se je Šmihel in z njim Verbuč požrtvovalno izkazal v boju za narodni obstanek v letih NOB. Verbučka

Gregor
Verbuč

planina je bila partizanska javka vse od l. 1941, Verbuč sam pa je bil s partizani ves čas povezan in je mnogo žrtvoval, tvegaj svoj dom in družino. Vrsta partizanov ga je poznala pod imenom Jurček. Njegov spomin je z udeležbo na pogrebu počastila tov. Ela Ulrih-Atena, danes član Izvršnega sveta in predsednica Komiteja za vzgojo in izobraževanje SR Slovenije. 6. januarja 1943 je bila v boju z Nemci ranjena v Slatinah pri Šmartnem ob Paki in se je nato sama prebijala do Verbuča dve noči in en dan in to v nemški hajki, ki je divjala pod Goltmi. Verbuč jo je takoj odpeljal v svoj pastirski stan na planini. (Več o tem gl. v PV 1957, str. 260, 261.)

Verbučev dom je eden od dragocenih slovenskih oporišč z globokimi temelji, ki jih predstavljajo hribovske samine na obeh straneh Savinje, vse od Ljubije in Belih Vod do Podolševe in Matkovega kota. Nekatere od njih so podlegle času, večina pa še stoji, živi in izpričuje svojo vrednost za slovenski prostor ob vroči severni meji. Z Gregorjem Verbučem se je poslovil od nas eden od bistrih, premišljenih in zavednih gospodarjev, žilavih in podjetnih, polnih ljudske modrosti in zvestobe do izročila, s katerim smo preživeli doslej, s katerim se zdaj oklepamo pridobitev narodnoosvobodilnega boja in z zaupanjem zremo v bodočnost.

Tako so odzvenevale poslovilne besede na šmihelskem pokopališču. V imenu slovenskih planincev se je od pokojnika poslovil prof. Tine Orel z zatrdilom, da ga

planinci ne bomo pozabili. Ostal nam bo v spominu in v srcu s svojo vedrino in s svojo ljubeznijo do rodne grude. Na pogrebu so bili navzoči tudi univ. prof. dr. Jože Goričar, mozirski rojak, predsednik PD Celje Fedor Gradišnik in PD Mozirje Matevž Aubrecht.

T. O.

V SPOMIN FRANJU ZORKU

Mrzlega januarskega popoldneva smo se poslovili na brežiškem pokopališču od Franja Zorka ki je bil v Posavju več desetletij najprizadevnejši planinski delavec. V imenu Šentlencarčanov, kjer je živel pokojni Franjo zadnja desetletja, se je poslovil od njega sosod Vidmar, ki je spremljal pokojnika od rojstva v Zidanem mostu v meščansko šolo v Celju, kmalu nato na rusko fronto v 1. svetovni vojski in v ujetništvo. Po razpadu Avstro-Ogrske se je boril pokojni Franjo kot Maistrov borec na Koroškem. Ko je utihnila vojna vihra, je prišel pokojni Franjo v Brežice in bil tu vrsto let občinski blagajnik. Tedaj je začel delati za planinstvo v Brežicah in v Posavju.

Okupator ga je že pred splošnim izseljevanjem z družino vred naložil na kamion in ga nekje na Hrvaškem v nekem gozdu pustil skoraj golega in bosega; z družino se je nekako prebil na Kočevsko in se takoj pridružil neki partizanski skupini. Bili so izdani, tako da so Italijani vse žive zajeli. Italijansko vojaško sodišče ga je obsodilo na 18 let težke ječe. Po kapitulaciji Italije je pokojni Franjo pobegnil iz zapora in bil pri partizanih do osvoboditve.

Potem je delal do upokojitve na Gozdni upravi.

Franjo
Zorko

Po upokojitvi se je pokojni Franjo še bolj posvetil delu v Planinskem društvu Brežice, v gasilskem društvu in v drugih društvih. Za svojo 75-letnico je bil zadnjič na Triglavu.

V imenu Planinske zveze Slovenije se je od pokojnika poslovil urednik Planinskega Vestnika prof. Tine Orel. Pokojni Zorko Franjo bo še dolgo ostal med nami kot lep zgled pravega planinca, ki je do zadnjih dni delal za planinstvo in se tako rad zatekal v naše gore.

Propagandist domačega planinskega društva prof. V. Sunčič se je poslovil od pokojnika in se mu zahvalil za delovanje v tem našem najvzhodnejšem planinskem društvu v letih, ko so se mnogo mlajši izgovarjali in se branili te nevhvaležne dolžnosti. Brežice so se od Franja Zorka res dostojno poslovile.

V. Sunčič

UIAA SE ZAHVALIJE

Redakcija biltena UIAA se je v št. 8/74 na vidnem mestu zahvalila za gostoljublje, ki ga je v Delnicah izkazala PZJ in z njo PSH. Generalna skupščina UIAA v Delnicah je bila prežeta z navdušenjem nad lepoto Delnic in okolice, nad ljubeznim sprejemom in dobro organizacijo. Odborniki UIAA iz vseh koncev planeta, pravi zahvala, so bili ganjeni nad vsem, kar so doživeli pri nas. Poročali smo že, da so se udeležili tudi tabora na Plátku in da je dr. Jean Juge, predsednik UIAA, požele za svoj govor na Plátku buren aplavz. Več tisoč planincev iz vse Jugoslavije si je preko dr. Jeana Jugea, ki pri 60 letih še pleza smeri šeste stopnje, podalo roke s številnimi zastopniki planinskih organizacij iz vseh kontinentov. 100-letnica jugoslovanskega planinstva je tudi s tem dobila poseben poudarek, saj so prišli v Delnice odposlanci japonskega AC (3), SZ – Vitalij Abalakov in Černišov, Maroka, Italije, Luksemburga, Liechtensteina, Peruja, Poljske, Švice, ČSSR in drugi ugledni planinski organizatorji.

T. O.

AKCIJA »HODIMO« V LOČAH

17. novembra so člani PD Loče pri Poljčanah v sodelovanju s TVD »Partizan« organizirali množično akcijo »Hodimo«. Čeprav se je zadnje dni pred akcijo obetalo slabo vreme, je bila udeležba razveseljiva za tako majhen kraj. Na pohod po novo markirani planinski poti od Boča do Loč (4 ure hoda) je prišlo 84 udeležencev.

Društvo bo take akcije še organiziralo.

F. Mali-Filutek

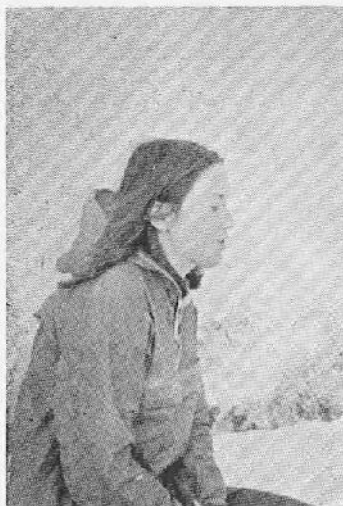
JOŽICI DOLINARJEVI V SLOVO

Svež dih je zavel prek zasneženih gora nad Tamarjevo dolino. A ta dih je bil težak, senca žalosti je padla nad goro. Težka je izguba mladega življenja. Joži, usoda ti ni bila naklonjena, pozabila je nate.

Opojnost v premagovanju sten in grebenov so bile stvari, ki bi jih ne zamenjala z ničimer drugim. Celó v težjih stenah, tudi v Triglavu, v snežnem viharju na grebenu Matterhorna, na Mont Blancu in drugod si vztrajala in dosegla svoj tako zaželen cilj. S svojimi plezalnimi vzponi v Storžiču, Koglu, Štruci, Triglavu, Jalovcu, v Paklenici, bolgarskih gorah, italijanskih Dolomitih in Centralnih Alpah si vedno pokazala nepremagljivo ljubezen do gora. Tako rada si zahajala za Ak. Sanjala si o bodočih ciljih, bila si še mlada. A sanje so se porazgubile na razu večnosti.

V naših vrstah je s tvojim odhodom nastala globoka vrzel. Svoje naloge si opravljala vestno, požrtvovalno in z veseljem. Slehernemu iz naše alpinistične družine je pri srcu hudo, kot bi izgubil svojo sestrico. Pogrešali te bomo, Čbelca naša! Spomin na tvoj vedri nasmeh in prekaljeno tovarništvo nam bo svet.

AO Tržič

Jožica Dolinar

Opomba: Jožica Dolinar (24 let) se je smrtno ponesrečila 8. 3. 1975 pri sestopu z vrha Srednje Rateške Ponca. Bila je ne navezana, sestop tam ni težak, previdnost pa je potrebna. Sneg ni bil zanesljiv, vdrlo se ji je, omahnila je, se lovila s cepinom, potegnilo ga ji je iz rok in omahnila je čez visok prag. Tovariš jo je skušal ustaviti, ko je drsela, a brez uspeha.

ALPINISTIČNE NOVICE

CIMA SU ALTO PRVIČ BREZ BIVAKIRANJA

Češkoslovaški plezalci so 1. 1974 splezali nekaj vzponov v italijanskih Dolomiti. Najpomembnejši izmed njih je bil tretji vzpon po smeri Ignazia Piussija na Cima Su Alto (VI+, A3). Mlada plezalka Josef Nežerka ter Vladimir Charousek sta ga absolvirala v rekordnem času dvanajstih ur, brez bivakiranja, kar se je zgodilo sploh prvič (Piussi je bivakiral dvakrat). Najtežji del smeri, pet sto metrov visoko in pretežno previsno steno, sta Nežerka in Charousek premagala uspešno v prvem poskusu.

Imela sta tudi precej sreče: enega od njiju je zadel v glavo drobir kamnitega plazu, plezalec je zdrsnil in se ujel brez hujših posledic.

V. B.

ZABETONIRANI KLINI V PLEZALNIH SMEREH

Poleti 1973 je znani nemški alpinist Pit Schubert v sporazumu z DAV in sekcijami v Kufsteinu in St. Johannu opremil tri smeri v Wilder Kaiser z masivnimi varovalnimi klini na stojiščih: vzhodno steno Fleischbanka (I), jugovzhodno steno Fleischbanka (V-), raz Christaturma (IV do V) in južno steno Untersberga. V načrtu za tako zavarovanje so še smeri v Predigtstuhlu in druge. DAV je februarja 1974 sklical konferenco o tem dejanju, navzoč je bil tudi znani Wastl Mariner z delegacijo OAV. Nad sto ekstremnih alpinistov se je na konferenci dajalo za in proti. Navzoč je bil tudi Dieter Hasse, naš dobri znanec, v 60 letih tega stoletja zelo upoštevan plezalec (direttissima v Cini 1958), ki je v diskusiji sodeloval z novo mislijo: V težkem raztežaju vsak poskuša zabiti vmesne kline, če tudi slabo sedé. Če pa plezalec ve, da je spodnji stojiščni klin zanesljiv, je tveganje vabljivejše, plezalec pleza prosto, ker ga to bolj mika. »Večina težkih smeri je danes preveč 'poklinjenih', ne nazadnje zato, ker manjkajo dobra stojišča. Če bodo na stojiščih zanesljivi klini, bodo plezalci mimo slabo sedečih plezali prosto.«

Pit Schubert je navzoče potolažil drugače: »Ne bojte se, da bi se opremljanje smeri preveč razpaslo. Da sem opremil vzhodno steno Fleischbanka, sem moral smer trikrat preplezati in žrtvovati več nedelj. Drugi so se mi smejali in - plezali.«

T. O.

STARANJE

Jean Sesiano, avtor, ki smo ga že nekajkrat navedli v tej rubriki, je po reviji »Scientific American« v Les Alpes 1974/1 povzel ugotovitve, kako, s kakšno hitrostjo v zrelih letih pešajo človeški organi in funkcije. Možgani in živčni refleksi se razmeroma dobro drže, srce in pljuča hitreje popuščajo, kar pomeni, da sta kardio-vaskularni in respiracijski sistem prej zadeta. V članku je grafično ponazorjeno, kako se pešanje pozna pri 40, 50, 60 in 70 letih, za koliko procentov upada moč in funkcijska sposobnost. Najhitreje slabe pljuča, slede ledvice, srce, metabolizem, za temi šele refleksi in možgani. Predpostavlja se, da doseže človek maksimum pri 30 letih. S športom usihanje človek lahko zavira, vendar se prej ali slej izkaže, da zgornja lestvica, grafično prikazana, drži.

Grafikon kaže krivuljo, kako pada teža možganov, z njo je v drugem grafikonu prikazano, da refleksi od 30. do 45. leta popuščajo, nakar se več let drže na istem nivoju. Metabolizem začenja slabeti že pri 35. letih, vendar vsi trije sistemi nimajo zastrašujoče krivulje. Drugače je pri srcu in ledvicah. Pljučna kapaciteta je pri 75 letih za 50% manjša od one pri 50. Raziskava je odkrila za planince - alpiniste pomembna dejstva.

T. O.

LO SCARPONE PREMINUL

Milanski alpinistični list »Lo Scarpono« je po 40 letih plodnega delovanja preminul. Izdajati ga je začel Gaspare Pasini, izšel je vsakih 14 dni, prinašal je sveže alpinistične novice, predloge za nove smeri in ponovitve, diskusije in polemike. Requiem za »Scarponem« je alpinistična publika vzela z obžalovanjem na znanje. »Bolletino Ufficiale del CAJ« je nekam brezbarven, suh, »Lo Scarpono« pa je znal združevati alpiniste najrazličnejših nazorov. Upajmo, da bo spet oživel.

T. O.

GASTON REBUFFAT JE USPEL

Zdaj bo kmalu star 54 let, še vedno velja za enega najboljših alpinistov na svetu, velikega stila v ledu in skali, obenem pa je ugleden avtor in fotograf. Poleti biva v Chamonixu, tam ima svoj »chalet« s pogledom na Aig. du Midi in Mt. Blanc. Poleg tega ima hišo v Cannes na Côte d'Azur, tam prebiva pozimi. Ima tri otroke od 15 do 25 let, ki pa ne gredo po očetovih stopinjah. Rebuffat ne hodi za kli-

enti. L. 1972 je prek vzhodne stene Capucina vodil 74-letnega Angleža. Tudi smuči je odložil, ne vodi več smučarskih tečajev. Pozimi piše in predava. Doslej je izdal 12 knjig, izšle so tudi v nemščini, japonsščini, angleščini, finščini, italijanščini, španščini, češčini, romunščini in bolgarščini. Posnel je tudi film »Zvezde in viharji« in še nekaj drugih. Zdaj je pripravil knjigo o Mt. Blancu, vsak čas bo na svetlem knjiga o les Ecrins in o Berner Oberlandu. Za knjigo o Dolomitih mu bo napisal tekst R. Messner.

Rébuffat je kot vodnik plezal tudi v Vzhodnih Alpah, posebno v Wilder Kaiserju. Z nekim zobozdravnikom iz Reimsa je opravil deveti vzpon po Walkerju in severno steno Eigerja. Na Matterhorn je prvi plezal po vseh grebenih, ki drže nanj. S Frendojem je opravil prvo ponovitev Walkerja, devet let za Cassinom.

T. O.

ENSA – DRŽAVNA ŠOLA

Ecole Nationale de Ski et Alpinisme, ki jo tudi nekateri naši alpinisti od blizu poznajo, je od države močno dotirana ustanova. Tečajniki plačajo 18 fr. na dan, ca. 10 DM, torej 60–70 din, torej komaj preživnino. Sedanji direktor Henri Settour je izračunal, da stane vsak tečajnik dnevno 110 frankov, državna podpora je torej res izdatna. ENSA je vzorna alpinistična šola, skoraj vse alpske dežele jo imajo za vzor – le da jim manjka sredstev pa tudi organizacijsko so slabše. Poleti 1874 je ENSA prvič povabila nemške vodniške kandidate na tečaj. Šola je nastala v letu 1943, v Alpe d'Huez je bila smučarska šola, v la Grave v Dauphiné pa alpinistična. Leta 1954 je dobila takšno nastanitev, ki jo ima danes. Zasluge za to ima takratni športni minister Maurice Herzog. Zanj so adaptirali hotel iz leta 1900. Letos pa se bodo selili v novo zgradbo, ki bo imela v vsaki sobi kopalnico in telefon. 50 do 150 vodniških kandidatov lahko sprejme ta ambiciozna ustanova, v novi stavbi jih bo lahko 220. Dozdaj so letno dosegali 2900 učnih ur. Sprejem v ENSA ni kar tako. Aspirant mora doma opraviti sprejemni izpit. Sledi prvi tečaj 5 tednov, na kar se opravlja izpit za pomožnega smučkega učitelja. Po dveh letih prakse se lahko kandidat prijavi v drugi štiritedenski tečaj. Po končanem tečaju sledi izpit, na kar dobi naslov moniteur national, smučarski učitelj.

Vsako leto izobrazijo 200 do 250 smučarskih učiteljev. Kandidatov je več, vendar je kapaciteta omejena. Gorskih vodnikov izuče kakih 50 na leto. Vsak vodnik opravi dva tečaja na leto, v dveh letih, najkasneje v petih letih, nakar sledi pettedenski tečaj za vodniškega aspiranta.

Šele za tem pride pettedenski tečaj, ki se konča z vodniškim izpitom.

Francozom je mnogo na tem, da imajo v tečajih tudi inozemce. Že dvakrat so imeli južne Korejce, ki se pripravljajo na ekspedicijo v Himalajo, trikrat so bili v ENSA Španci. Vsake dve leti prirejajo tečaje za vrhunske alpiniste vseh narodov na svetu. Tečaj traja tri tedne. Vsako leto se tu izuče smuči učitelji iz petih kontinentov in nato seveda uče doma francosko smučsko tehniko.

T. O.

MESSNERJEV EIGER

Konec avgusta 1974 je Reinhold Messner četrtrič naskakoval severno steno Eigerja in jo zmogel v 10 urah. Njegov tovariš v navezi je bil znani Peter Habeler, 32-letni plezalec iz Zillertalskih Alp. Prehitela sta tri naveze in se odrekla bivaku. S Kleine Scheidegga sta odšla ob 5, ob 15 sta stala na vrhu.

V članku »Osem let in deset ur za Eiger« v »Der Bergst.« 1974/11 je R. Messner zapisal, da sta se pred osmimi leti s Petrom dvakrat slabo domenila, nato so minevala leta z ekspedicijami, z drugimi cilji in prišlo je l. 1974. To pot sta odpotovala skupaj in prišla do »Težke počti«, ki so jo preplavljali slapovi. Umaknila sta se, se odpeljala v Zermatt in preplezala severno steno Matterhorna, čeprav sta v zgornji tretjini doživela nevihto s točo in treskanjem. Teden za tem sta se umaknila s Kleine Scheidegga, ker je ob petih zjutraj lilo kot iz škafa. 14. avgusta je bila stena sicer precej mokra, vendar sta vstopila za tremi drugimi navezami. V temi sta zagledala svetlobna SOS znamenja – neke na drugem snežišču. Šele pod »Težko počto« sta se opremila, navezala na 50 m vrvi in kmalu dosegla Hinterstoisserjevo prečnico, prek katere so pljuskali slapiči. Nato sta se držala raje kopnega kakor snega in dohitela Poljake, ki jih je prišel reševati helikopter, eden od njih si je namreč prejšnji dan zlomil nogo – padel je 40 m globoko. Messner je bil navdušen nad preciznim reševanjem s helikopterjem: nobene napake ni opazil.

Nad drugim snežiščem sta imela srečo, kajti led je oklepal kamenje in tudi ledene sveče se niso lomile. Na »Rampie« sta dohitela štiri Avstrijce, ki so plezali v steni počasi in zanesljivo že tretji dan. Spustili so ju naprej in ob 12 sta bila že pri Pakju. Izstopne počti sta dosegla že požledenele, zato sta s plezanjem nadaljevala in sedla na vrh deset ur po vstopu v to še vedno problematično steno, ki je tudi Messnerja vprašala, po čim je. Ko jo je zvečer po kopeli ogledoval iz hotela na K. Scheidegg, se mu je zdela prav tako očarljiva, kot da je ne bi bil preplezal.

T. O.

IZ PLANINSKE LITERATURE

PETSTO ODMEVOV Z GORA – Z RTV

Pravzaprav sta v enem jubileju skrita dva jubileja – 500 odmevov v 10 letih. Vsak zase zasluži svojo pozornost, najbolj pa sama vsebina oddaj, ki je izrazito planinska. S to redno oddajo na II. programu ljubljanskega radia, ki je nastopila svojo pot v radijski eter pred desetimi leti, smo se tudi Slovenci zapisali med alpske narode, ki za propagando planinstva uporabljajo sodobna sredstva javnega obveščanja. Vsebina oddaj zajema 23 področij, dovolj pestro, da zajame vsa področja človekovega snovanja v gorah. Odstopimo mesto statistiki, potrebni zapisovalki tistega, kar bi sicer ostalo skrito. V skupni minutaži 9738 minut so v petsto odmevih z gora nastopile naslednje teme (število oddaj, odstotek):

Slavni planinci 14, 2,8%; Gorska flora in favna 24, 5%; Varstvo narave (gorska straža, kultura itd.) 20, 4%; Gorski vodniki (nosarji, oskrbniki) 8, 1,6%; Meditativni prispevki 64, 14%; O rezervatih in narodnih parkih 8, 1,6%; Priložnostne oddaje pred prazniki (Dan planincev, 29. november, Novo leto) 15, 2,7%; Reporatažni zapisi 58, 12%; Smučanje, turno smučanje 4, 0,8%; Vazneje maršrute (podrobni opisi in doživljaja) 16, 2,8%; Zapisi o planinskem gospodarstvu 12, 2,5%; Literarno obdelane teme o planinstvu 38, 8%; Beseda o zdravju na planinskih poteh 4, 0,8%; Posamezna geografsko zaokrožena planinska področja 33, 7%; Alpinistične teme 26, 5,2%; GRS, preventiva, nesreče, plazovi, vreme 44, 9%; Spominski prispevki 13, 2,7%; Planinska tematika iz NOB 12, 2,5%; Razmišljanja o človekovem odnosu do gora in narave 10, 2%; Teme s tujih planinskih področij in jugoslovanske odprave v tujino 34, 7,2%; Različni osebnostni intervjuji 2, 0,4%; O fotografiranju v gorah 2, 0,4%; Glasbene planinske oddaje 22, 4,3%.

Odstotki namenjeni posameznim področjem gotovo ne kažejo, česa so si poslušalci najbolj želeli, so pa okvirna informacija, na katerih področjih je izpovedna moč planinske dejavnosti najbolj intenzivna. Število oddaj tudi pove, da je »notranjemu odmevu« planinstva bilo namenjenih več oddaj kot npr. planinskim veščinam ali zgodovini. Iz strukture je razvidno, da pa oddaje niso bile namenjene posameznikom, ki so sodelovali pri teh oddajah, temveč so bile kot reporatažni zapis ali literarno obdelana tema namenjene vsem planincem.

Odmevi z gora so se kot oddaja na II. programu ljubljanskega radia in kot

vsebinska zasnova že ustalili. Dobili so domovinsko pravico že zaradi omenjenih atributov, ki jih rabi planinska dejavnost in tak obveščevalni medij, kot je radio. Pravzaprav je nenavadno, da je slušna planinska informacija prehitela optično na televiziji, saj čar gora je zlasti v vizuelnem uživanju. Res pa je, da ima planinska organizacija izredno srečo, da ima v osebi prof. Marijana Krišlja neutrudnega urednika, v vodstvu radijskega programa pa ljudi, ki znajo ceniti pomen planinskega fenomena. Vse to zgovorno dokazuje, kako so planinske teme aktivno vključene v družbeno dogajanje in v kakšni meri obravnavajo tematiko, ki iz odnosa človek–narava oziroma bolje človek in gora in se v ta odnos spet vračajo.

Zasluga urednika Odmevov z gora je tudi, da je planinsko tematiko vključil še na druge programe ljubljanskega radia, od I. programa v obliki aktualnih reporatažnih zapisov prek II. programa kot Odmevi z gora do stalne Rubrike za planince v okviru oddaj na valu 202. Tako organizacijsko zahtevno in redaktorsko široko dejavnost je postala že kar naporno in zahteva celega človeka.

Več kot sto sodelavcev od stalnih do priložnostnih je redaktor oddaj povezoval v nekakšen mozaik profilov planincev, ki zahaja v gorski svet in ve o tem nekaj povedati. Tudi te oddaje imajo svoj krog sodelavcev, kot ima Planinski Vestnik svojega, kar pomeni, da so tudi Odmevi z gora povečali krog planinskih kulturnih delavcev. Prav je, da se poleg urednika oddaj na tem mestu spomnimo še tov. Lili Krek in drugih vidnih sodelavcev, ki so bodisi botrovali samemu začetku, tov. Tineta Orla in sodelavcev, pa tudi onih, ki so neposredno brali, npr. Braneta Prestorja idr.

V vrsti radijskih hiš v Evropi je slovenski radio razmeroma zgodaj začutil potrebo po planinskem obveščanju, sprva po občasnem poročanju, dokler ni pred 10 leti organizirano in za stalno prešel na ustrezno radiofonsko obliko. Zamuda, o kateri na vseh področjih slovenskega snovanja v primerjavi z razvitejšimi deželami tako radi govorimo, na radijskem programu sploh ni velika.

V spremljanju dogajanja, ki so zajela naš gorski svet, je imela oddaja neko družbeno vlogo. V njej so spregovorili planinci-strokovnjaki na svojem področju in s tehtno besedo vplivali na premalo odtehtane zamisli pri preoblikovanju gorskega sveta v tehnično-gospodarske namene. Res je, da radijski odmevi zahtevajo bolj angožiranega poslušalca, kajti

radijska minuta je nekaj drugega kot stran besed, ki jo bralec lahko znova prebere.

Redakcija Odmevov z gora je zbrano gradivo skušala aktualizirati tudi tako, da ga je v knjižni obliki prek planinske zbirke založbe Obzorja Maribor »Domače in tuje gore« izdala kot monografijo Pavla Kunaverja. Tako je v knjigo združilo utile cum dulce literarno vrednejše zapise, ki bi sicer ostali na magnetofonskem traku. Urednik teh oddaj je dal tudi vrsto pobud, s katerimi je skušal ustreči potrebam planinske javnosti. Opazimo naj na brošuro »Bil sem na Triglavu«, ki jo je založila Planinska založba.

Programski koncept in informacijsko politiko Odmevov z gora je Krišelj objavil v daljšem referatu na strokovnem simpoziju jugoslovenskih planincev pod naslovom »Radio in televizija – moderna medija za propagando planinstva« v Zagrebu 22. novembra 1974.

V lastnem kolektivu je tov. Krišelj dal najlepši zgled, kako praktično aktivirati ljudi za planinsko dejavnost, jo razširjati in kulturno poglobljati. Ustanovil je planinsko društvo RTV Ljubljana, ki mu je že četrto leto predsednik. Tihemu toda predanemu planinskemu delavcu in kulturnemu animatorju želimo ob delovnem jubileju še mnogo delovnega zagona, idej in organizacijskega uspeha zlasti pri razširjanju in poglobljanju planinske kulture.

Tone Strojín

Mt. Blanc v Vallée Blanche izpod Dent du Géant. Levo avtor alpinist Tone Logonder, akademski slikar in kipar

Iz razstave »Gora v podobi« v Kranju 1974

FILM O ŽENEVI

Wolfgang Gorter spada med najuspešnejše planinske filmarje, ki še danes, ko si planinski film še vedno išče pravo pot, s svojimi filmi žanje velike uspehe. Tudi njegov film o Ženevi »Ljudje v mestu« si je zapisal mednarodne uspehe. V Wiesbadenu so mu odrekli priznanje, Ženežani pa so film z navdušenjem sprejeli. Gorter je bil 14 dni častni gost prelepega mesta ob jezeru.

T. O.

V SPOMIN PISATELJICE IN PLEZALKE

Trideset let je že, ko je (14. 2. 1945) ob ameriškem letalskem napadu na Prago umrla v razvalinah svoje vinohradske hiše, češka pisateljica Vlasta Štáflová skupaj s svojim možem, akademskim slikarjem Otakarom Štáfлом, stara komaj 37 let. Štáflová je bila zelo priljubljena, čeprav umetniško ne preveč ambiciozna pisateljica. Znana je bila tudi kot plezalka, bila je celo ena pionirk ženskega plezanja pri Čehih. Njen mož je bil tudi velik ljubitelj gora: v letih 1929–1939 je bil sonajemnik planinske kočice na Popradskem plesu v Visokih Tatrah in je tam ustvaril svoje najlepše slike. Tudi Štáflová je našla v Visokih Tatrah veliko inspiracij za svoje knjige, predvsem s športno tematiko (npr. Hore zdar, Vrtoglavica). Že l. 1929 je Štáflová v Tatrah absolvirala prvenstveni vzpon na Jehlo (Iglo) v Patrii (IV. st.), ki so jo kasneje poimenovali Stolp Vlaste, še pomembnejša pa je bila nova smer v južnovzhodni steni Volskega stolpa, l. 1935 sploh najtežji ženski prvenstveni vzpon v Tatrah. Med vojno, ko sta se Štáflova morala vrniti spet v Prago, je bila Vlasta pogost gost v peščenčevih stolpih Češkega raja, kjer eden od danes stolpov v Biriških sobicah nosi njeno ime. Otakar Štáfl je pustil za sabo v Visokih Tatrah spomenik druge vrste: Simbolično pokopališče pod goro Ostrvo v počastitev spomina vseh plezalcev, ki so se nesrečili v Visokih Tatrah. Na to izvirno zamisel je prišel Štáfl l. 1922, uresničena pa je bila šele l. 1940, ko Štáflovima ni bilo več mogoče priti tja.

dr. F. Benhart

V tej številki objavljamo naslednje grbe: Maribor (str. 249), Mozirje (str. 251), Gornji grad (str. 254), Karoška (str. 258), Županija Zala (str. 261), Sv. Lovrenc na Pohorju (str. 267), Kranjske (str. 268), Slovenj Gradec (str. 271), Kranj (str. 276), Koper (str. 279), Primorska (str. 289), Laško (str. 290), Kamnik (str. 291).

RAZGLEDE PO SVETU

ČAV IN EKSPEDICIJE

V glavnem ČAV je za odpravarstvo odgovoren Siegfried Aeberli, član plezalskega kluba »Karwendler« v Innsbrucku, »ekstremen« plezalec, za seboj ima tudi vse alpske štiritisočake in šest ekspedicij, med njimi kar tri himalajske. Funkcijo v ČAV je prevzel za Hiason Rebitschem, ki ga tudi pri nas dobro poznamo. Aeberli je uredništvu »Bergsteigerja« (1974/5) takole odgovarjal glede odprav: ČAV je v l. 1974 dobil štiri prošnje za podporo. Nairz je za Makalu prejel 60 000 šilingov, Tirolci za Jirishancho 24 000. Ekspediciji v Hindukuš ČAV iz svojih sredstev ni podprl, češ da naj se obe podpreta iz sredstev za »vzpone visoke vrednosti«. Tudi »vzpone v Vzhodni Afriki« ne podpirajo več. Mnogim »ekspedicijam« ne priznajo tega naslova, ker spadajo le med boljše dopustniške izlete. Vsi, ki prosijo za podporo, morajo do 1. septembra upravi ČAV predložiti prošnje z natančnim potnim načrtom, natančnimi podatki o udeležencih, s finančnimi podatki, pri čemer morajo navesti, koliko prispevajo udeleženci sami idr. Industrija zadržuje svoj mošnjček, ker je ekspedicij preveč. Ekspedicija na Makalu je stala 800 000 šilingov. — Težko je dobiti dovoljenje za cilje, ki danes nekaj pomenijo. To so vzponi na osematisočake, južna stena Annapurne, južni bok Lhotseja, zahodni steber Makaluja, južna stena Manasluja. Hudi konkurenti so Japonci, ki jim denarja nikoli ne zmanjka. Na pet »alpskih« vlog za himalajske vrhove pride 40 japonskih. Ciljev počasi zmanjkuje, saj je le še malo sedematisočakov na razpolago. So še področja, ki so iz političnih in religioznih razlogov zaprta: Baltoro, Gaurishankar, Tibet. V Andih so vrhovi obdelani, na razpolago so težji vzponi nanje.

T. O.

MILIJON ŠVICARSKIH FRANKOV ZA DARILA DALAI-LAME

Gre za veliko kupčijo, pri kateri je glavna oseba prof. Heinrich Harrer, ki se ga naši šestdesetletniki spominjajo iz predvojnih let, ko je pri nas prodajal svoje vrhunske smuške sposobnosti, sicer pa je danes svetovno znan, nenavadno uspešen človek, otrok sreče z veliko začetnico bi mu lahko rekli. Po rodu je Korošec, študiral je v Gradcu, po poklicu je učitelj zemljepisa in telovadbe, vrhunski plezalec — l. 1938 je bil eden od četvorice, ki je prva preplezala severno steno Eigerja — in smuški tekmovalac — l. 1937 je bil

akademski svetovni prvak — leta 1940 je bil po odpravi na Nanga Parbat v Indiji interniran. Iz taborišča je ušel in preko himalajskih prelazov prišel v Tibet, postal tu prijatelj in svetovalec mladega Dalai-lame, zadnjega tibetskega bogačloveka. Čez sedem let se je vrnil v Evropo, napisal knjigo »Sedem let v Tibetu« in z njo postal milijonar, kajti naklade so bile velike, prevodi številni. Potem je organiziral nekaj svojevrstnih ekspedicij, napisal knjigo »Prihajam iz kamene dobe« o Novi Gvineji in še knjigo o Eigerju »Die weisse Spinne«. Potem se je prof. Harrer kot svobodni predavatelj in ekspedicionist naselil v Kitzbühlu in tam živel veliko življenje z največjimi petičniki, igral z njimi tenis in tega in onega pridobil za to ali ono ekspedicijo. Njegovi dohodki niso bili majhni, vendar mu je l. 1973 prišlo na misel, da bi svoji avstrijski domovini odstopil dragoceno zbirko »Tibetica«, gotovo največjo na svetu, seveda ne zastonj pač za milijon do milijon in pol šs.

Dežela Štajerska in mesto Gradec sta se zanimala, vendar v roko si niso segli. Prof. Harrer je zraven te cene zahteval še pokojnino dvornega svetnika, kar bi v 20 ali 30 letih, če bi jih doživel, zneslo tudi več milijonov avstr. šilingov. Skratka šlo je za nekaj sto milijonov starih dinarjev. Časopisi so seveda zagnali hrup, še večjega pa potem, ko so zvedeli, da Harrer prodaja »Tibetica« Švici. Avstriji se je zdelo cena prevelika, zgovarjala se je, da nima primernih prostorov, da bi adaptacija in personal preveč stal itd. Oglašali so se tudi ljudje, ki so očitali Harrerju pomanjkanje patriotizma in da je večji del zbirke dobil v dar od Dalai-lame. Poleg tega se je ponavljalo, najbrž ne prvič, da je Harrer nehal biti avstrijski državljani in je vzel lichtensteinsko, potem ko je napisal knjigo o Tibetu. V Lichtensteinu so namreč davki občutno manjši.

A ves hrušč in trušč ni nič pomagal, Harrer je videl najprej sebe in za 1 milijon šfr. prodal »zbirko« Švici. Vse kaže, da je v Švici držal svojo ceno in še nekaj povrh je dobil.

T. O.

PLANINSKA ŠOLA JURA

Planinska in plezalna šola Jura je ugledna švicarska ustanova, ki se zadnja leta ukvarja tudi z visokim turizmom. Za leto 1974 je razpisala smučarsko ekspedicijo v Visoki Atlas, polet v Peru, odpravo na Spitsberge, pohod v Afganistan in to kar trikrat, vsakič s posebnim programom. Ena skupna je bila res izletniško turistična in si je na komoden način z letalom ogledala deželo, druga je potovala čez Bal-

kan v Vakhan ter se povzpela na Koh-e-Urgend, 7038 m. Tretja je imela naslov Anjuman trekking in si je deloma na konjih utirala pot po Afganistanu. Vse odprave v daljne dežele so se zvrstile od 31. marca do 25. avgusta. Šlo vodita gorska vodnika Ryf in Heynen, za potovanja izdaja letne prospekte in podrobne programe, oglašja v »Les Alpes« in v drugih revijah tako, kakor vsi potovalni biroji. — Turistični ekspedicionizem je značilnost zadnjih let in se očitno razvija tako kot planetarna turistična migracija. Pri nas je organizacija izletov v inozemske gore, tudi v Alpe, še nekako v povojih, čeprav obstoje pogoji za večji razmah.

T. O.

ČREVESNE TEŽAVE NA EKSPEDICIJAH

Izkušnje himalajskih ekspedicij govorijo, da himalajci ne stojijo samo pred problemi aklimatizacije, marveč jih po navadi napadajo bolj ali manj hude črevesne težave. Razlogov je več: prestop v subtropsko klimo, sprememba v prehrani in dvomljive higienske razmere. Črevesne težave so zelo neprijetne in vplivajo tudi na zmogljivost, od zmogljivosti pa je odvisen uspeh. Te vrste težav torej ne smemo podcenjevati.

Eno od izhodišč za ekspedicije je v Pakistanu mesto Ravalpindi. Ima vroče, vlažno podnebje, ki vpliva na celotni organizem, ta pa se mora povrh navaditi še na pakistansko hrano. Higienske razmere v Ravalpindiju ne računajo z navadami Evropejcev. Alice von Hobe, ki spremlja na ekspedicijah dr. Herrligkofferja, pravi, da so člani ekspedicije v Ravalpindiju svarili, naj ne uživajo sadja, kajti tam je navada, da ga čez noč namočijo v umazani rečni vodi, češ naj se hladi čez noč. V takih razmerah so bila običajna zdravila proti črevesnim težavam profilaktično in terapevtično brez moči. »Morali smo dobiti absolutno zanesljiv medikament, vendar brez stranskih učinkov, ki slabe glavni učinek. Izbrali smo preparat »perenterol« pri Pharmakodex GmbH München« (Saccher. Hansen CBS 5926, 50 mg biofizilirane delujoče substance na kapsulo).

Skupina A ekspedicije v spomin Jörga in Lehneja, ki jo je na Rakapoši (7788 m) vodil dr. Herrligkoffer, je začela jemati perenterol en dan pred odhodom iz Münchna kot profilaktikum, trikrat dnevno po eno kapsulo. Poleg tega je skupina A (osem mož) jemala še vitamin C in multivitamin, vendar ne kot specifična za črevesje.

Skupino B (4 moške) so poslali na pot brez perenterola. Trije so oboleli že prvi in drugi dan po prihodu v Ravalpindi in imeli hude težave z driskami. Potem so dobili trikrat na dan po 2 kapsuli peren-

terola ob najstrožji dieti. V 3 do 5 dneh se jim je prebava normalizirala. Izkušnje govorijo, da se v ravalpindskih razmerah taka obolenja zavlečejo do dveh tednov, če ni terapije. V enem primeru so morale perenterolu priskočiti na pomoč še opijske pilule. Po koncu diete je tudi skupina B prostovoljno jemala perenterol po 1 kapsulo na dan za profilakso. Po prihodu v bazo smo imeli sicer čisto vodo, toda pomanjkanje kisika, sprememba v pritisku in konzervirana hrana so povzročili prebavne motnje. Zato so vsi profilaktično jemali perenterol in tako ni prišlo do hujših stvari, kot so tiščanje v trebuhu, napet trup in neredna prebava.

Po 3–4 dneh smo perenterol ustavili. Šele pri sestopu v dolino smo ga spet uvedli. Nobeden ni obolel, čeprav je moživo močno posegalo tudi po neočiščenem sadju.

Po mnenju Alice von Hobe perenterol spada v apoteko sleherne ekspedicije.

T. O.

NEMŠKO-SOVJETSKA IZMENJAVA

Nemci so se z alpinisti SZ sporazumeli za izmenjavo in dosegli pri tem sorazmerno precejšnjo »svobodo«. Lahko si sami izberejo vrhove (Elbrus, Užbo, Dongus-orum, Škeldo in druge vrhove) iz baze Adyl-Su. V 20 dneh je zajet tudi ogled Moskve, vsa oskrba in spremstvo, 50 rubljev žepnine, vse to za 1800 DM vključno z letalskim prevozom. Sovjetski alpinisti so bili leta 1973 s to izmenjavo kot smučarji v Oberstdorfu in Berchtersgaden, v letu 1974 pa kot plezalci v Wettersteinu in Wilder Kaiserju.

T. O.

ŠPANSKI NA EVERESTU

Niso prišli na vrh, vendar so dosegli precejšnjo višino in se v redu, brez panike in žrtv umaknili pred navalom slabega vremena, predvsem pred vetrom. Odpravo je pripravila španska GHM (alpinistična skupina) oziroma njen predsednik Rosen in Uriarte. 11. junija 1974 sta postavila tabor 6 v višini 8500 m na južnem grebenu Everesta. Vodil je ekspedicijo dr. J. I. Lorente. V taboru 5 na Col Sud sta naskočno navezo podpirali dve navezi Abaldo-Gallardo in Villar-Kirch. Gallardo je na Col Sud neprenehoma zdržal 5 dni in 4 noči.

T. O.

DVE, TRI O KASPAREKU

Fritz Kasperek je v zgodovino alpinizma najenergičneje stopil leta 1938, ko je s tremi soplezalci prvi premagal severno steno Eigerja. Leta 1954 ga je zahrbtna

opast na 6271 m visokem Salcantay v Andih speljala v smrt. O njem je znani avstrijski planinski publicist in alpinist Hans Schwanda zapisal nekaj zanimivih anekdot (Der »Bergst.«, 1974/5).

— Ko je l. 1938 na Dunaju predaval o Eigerju, se je pred polno dvorano navzočemu dunajskemu županu za njegovo pomoč takole zahvalil: »Gospod župan mi je dobrosrčno ponudil, naj si na njegove stroške nabavim vso plezalsko opremo. Lahko si mislite, da sem to ponudbo do kraja izkoristil in si do kraja kupil vse potrebno v dveh ali treh primerkih. Kline, bivak — vrečo, vrv, puhovko, daljnogled in leico — skratka vse, kar je treba.« Pošteno priznanje je bilo tako sproščujoče, da mu je publika z županom vred bučno aplaudirala. To je Kasperek spodbudilo, da je priznal: »Ko smo prišli na Scheidegg, smo si privezali dušo in med nami je sedel nekdo, ki je pospravil pet dunajskih zrezkov. To sem bil jaz.«

Kasperek ni bil niti skromen niti pohleven. Ko ga je med vojno Schwanda obiskal — oba sta bila plezalska inštruktorja v Alpah — ga je Kasperek komandirju predstavil kot drugega najboljšega dunajskega plezalca. Nato komandant: »Kdo pa je pravzaprav najboljši?« Kasperek je, ne da bi trenil, odsekal: »Tega ne veste? To sem vendar jaz!«

T. O.

PREDSEDNIK SAC NA 41. ŠTIRITISOČAKU

Švica ima 41 vrhov, ki njenemu svetovno-znanemu reliefu večajo ugled in mik z višino nad 4000 m. Ni znana statistika, koliko planincev jih je spravilo podse v enem samem kratkem življenju. Eden takih sistematičnih srečanjev je dr. Otto Meyer, ki je 8. julija 1974 stopil na Lauteraarhorn in s tem na svoj enainštirideseti štiritisočak. Vsako leto na enega! 40 letnih dopustov je vdano posvetil Alпам, vsa leta zdrav in trden.

T. O.

ALPE Z VIŠINE 430 000 m (430 km)

V zadnjih letih je zemljo obletavalo precejšnje število lansiranih satelitov, med drugimi oni z imenom Skylab. Skylab 3, poslan na vesmirsko pot 28. julija 1973, je imel posebno nalogo, da z višine 430 km fotografira alpsko področje od Jure do Lombardske nižine. Kliše te slike je izšel v biltenu »Les Alpes« 1974/9. Je seveda prav zanimiv za tiste, ki iz avtopsijske dobro poznajo Zahodne Alpe, pa tudi za tiste, ki bi kliširani posnetek primerjali z geografsko karto povsod tam, kjer fotograf na Skylabu 3 ni naletel na

oblake. Ker je imel v glavnem lepo vreme, je kaj lahko razbrati Rodansko dolino in Ženevsko jezero, Wallis in Berner Oberland, St. Gothard, medtem ko je montblanski masiv sorazmerno majhen. Oblake ni težko ločili od ledenikov in snežišč, čeprav se na sliki robavi obeh stikajo. Severna Italija je vsa pod gosto megleno odejo. Medtem ko se ženevski aerodrom Cointrin je zelo razločno vidi (pista), prav tako ledenik Aletsch, Lötschental, ledenik Bossons in Med de Glacé. Zelo razločni so starodavni alpski prelazi in pota (Grimsel, Furka idr.).

T. O.

STOLETNICA CAF

Club Alpin Français, francoski alpski klub je lani praznoval stoletnico ustanovitve. Pokroviteljstvo nad praznovo je prevzel predsednik republike. Dr. Pierre Mazeaud, alpinist svetovnega slovesa, ki opravlja funkcijo državnega sekretarja v prosvetnem ministrstvu in je poverjen z zadevami mladine in športa, je za uvod slavnostno število Les Montagnes et alpinisme 1974/1 napisal med drugim naslednje besede: »Med mnogimi drugimi organizacijami pomaga CAF razvijati planinstvo in smučarstvo in napraviti ta šport množičen, to je, da bi se ga oprijelo čim več ljudi. CAF skuša z drugimi vred vsakemu svojemu članu razvneti ljubezen do gora.« »Gotovo pa je CAF eden od redkih, ki pripravlja ljudi za življenje. To je njegova posebna in velika ambicija. Ne gre mu za to, da bi ljudje videli v gorah samo šport ali uresničitev svojih želja, pač pa bi rad vsakomur dopovedal, da je v gorah poleg radosti tudi žalost, ki oblikuje ljudi. CAF je znal vselej dosegati ta cilj. Želimo, da bi mu to uspevalo doseči tudi v bodoče.«

»Sam sem v gorah doživel največja vznichenja od navadnega tečaja do prvenstvenih dosežkov, doživel pa tudi najglobljo bolečino, ko sem bil priča, kako je smrt pobirala tovariše. Bila je trda šola, naučila me je razumeti ljudi, naj so govorili katerikoli jezik, kajti vsi alpinisti govorijo pravzaprav isti jezik.«

»Pri vsakdanjem delu v poklicu sem moral večkrat miriti preveč temperamentne in spodbujati malodušne. Oboje sem lahko opravil, če sem se spomnil svojih bojev v gorah od včeraj in pomislil na nove poskuse v gorah.«

Hvala CAF za ta pouk!

»Obenem, ko čestitam, izražam tudi željo, ki velja mladim rodovom. Prijatelj Walter Bonatti pravi, da ste dediči alpinizma, ki ima svojo veličino. Spoštujte to dedščino, nikar ne opuščajte klasičnih navad zato, da bi svojim dejanjem dajali nečloveško razsežnost.«

T. O.

FRANCOSKA EKSPEDICIJA NA PUMORI

Pumori je lep himalajski vrh nedaleč od Everesta. V tibetščini pomeni Pumori materino hčer – mati je v tem primeru Čomolungma – Everest. Imenujejo ga biser Khumbu Himala, po svoji obliki spada med najlepše gore na svetu. Posebno izživa s svojo lepoto južna stena.

Jesen 1972 so se francoski alpinisti iz Savoje poskusili v tej 7145 m visoki gori velikanske krnice Solo Khumbu. Ekspedicijo je vodil Yves Pollet-Villard, njegov pomočnik je bil Maurice Gicquel, že nekaj let med prvaki francoskih alpinistov, a tudi drugi Savojski niso bili brez imena: Georges Payot, R. Reynaud, Y. Casino, Jean Coudray, Pierre Blanc in dr. G. Berthoud. Vodja ekspedicije se v svojem poročilu (L. Mtg 1974/1) spominja, kako so leta 1962 hodili na Kathmandu, kakšen je bil Nepal tedaj, kako so pešali 15 dni do zadnje vasi pred tibetsko mejo itd. Zdaj jih je prenesel boeing 737, letališče v Kathmanduju je večje in še to in ono se je spremenilo v mestu. V 45 minutah jih je letalo Royal Nepal Airlines Corporation predejalo v deželo Šerp, v Luklo, kjer že obratuje turistično biro – lokalni trekking (o tem pojmu smo že poročali), z njim pa so se pojavili moderni pojavi: smeti, papir, plastika ip. V višini 3800 m, kjer leži prelepi vasici Khunde in Khumjung, so zdaj odkrili hotel »Everest View«, japonski hotel, »The highest hotel in the world, 13 000 feet!« In zraven njega majhno pristajališče za letala in helikopterje! Za vse je poskrbljeno, celo za kisik po sobah, arhitektura prilagojena okolju in izročilu. Pa vendar, čemu vse to, vzklika Yves. Toži se mu po prejšnjem stanju, hotel s komfortom in z »vso infrastrukturo« se mu ne zdi dovolj spoštljiv do okolice, do vsega, čemur se je treba primikati počasi... »Atmosfera, hkrati stroga in pomirjujoča, spominja na zbranost, na meditacijo. So na svetu kraji, ki

so nekako poduhovljeni.« A tudi v Thyangboche, kjer stoji znameniti samostan, je že dobil pečat modernega protislovja. Zraven starodavnega kloštra stoji v evropskem slogu zgrajeni »rest-house«. Ali so se spremenili tudi Šerpe, prebivalci teh krajev, se sprašuje Francoz. Odgovor? Himalajski turizem, trekking, vpliva tudi na ljudi, drugače ni mogoče. A vendarle: kmetje s svojimi njivami in hišami, s čredami jakov, s svojimi plesi in pesmimi še zvesto hranijo staro šerpsko izročilo – končuje Yves Pollet-Villard, ki je v svojem poročilu dal naslov »Pan je zbežal iz Solo Khumbuja«.

T. O.

NAJVEČJA PLANINSKA ORGANIZACIJA JE DAV

DAV je bil ustanovljen l. 1869 in ima danes 270 000 članov, s čimer prekaša vse druge. V vseh večjih mestih ima svoje sekcije, 290 po številu. Premožanje znaša vsaj 10 milijonov DM. Ima 430 koč, od katerih jih je 248 v Alpah, 62 v Nemčiji, 186 v Avstriji. Vse skupaj imajo 20 000 ležišč in so zavarovane za 200 milijonov DM. Planinskih potov, ki jih je naredil DAV in ki jih vzdržuje, je 40 000 km, za en ekvator.

Knjižnica DAV ima 24 000 zvezkov in je največja planinska knjižnica na svetu. Vsi člani DAV so na turah zavarovani za primer nesreče, smrti, invalidnosti, za reševalne in transportne stroške. Članarina znaša od 30 do 50 DM. Vpis je možen samo pri sekcijah, pri centrali ne.

T. O.

IZ NIZZE V CHAMONIX NA SMUČEH

Za smučarje je ta relacija nekaj klasičnega, v zadnjem času pa je stopila v ozadje, kajti turistična industrija, porabniška

PETA RAZSTAVA NARAVOSLOVNE FOTOGRAFIJE NF 75

Sekcija za naravoslovno fotografijo pri Prirodoslovnem društvu Slovenije prireja s sodelovanjem Prirodoslovnega muzeja in Foto-kino zveze Slovenije 5. razstavo NF 75, ki bo novembra 1975 v razstavnici dvorani Prirodoslovnega muzeja v Ljubljani.

Razstave se lahko udeležijo vsi jugoslovanski fotografi. Dela (do 6 črno-belih fotografij formata 30 x 40 cm ali izpeljank in ali do 4 barvni diapozitivi 24 x 36 mm oz. uokvirjeni 5 x 5 cm, pravilna opremljeni za projekcijo) naj prikazujejo predmete in pojave z vseh področij naravoslovja (zoologija, botanika, geologija, paleontologija, speleologija, mineralogija, astronomija, meteorologija). Upodobitve morajo biti naravne, razno odlojuvalne fotografske tehnike niso dovoljene. V poštev ne pridejo posnetki domačih živali in gojenih rastlin. Posebej pa so letos zaželeni posnetki na temo KRAS – kraški pojavi in življenje na krasu, na površju in v podzemlju. Posnetki kraške pokrajine ne pridajo v poštev, razen če ne prikazujejo izrazitega biotopa ali obsežnejšega značilnega kraškega pojasa.

Avtorji morajo svoja dela opremiti z natančnimi naslovi, svojim naslovom, klubom in morebitnim zvanjem v FSJ.

Najboljša dela bodo nagrajena, in sicer posebej črno-bela fotografije in barvni diapozitivi. Vsak razstavljaavec bo prejel razstveni katalog in nalepke za razstavljenata dela.

Zadnji rok za dostavo del je 20. september 1975 na naslov:
Prirodoslovni muzej Slovenije, 61000 Ljubljana, Prešernova 20

miselnost in še marsikaj žene človeka, to »čredno« bitje v živčno gnečo okoli blagajni v čakalnici in »vrste« okoli vertikalnih prometnih naprav in na šablonske piste. Kaže, da v Evropi nekateri že resno poskušajo dati sodobni modni smučarji bolj športno vsebino in pristnejši stik z gorsko naravo. V Les Montagnes 1974/1 poroča A. Croibier o smučarski turi, ki so se je štirje člani CAF lotili iz Grenoble in Briançona pozimi l. 1973 in jo uspešno končali od 12. do 18. aprila. Tura povezuje sončno Nizzo na Azurni obali s Chamonixom, torej dve francoski turistični središči svetovnega slovesa.

S seboj so vzeli tudi dereze, vsak je imel na hrbtu 8 kg težak nahrbtnik, v katerem so tičali poleg drugega vatiran anorak in prav take hlače, vetrovka, rokavice in 1 kg moke. Med skupno opremo je bila 70 m dolga vrv 6 mm, folije, cepin, nekaj klinov in vponk, gorilnik, lekarna, višomer, busola in zemljevidi. Začeli so v Saint Etienne — de — Tinée (Pont Haut, 1347 m), končali v Les Contamines (1150 m).

T. O.

SALE IZ NAHRBTNIKA PLANINSKEGA MLADJA

V tekmovalju za značko PIONIRJA PLANINCA morajo mladi planinci kar se da vestno pisati svoj planinski dnevnik. Pa je tretješolec v navdušenju lepo opisal vzpon na Snežnik in takole končal: »... in nato smo se povzpeli navzdol!«

Zlatko si je dobro zapomnil besede svoje planinske mentorice, naj v dnevnik zabeleži le najpomembnejše vtise z izletov, kaj posebno lepega ali važnega pa lahko tudi podčrta. In Zlatko je podčrta v opisu pohoda po partizanskih Brkinih tile dve vrstici:

»... vojaki so nam dali puške in jaz sem trikrat ustrelil. Za malico so nam dali čaj, kos kruha in dve klobasi.«

Irena je na vprašanje, zakaj tako vneto hodi v planine, odgovorila:

»... ker so tam zeleni gozdovi in travniki, ptički veselo pojejo in je čist zrak, ki človeku sploh ne škoduje!«

V. Čeligoj

ZIMA 1974/75 NA KREDARICI

Minula zima je bila na sploh širom po vsej Sloveniji topla in suha. Tudi na Kredarici so bili vsi trije zimski meseci (december 1974 in januar ter februar 1975) topli in suhi. Srednje mesečne temperature so bile: decembra $-5,1^{\circ}$ (odklon $+2,0^{\circ}$), januar $-4,6^{\circ}$ (odkl. $+4,8^{\circ}$), februar $-8,3^{\circ}$ (odkl. $+0,6^{\circ}$)!

Ekstremne temperature so bile v mejah doslej znanih abs. temperatur Kredarice. Izmerjeni maksimumi so znašali: v decembru $5,1^{\circ}$ (22. 12.), v ja-

nuariju $5,6^{\circ}$ (15. 1.) in v februarju $1,7^{\circ}$ (6. 2.), minimumi pa v decembru $-17,7^{\circ}$ (13. 12.), v januarju $-15,6^{\circ}$ (9. 1.) in v februarju $-18,4^{\circ}$ (17. 2.). Absolutna zimska temperatura ekstreme Kredarice v obdobju 1955 pa do danes sta bila maksimum $7,4^{\circ}$ (19. dec. 1965) in minimum $-28,0^{\circ}$ (22. jan. 1963).

Srednja mesečna oblačnost posameznih mesecev je bila vedno pod normalno vrednostjo, kar se odraža na padatkih a trajanju sončnega sija. Na Kredarici je registriral heliograf v decembru 128 ur s sončnim sijem, kar je 47% maksimalnega možnega trajanja. V januarju je sijalo sonce 126 ur, kar je 45% možnega trajanja, v februarju pa 160 ur ali kar 55% možnega trajanja.

Izredno sušnost zime lahko prikažemo s podatkom, da je v vseh treh zimskih mesecih skupaj padlo na Kredarici toliko padavin, kolikor jih normalna pada v enem mesecu (decembru). Posamezni meseci so prejeli: december 12 mm (10% normalne vrednosti), januar 35 mm (36%), februar 63 mm (66%). Padavine so padle izključno kot sneg. Snežna odeja je ležala ves čas, vendar se je njena debelina spreminjala. Najdebelejša je bila 1. dec., ko je merila 250 cm. Januarja je bila znatno tanjša, saj je njena maksimalna debelina znašala samo 157 cm (29. jan.). Maksimalna februarjska debelina pa je znašala 22 cm, izmerjena je bila v dneh med 22. in 25. februarjem.

Ce te podatke primerjamo z maksimumi debeline snežne odeje v obdobju po l. 1955., ki znašajo: za december 291 cm (21. 12. 1969), za januar 354 cm (31. 1. 1965) in za februar 410 cm (24. 2. 1960), uvidimo, kako mačehovsko nam je letošnja zima delila sneg.

V visokogorju bo pomlad, če ne bo skoparila z močjo, lahko natresla še dovolj snega, tako da bodo smučarji še prišli na račun.

V splošnem pa je bilo vreme minule zime gornikom naklonjeno.

F. Bernot

IZ KARTOTEKE PRVENSTVENIH VZPONOV 55 ZADNJE MOJSTROVKE

1. Smer Debelakove

Glej vodnik, smer 5081.
Smer ima več ponovitev.

2. Varianta

Spodnji del do smeri Debelakove plezali: Leo Behler, Hilca Tolder in Uroš Zupančič, avgusta 1935; zgornji del pa Jože Hočevar in Roman Robas, 3. 7. 1972;

ocena prvih plezalcev: spodnji del III, zgornji del IV+, IV; 600 m; cela smer 4 ure.

dostop: po poti iz Tamarja na Slemo do studenca in desno navzgor po melišču do stene, nato desno po gredini (stara lovška pot) — 3 ure.

opis: vstop v kaminsko smer (glej vodnik, smer 5091). Po njej več raztežajev navzgor do sirme gredine, ki drži proti levi vse do stika s smerjo Debelakove (do tu III). 10 m po smeri Debelakove, nato navpično navzgor (k) in rahlo desno na sleber. Dalje v kamin (IV+, k), nato v votlino iz nje prek gladke skale, skozi kamin do ponovnega stika s smerjo Debelakove in po njej 3 raztežaje na rob stene.

sestop: a) po grebenu na Malo Mojstrovko in po poti na Vršič (2 uri in pol), b) z male Mojstrovke po poti čez severna steno in v Tamar (3-4 ure).

3. Zajeda

Brane Kamac, Boro Krivic, 22. 7. 1968.

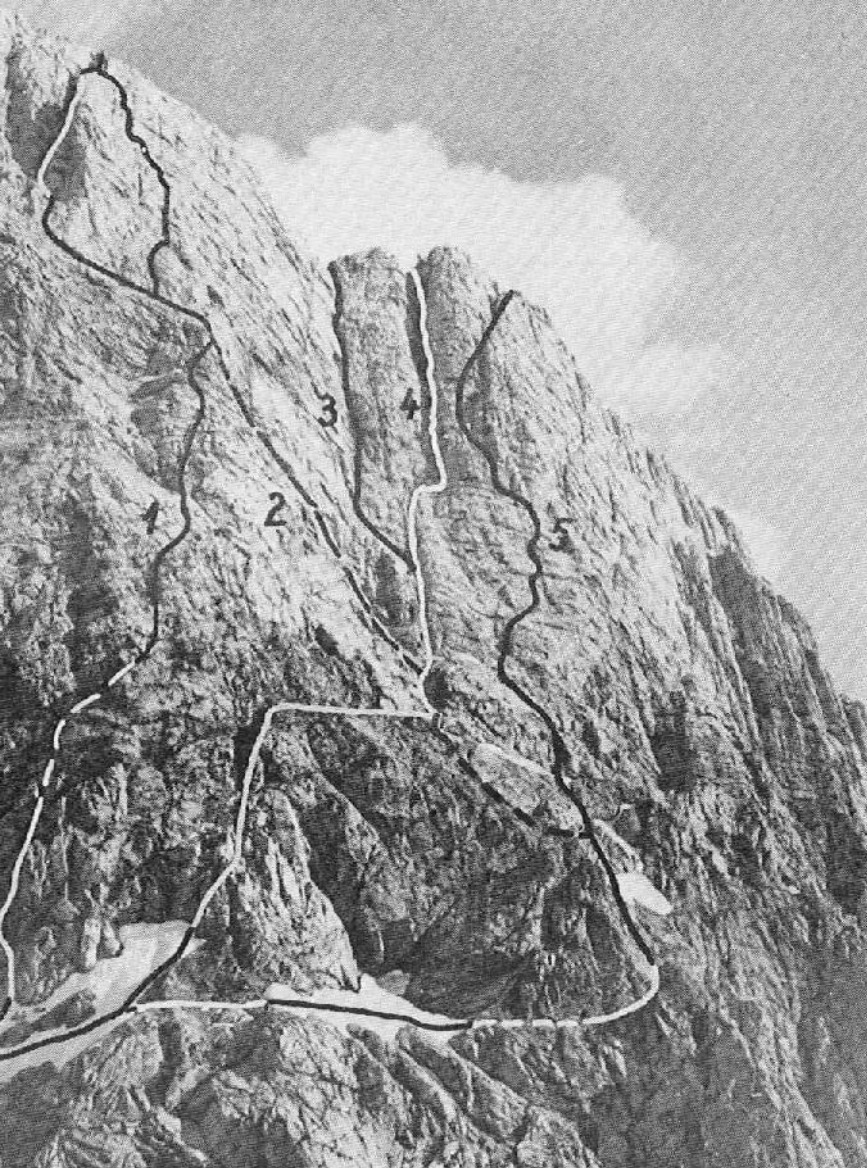
(reg. AN. 6. 9. 1968)

V smeri so mesta V A1, večinoma IV+. Višina smeri 250 m. Cale stene 600 m. 5 ur. Spodnji del smeri poteka po kaminski smeri (glej vodnik, smer 509) in po prvi polici zavije v levo v izrazito zajedo vidno iz doline.

Priporočljiva oprema: 15-25 klinov, 20 vponk, stremena, pomožne vrvice, zanke.

Dostop: Kat pri 2.

Opis: po kaminski smeri čez prvi skok v spodnjem kaminu. Po prvi polici levo na grebenček in po njem v poč. Po poti proti desni navzgor

40 m (V) na polico. Po žlebu proli desni navzgor in na polici pod veliko navpično zajedo. Po zajedi 10 m (6 k, A1), in prečnica 3 m desno, ter navzgor do klina in proti desni navzgor (V) na trikotno stojišče na razu (možic, K). Dva raztežaja navzgor (IV+), nato poševno proti levi nazaj v zajedo in po njej na rob stene.

Sestop: Kot pri 2.

4. Kaminska smer

Glej vodnik, smer 509!
Smer ima več ponovitev.

5. Steber revežev

Tone Perčič, Nejc Zaplotnik, 19. 7. 1972.
[Reg. An. 7. 8. 1972.]

V srednjem delu stebra mesta -V, sicer IV+.
Višina stene 600 m, 6 ur. Smer poteka po stebri, dobro vidnem iz doline desno od Kaminske smeri

(glej vodnik, smer 509).

Priporočljiva oprema: 15-20 klinov, 15 vponk, po-
možne vrvice. V steni je okoli 8 klinov.

1 ponovitev: Andrej Štremfelj in Marko 1974.

Dostop: Kot pri 2.

Opis: vstop nekaj metrov levo od raza, v naka-
zan kamin (desno izrazit kamin). Po njem dva
raztežaja (klini na stojiščih), ter po lažjem delu
stene do podnožja črnih skladov, ki tvorijo steb-
riček. Pod njimi rahlo levo in navzgor na polico.
Po polici 20 m v desno pod bele plati in narav-
nost navzgor čeznje (V-) na polico. V desno 25 m
po polici in navzgor na naslednjo polico pod
izrazito črno počko.

Raztežaj levo po polici (od tu možen prestop v
smer 509) do zajedo. V zajedo in navzgor (V-),
rahlo levo na strmo gredino in po njej desno
navzgor na rob stene.

Sestop: kot pri 2.

Pripravil: Vladimir Pučko.

- 1 Z odprave na Mt. Mc Kinley: spredaj ledenik Kahiltna (2. tabor), nad njim Kahiltna Peaks, v ozadju levo zahodni greben Mt. Mc Kinley z vrhom (6194 m) – Foto ing. Joco Balent
- 2 Levo Kokrska, desno Jezerska Kočna (v katastrskih zapisih obratno) – Foto Franci Ekar
- 3 Pogled s Podolševe na rajda vrhov nad Logarsko in Matkovim kotom – Foto Sonja Zalar
- 4 Mala Poljana pod Storžičem – Foto Sonja Zalar

cepini, kladiva, klini, karabini, dereze —
vse, kar potrebujete za uspešne vzpone

alpinistične vrvi vrhunske kvalitete vseh debelin
in v primernih dolžinah

nahrbtniki v pastelnih barvah različnih velikosti —
izredno lahki

v specializiranih prodajalnah

SLOVENIJAŠPORT
EXPORT — IMPORT

**TOVARNA KEMIČNIH
IZDELKOV — HRASTNIK**

vam priporoča svoje kozmetične
izdelke:

- parfume, kolonjsko vodo, deodorans,
osvežilne robčke,
- kreme, čistilna mleka, losione,
- rdečila za ustnice, lake za nohte,
barve za senčenje vek, črtala in tuše
za veke, mascaro, puder in
- lake za lase.

Ob naših kompletih izbranih
kozmetičnih proizvodov, se boste lažje
odločali pri nakupih daril.

alpina

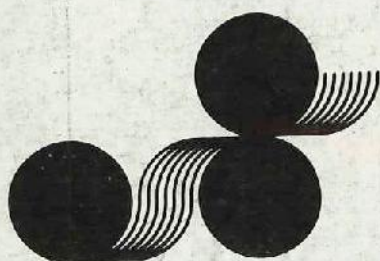
tovarna obutve
ŽIRI

V naših prodajalnah dobite
kvalitetno planinsko obutev,
tako za nedeljske izlete v planine
kot za zahtevne planince-plezalce

Obiščite naše prodajalne

slovenske
železarne
ljubljana

železarna jesenice

železarna ravne

železarna šture

---

tovarna verig, lesce

---

plamen, kropa

---

tovil, ljubljana

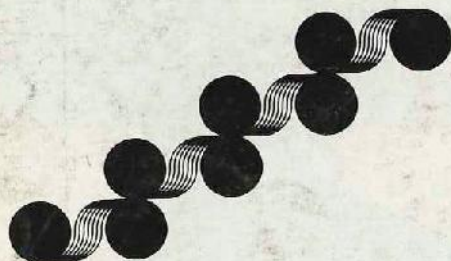

žična, celje

---

metalurški inštitut, ljubljana

---

svojim kupcem,
poslovnim prijateljem
in delovnim ljudem
čestitajo
k prazniku dela

